శుద్ధాంధ్ర భారత సంగ్రహము
&
శుద్ధాంధ్రోత్తర రామాయణము

కీ. శే. కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులు

ప్రకాశకులు:
హితకారిణీ సమాజము,
రాజమండ్రి.

వెల: 1—8—0

కీర్తిశేషులైన రావుబహద్దూరు

కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులుగారి

గ్రంథములు

ప్రహసనములు

మొదటి సంపుటము.

1. అపూర్వబ్రహ్మచర్య ప్రహసనము
2. విచిత్రవివాహ ప్రహసనము
3. మ...బధిర ప్రహసనము
4. ...ణ ప్రహసనము
5. ...రగానవినోద ప్రహసనము
6. కలహప్రియా ప్రహసనము
7. మహామహోపాధ్యాయప్రహసనం
8. యోగి...
9. మ... వంచక
10. అసహాయశూర ప్ర॥
11. కలిపురుషశనైశ్చర విలాసము
12. వేశ్యాప్రియా ప్ర॥
13. కౌతుక...
14. ...శి
15. ...వని మొదటి భా...
16. ... ము
17. ... ము

నాట...

రెండవ సంపుటము,

1. బ్రహ్మవివాహము
2. ...వ్యవహారధర్మ...

(మూష... ...)

4. మహారణ్యపురాధిపత్యము
5. ప్రహ్లాదనాటకము
6. సత్యహరిశ్చంద్ర నాటకము
7. దక్షిణగోగ్రహణము
8. వివేకదీపిక

భాషాంతరీకృత నాటకములు

మూడవ సంపుటము.

1. చమత్కార రత్నావళి
2. రాగమంజరి
...
... గ్నిమిత్రము
7. ప్రబోధచంద్రోదయము
8. వెనీసువర్తక ...

... బంధములు

...వ్యములు

నాల్గవ సం...

1. సత్య...రాజా పూర్వదేశయాత్రలు (1, 2 భాగములు)
...శఖర చరిత్రము
...నిర్వచననైషధం
...నము
...గ్రహము
...యణము

శుద్ధాంధ్రభారతసంగ్రహము.

By

K. VEERESALINGAM

శ్రీపరబ్రహ్మణేనమః

పీఠిక.

చ. సిరియొక యింత చేకుఱుటచేతనె మత్తిలి ముందు కీడుమే
ళ్కరసెడివాఁ డొకండు గలఁడంచుఁ దలంపక పెక్కుదోసముల్
జరపెడి వారినేన్ దగుదొసంగిడి పిమ్మటఁ బ్రోచువేల్పు దా
సరగున నేలుఁగాత గురుసామిని వేంకట సుబ్బరాయనిన్.

సీ. ఏవాఁడు జగముల నెల్లను నొక్కటఁ దలఁపులోననె తాను గలుగఁ జేయు
నెవ్వాఁడు కనఁబడ కల్లచోటులనుండి యన్నింటిననయంబు నరసిప్రోచు
నెవ్వాని యిచ్ఛమై నెల్లమైతాల్పులు దివికినేగుదురు బొందిగమిఁ బాసి
యెవ్వాఁడు నెటఁదప్ప కెపుడునుండెడివారికెన్నఁడుఁ దఱుఁగనియెలమిఁ గూర్చు
నట్టివేలుపువాఁడౌన నలవిగాని కనికరంబున నెనలేని కలిమి యొసఁగి
రమణఁ గొల్ల వేంకట సుబ్బరాయసెట్టి నతనితమ్ముని గురుసామినరయు గాత.

క. బలుపు జగమ్ములఁ గలయ, న్నిటికిని దొరయైన యట్టి నెఱవేలుపు వేం
కటసుబ్బ రాయసెట్టిని, దిటవుగ గురుసామిసెట్టిఁ దిరముగ మనుచున్.

సీ. ఏవారియింటి పేరిజ్జగంబునఁ దొల్లి గుఱ్ఱము వారవి కుదిరియుండి
కొల్లగా రోయివిఁగోరు వారలఁదన్ప గడను గొల్లవారుగాఁగ మాఱె
నెవ్వరి కొలమునకెల్ల సింగనసెట్టి మొదటివాఁడయి పేరు మోచియుండె
నెవ్వరి తాత పేరెన్నికకును నెక్కు సుబ్బరాయలుసెట్టి సొబగుమీఱె
మిపుల సరివారిలోన గౌరవముఁ గాంచి, యొసఁగినట్టి వేంకయసెట్టి యెవరితండ్రి
యట్టివేంకట సుబ్బరాయలును దమ్ముఁ, డై నగురుసామిసెట్టియు నలరుచుండ్రు.

చ. అడవిమెగంబు లందమగునట్టి పులంగులు నున్నతోఁటయొ
క్కడఁ గనువారివేడ్కకయి కన్నులపండువు గాఁగనుండునే
కడఁ బలువింతలెల్లఁ జనికాంచెడివారికిఁ గాఁగఁ గూరుపం
బడిన పెడందసాల చెలువంబగుఁ జూపఱకన్నువిందుగాన్.

ఉ. ఎక్కడఁ గూడి న్యాయములనేపరు తీర్చెడుగొప్పకొల్వు వే
ఱెక్కడఁ బీడులేక తగు నెక్కడఁ బిల్లలకన్ని విద్దెలం
జక్కఁగ నేర్పి తేలుపఁగఁ జాలిన విద్దెలసాలయొప్పుఁ దా
నెక్కడ గొప్పకోట యొకఁడింపగు దండులు నిండియుండఁగన్.

సీ. ఏవీటితూర్పున నెసఁగును సంద్రంబు డాయరాని యగడ్తయో యనంగ
నేప్రోలినుండి తామింతలోఁ బొగబండ్లు లెల్లెడలకు నిచ్చ లేగివచ్చు
నేనేలఁ బొగయోడ లించుకలో దీవి వారినైనను గొనివచ్చినిలుచు
నెచ్చోట నాణెము లచ్చొత్తుచుండెడు జానుమీఱెడు టంకసాలయుండె
రాణిగారికి మాఱుగా రాచఱికము, వెలయఁ జెల్లించు దొర తనకొలువువారి
తోడనెచ్చట నెప్పుడుఁ గూడియుండు, నట్టి చెన్నపట్టణమున కలరువేడ్క.
సీ. ఏనొకపనిమీఁద నేగియున్నపుడు నాకూరిమి నెయ్యుఁడౌ కారుమంచి
సుబ్బరాయలు నాయఁ డబ్బురమగు వాని నెల్లనా కావీట నెలమిమీఱఁ
జూపుచు నొకనాఁడు సుబ్బరాయలుసెట్టి గారియింటికి నన్ను గారవమునఁ
గొనిపోవఁదవ్వగ గురుసామి సెట్టియు నన్నయు నెదురుగా నరుగుదెంచి
మేడమీఁదికిఁ గూరిమి మీఱనన్నుఁ, నెలమిఁ గొనిపోయితమ్ములమ్ములనొసంగి
కరముమరియాదయొనరించిసరసనొక్క, కుర్చిమీఁదఁగూర్చుండనొనర్చియవల
తే. సేమమారసి మఱికొంతసేపు వేడ్క
ముచ్చటలతోడ నచ్చటఁ బ్రొద్దుపుచ్చి
మాటవెంబడిపాండుకొమాళ్ళకతను
గొలఁదిగాఁదెనుఁగునఁ జేయఁగోరుటయు.
క. కొల్లావారలు పెల్లుగ, నెల్లెడలను బేరువడుట నెన్నెన్నియొ బా
వళ్ళను బలుసత్రువులుఁ, గొల్లగ నిలుపుటయు నెంచి కొంకని మదితోన్.
తే. నేమ నీకొని యిమ్మాడ్కి దీని వ్రాయఁ
బూనినాఁడను దెలుఁగునఁ బొలుపుమీఱ
వారికెప్పుడు మేలునుగోరునట్టి
కందుకూరి వీరేశలింగమనువాఁడ.

శుద్ధాంధ్రభారతసంగ్రహము.

(అచ్చతెనుఁగు భారతము)

ప్రథమాశ్వాసము

చ. సిరులను గూర్మితో నొసఁగి సేగి యొకించుకయైనఁ జేర నీ
కరయుచు మంచివారి ననయంబును బ్రోచుచుఁ జెడ్డవారలన్
సెరఁగులపాలు సేయుచును నేమము మీఱ జగమ్ము లేలుచుం
దిరముగ నుండినట్టి యలదేవరఁ గొల్చెద నెల్లయప్పుడున్.

వ. ఇట్లు జగమ్ములనెల్లం దల్లియుఁ దండ్రియు నేలికయునయి యెల్ల
యెడల నిండియుండు నాదండివేలుపు నుల్లంబున వెల్లివిరియ నింతం
తనరాని సంతసంబున మంతనంబున నెంతయుం గొనియాడి వేఁడికొని
యీమేటిదేవరకు నాపయింగల వెలలేని కూరిమి పేరిమిని నేనొన
రింపఁబూనిన యీక్రొత్తపొత్తంబునకు మొదలెట్టెదనిన. 2

తే. మున్ను నైమిశ మనుకాన నున్నయట్టి
తపసు లొకనాఁడు సూతుని తఱిని జేరి
భరతుకోలమునఁ గల రాచవారి కతలఁ
జెప్పుమని వేఁడ నతఁడిట్లు చెప్పఁ దొడఁగె. 3

సీ. సొగసుఁగోటలమీఁది మగఱాలసింగముల్
చౌదంతి నిచ్చలు జంకువఱుప
మేటియగడ్తలు వీటిబోటులకును
జిలువచెల్వలతోడి చెలిమి నొసఁగఁ
బసిఁడిమేడలమీఁద నెసఁగుక్రాల్గంటుల
చెలువ మచ్చరబోంట్లఁ జిన్నపుచ్చఁ
బూవుఁదోఁటలలోని తావులతేనియల్
చిఱుగాలువల వెంటఁ జేలఁదడపఁ

దాతఁ బాఱులు చదువులఁ దప్పుపట్ట,
రాకొమరు లని రామునిఁ జోకసేయు
బేరు లోకమితేసికి బదులుఘ్యార కొసఁగ,
వెలయు నేనుంగు పేరిటి వీ డొకండు. 4

వ. అందు. 5

తే. ఏకొలంబునఁ దగఁబుట్టి యేపుమీఱి,
సరిగ నహుషుండు వేల్పులసామి యయ్యె
నట్టి చందురువంగడ మందుఁ బొడమి,
శంతనుండను నొడయండు జగము లేలె. 6

తే. ఆపుడమిఱేఁడు మిన్నేటియందు నొక్క-,
కొడుకుఁగని భీష్ముఁడను పేరు కూర్మిఁ బెట్టి
చదువు సాములు నేర్పించి సంతసమున
నుండి యొకనాఁడు వేఁటకు నొకఁడు నేగి. 7

తే. జమునదాపునఁ దిరుగుచు నమరఁ గాంచెఁ
దొగలవిందును నగియెడి మొగము దానిఁ
బసిఁడి నిగ్గులెన్నడి మేఁ మిసిమి దానిఁ
బడతెఁ గడపెడు దానిని బడఁతి నొర్తు. 8

క. కనుఁగొని జవ్వాని సోయగ,
మునకు న్మదిలోన మెచ్చి మొనసిన వేడ్కన్
దనవలపు బయల్పడ ని,
ట్లనియెం జేరువను జేరి యా ముద్దియతోన్. 9

క. ఎవ్వరి దానవు నీవే,
రెవ్వరు మఱియొండ నిట్టు లేటికిఁ గడపట
జవ్వనిరో యెఱిఁగింపుము,
నెవ్వడి నీతండ్రి యెచట నిలుచునొ నాకున్. 10

వ. అని యడిగి యప్పు డప్పడంతివలన నంతయుం దెలిసికొన్నవాఁడై
యా చేడియతోడఁ గూడంజని దాసి తండ్రియగు బెస్తలఱేనిం గని
తన యూరునుం బేరును నెఱింగించి యమ్ముద్దియం దనకిమ్మని
వేఁడిన నుల్లంబునఁ బెల్లు సంతసిల్లి యల్లన నడంకువ తోఁప నా
పుడమిఱేని కతం డిట్లనియె, 11

సీ. నాకూఁతు రిది కొన్నినాళ్ళకు ముం దొంటి
గా నేట నోడను గడపుచుండఁ
దపసి పరాశరుఁ డపుడు తాఁ జనుదెంచి
పడఁతుక నడపంగఁ బడవ నెక్కి
యేటిలోపలి దీవి కేగి యచ్చట దీని
వలచి కన్నెఱికంబు వాయకుండ
మెప్పులు తగనిచ్చి యొప్పించి మఱికూడి
వ్యాసుండు నాఁ జను పట్టినపుడ
పడసి నడచెను దనదారి మడఁతియొడలఁ
దావి యామడ దవ్వగుదాఁక వలపు
మక్కువనొసర్చి వ్యాసుఁడు నిక్కువంపుఁ
దపసియై యొక్కయడవికిఁ దానునరిగె. 12

ఉ. దీనిని మీకొసంగెదను దేవరకీబిడ గన్నపట్టినిన్
ఱేనిఁగఁజేసి మీకుఁగలనేలను నేలఁగఁజేయఁగావలె
న్మానకయింతపాటి చిఱుమన్నన యీఁదగు నన్నవిన్నదై
మేనువడంకఁగాఁ గదలి మెల్లననింటికిఁబోయి నెవ్వగన్. 13

ఆ. ఎల్లరాచపనుల నెడపెట్టి వలవంతఁ,
బాన్పుఁజేరి యొంటి వగరుచుండఁ
దండ్రి తలఁపుఁదెలిసి తడయక భీష్ముండు,
పల్లెదొరనుగలిసి పలుకులాడి. 14

సీ. తానువడుగుందన మూనంగ నట నెల్ల
వారును వినుచుండఁ బ్రతినవట్టి
జాలరిదొరతోడఁ జాల నమ్మికపుట్టఁ
బలుదెఱంగులఁజెప్పి పదిలపఱిచి
సత్యవతినిదెచ్చి సరగునఁ దండ్రికిఁ
బెండిలిగావించి పెంపుమెఱసి
తనచేతిబలిమిస ననిలోనఱేఁడుల
నందఱనోడించి యదిమి వారి
వలనఁ గప్పముల్గొని తండ్రినలరఁజేయ,
సత్యవతితోడికూటమిశంతనుండు
చెలఁగి చిత్రాంగదుండు విచిత్రవీర్యుఁ,
డనఁగనలరారుకొమరులఁగనియెనంత. 15

ఆ. వారు జవ్వనమును బడయకముందఱ,
శంతనుండు మేను జాఱవిడిచెఁ
దండ్రిచావఁ బెద్దతమ్ముని భీష్ముండు,
పుడమి కొడయఁడుగను-బూసిచేసె. 16

సుగంధి. పొంగి మేరిఁ బూరికైనఁ బోల్పరుస్కి మీఱఁ జి
త్రాంగదుండు పోరి కెల్ల దండివారిఁ జీరఁ జి
త్రాంగదుండు వేల్పుదిట్ట తాఁకి కయ్యమిచ్చి యా
పొంగడంచి మించి త్రుంచిపోయె వేయు నేటికిన్ 17

తే. అన్న పోయినపిమ్మట నతనితమ్ముఁ,
డావిచిత్రవీర్యుని భీష్ముఁడపుడ తెచ్చి
దొరతనంబిచ్చి వెలయించిపరువమొదవి,
వెలయునతనికిఁ బెండ్లి గావింపనెంచి. 18

ఆ. కాశిఱేఁడు తనదు కన్నియలకుఁ బెండ్లి,
సేయ నెంచి యుంట చెప్పనరిగి
ముగురు కన్నియలను ముంగలనరదంబు,
పయినిఁ బెట్టుకొంచుఁ బయికిఁ బోవ. 19

క. ఎకిమీలెల్లను దాఁకుడు,
నొకఁడు న్మగఁటిమి నెదిర్చి యుక్కటివారల్
గకవికలు గాఁగనమ్ముల,
సెక లన్మలమలను మాడ్చి చెదరఁగఁ జేసెన్. 20

వ. మఱియును. 21

ఆ. చుట్టుముట్టినట్టి దిట్టలనందఱు,
నిలిచి పాఱఁ దోలి గెలుపుఁ గాంచి
త్రోవలోన సాళ్వుఁ దూలించి మరలించి,
వెలఁదుకలను గొంచు భీష్ముఁ డరిగె. 22

తే. అరిగి యంబ యంబాలిక యంబికయును,
న నెడు మూవురలోఁ బెద్దదైన యంబ
తనకు డెందంబు సాళ్వునిఁ దవిలి యుంటఁ,
దెలుపనా యింతి నటకంపి తెరువు పట్టి. 23

క. తక్కిన యిరువురఁ దమ్మున,
కొక్కటఁ బెండిలి యొనర్ప నొప్పుగ నతఁడా
చక్కెరబొమ్మల తోడ నె,
మక్కువతో నెపుడు నుండి మడిసెన్వేగన్. 24

సీ. సంతు లేకుండఁగఁ జచ్చిన కొడుకును
గని సత్యవతి భీష్ముఁ గదియఁ బిలిచి
యిల్లాలిఁ గైకొని యిల్లు పల్వఁగఁ బెట్టి
నేల యేలుము టంచుఁ జాలు వఱకు

బతిమాలి చెప్పిన సతఁడించుకయు నొప్ప
కప్పుడవ్యాసుని నొప్పుగులుక
నెదలోనఁ దలఁచిన నేతెంచి యాతఁడు
తల్లికి మ్రొక్కిడిదండసిలిచి
యామెపంపున నంబికయందుఁబుట్టు
గ్రుడ్డిధృతరాష్ట్రు రెండవకొమ్మయందు
బొల్లివానినిఁ బాండుని బోనకత్తె,
యందు విదురునిఁ గలిగించె హాళిమీఱ. 25

వ. అందు. 26

తే. పెద్దవాఁడైన ధృతరాష్ట్రు పెంపుమెఱయఁ
బుడమిఁ బూన్చిన సరిఱేండ్ల నడఁగఁద్రొక్కి
విదురుమదిబల్మి భీష్ముని వింటిబలిమి
తనకు సాయంబుగా దొరతనము చేసె. 27

తే. అంత గాంధారమనునేల నమరనేలు,
సుబలుఁడనుఱేనికూఁతునుసోయగమున
నచ్చరలమించు గాంధారి యనెడుదాని,
భీష్ముఁడాయెకిమీనికిఁ బెండ్లిచేసె. 28

మ. మఱియు న్వేలుపుఁబేటిపట్టి కరమున్మన్నించి పూఁబోండ్లఁబ
ల్మఱుఁదేరన్ ధృతరాష్ట్రుఁడాంధ్రుగను గేల్వట్టిందగన్నూర్వరన్
జూఱుకుంజందముమీఱఁ బాండుఁడును మిన్కులానములున్నేర్చి యం
దఱిలోఁ బేరిమిఁగాంచి మించుటయు నంతం బెండ్లి గావింపఁగన్. 29

క. తలపోసియు వసుదేవుని,
చెలియలి శూరుఁడనువాని చెలువపుఁగూఁతున్
వెలయగఁ బెండ్లిచేసెను,
వెలఁదుకఁ గుంతి యనుదాని భీష్ముఁడు వేడ్కన్. 30

సీ. అదిముని దనతండ్రి యానతి దుర్వాసుఁ
దనుతపసికి నోరె మమరఁబెట్టి
మెప్పించి యతనిచే నెప్పుడు తలఁచిన
నప్పుడ వేలుపు లరుగుదెంచి
బిడ్డలనిచ్చెడు పెనుమెప్పుఁగైకొని
యొకనాఁడు సంద్రంపు టొడ్డునందుఁ
దమ్ములవిందును దలఁచి యాతనివల్లఁ
బుట్టుజోడును జెవిపోఁగులున్న
కొడుకుఁగని వానిఁ బెట్టెతోఁ గడలినిడియెఁ
గొట్టుకొనిపోయి యాబొట్టె గట్టుఁజేరఁ
గాఁపొకఁడు వానిఁ గొనిపోయి కర్ణుఁడంచు
రహిని బేరుంచి తనచాన రాధకిచ్చె. 31

తే. మాద్రియునుదానినావెన్కమఱియుఁబొందుఁ,
డాలుగాఁగొనియిద్దఱనలరఁజేసి
దెసలనెల్లను దనవాఁడిమెనఁగగల్చి,
యన్న చే నెన్నొ చేయించెజన్నములను. 32

సీ. అటులుండి యొక్కనాఁడాంధ్రనుదనత్రోడఁ
గొనివేఁటతమిమీఱఁగొంతదవ్వు
కానలోపలనేగి కానక మెకములఁ
గూడిపొందెడునట్టి లేడి నిట్టి
నొకకోల నేలపై నొఱగింప మగజింక
జడదారిరూపును సరగఁదాల్చి
యీవు నీయాలితో నెప్పుడుకలసెదో
యప్పుడ మావలె నయ్యెదంచుఁ

దిట్టి చచ్చిన దిగులొంది దిటముప్రాని,
యింటివంకకు మరలక యెఱుక మెఱసి
తపసితనమూని కొన్నాళ్ళు తాళియుండి
సంతు లేమికి నెంతయు వంతనొంది. 33

ఆ. కుంతిఁ జేరఁబిలిచి కొబ్బునదనకోర్కి,
తేటపఱిచి వేఁడ బోటియెట్టు
కేల కొప్పుకొనియుఁ గెలసి యుధిష్ఠిరుఁ,
డనెడి కొడుకుఁబడసె నజ్జమునికి. 34

శా. ఆచోటన్ ధృతరాష్ట్రు గొయ్యాలియు నొయ్యన్ వేఁకటించాల్చి ము
న్నే చూలాలయి కుంతిపట్టిఁగని తానెంతో మదిం గొంగుటల్
చూచాయన్విని యోర్వలేక వగతోఁ జొక్కొంది లోఁగుంది అా
మ్మాచెన్నారు నెలంత గ్రుద్దుకొనెఁ బాడై చూలొగిన్ జాఱఁగన్.

వ. అట్లా కొమ్మ తొమ్మ కరమ్ము వమ్ముగునట్లుఁగా నోగమ్ముగాఁ గ్రుమ్ముకొన్న నెత్తుచెడి క్రొత్తనెత్తురులం జొత్తిల్లి తుత్తునియలయి పడ్డ కండమొత్తమ్ములనెత్తి క్రొత్తకడవలలోనం బెట్టించి వ్యాసుండు నూఱువురఁ గొడుకులను నొక్క కూఁతును బుట్టించె. సంటిఁ బెద్ద వాఁడు దుర్యోధనుండును రెండవవాఁడు దుశ్శాసనుండును వారి చెల్లెలు దుస్సలయు ననంబరఁగి పెరుఁగుచుండిరంతనిచ్చట. 36

క. అట దుర్యోధనుఁ డొదవిన
దిటమగునానాఁడె గాలిదేవరవలనన్
దటుకున భీమునిఁ గనియెను
నిటఁ గుంతియు మగఁడు పనుపనెంతయు నెలమిన్. 37

క. ఆపిమ్మట వేలుపుదొర
నాపోవక మగఁడు వేఁడ నానఁతియీఁగా

నాపగిది నర్జునుండను
పాపనిఁగని మించెఁగొంతి బలియుని మిగులన్. 38

క. పెనిమిటి సెలవొసఁగంగాఁ
దనసవతియు నేర్పినుప దామాద్రియునుం
గనె వేలుపు వెజ్జుల కొ
య్యననకులుండు సహదేవుఁడనియెడి కవలన్. 39

ఆ. ఇట్లు నేలఁతలంగు నేవురు కొడుకులఁ
బడసి సంతసమునఁ బ్రబలియుండి
యేకతంబ మాద్రియెక్కుడు సోయగం
బొక్కనాఁడు చూచి యోర్వరాక. 40

క. వెలుపణ్ణ దాయల నెందఱ
గెలిచియుఁ దనలోని దాయ గెలువఁగలేకా
బలియుఁడు పాండుఁడు మడిసెను
వలపున నిల్లాలితోడ వడిఁ గలయుటచేన్. 41

తే. అంతమాద్రియు మగనితో నగ్నిసొచ్చె
గొంతిపాటులు వెంటరాఁగొండవిడిచి
కొడుకులను వెంటఁగొని బావకడకువచ్చె
నెల్లవారికిఁ దముఁజూచి యుల్లమవియ. 42

ఉ. కుంతియు బిడ్డలం గొనుచుఁ గూరిమి పెన్మిటిఁ బాసివచ్చుచో
వింతగఁ జూడవచ్చి రలవీటను గల్గినవారలెల్లఁదా
మెంతయు వంతతోఁబనివి యేడ్చుచు నాధృతరాష్ట్రుఁడాలునుం
గుంతిని వెంటఁబెట్టుకొని కుఱ్ఱలఁదోడ్కొని పోయి రింటికిన్. 43

వ. అంత ధృతరాష్ట్రుండు. 44

క. తనబిడ్డలు మఱి తన త
మ్ముని బిడ్డలు నంచు వేఱుపూనిక నుదిలో

నను బూనక కొడుకులక
న్నను బ్రేముడి మీఱఁబెంచె నలి నేవురనున్. 45

సీ. దుర్యోధనుండును దోడివారును దమ్ముఁ
గుఱ్ఱలుఁ బాండుని కొడుకు గమియు
నల్లారుముద్దుగా నాటపాటలఁ బ్రొద్దు
పుచ్చెడు తఱిగాడ్పు ముద్దు పట్టి
బలిమి నందఱమించి పలువెఱంగుల నొంచి
పలువుర నొక్కటఁ బట్టికొట్టుఁ
జెట్లనెక్కినవారిఁ జెట్లూఁచి పడవైచు
నిలిచి పొల్చినవారినీటముంచు
నిట్లువడముడి కడగండ్ల నెపుడుఁగుడుప
నీరసంబెత్తి తాళఁగా నేరకపుడు
తనదు మామను శకునిని దగవునడిగి
తొడరిదుర్యోధనుఁడు చేసెదుండగముల. 46

సీ. నిడు తీవియలఁగట్టి నిదురించు తఱినేటఁ
బడఁద్రోయ మేల్కనివెడలివచ్చె
విసముతోడనుజేర్చి వెసఁగూడు వెట్టింప
నారగింపఁదడవ యరిగిపోయెఁ
బండుకొన్నప్పుడు పాములఁ గఱపింపఁ
గీడొకింతయు లేక కెడపెవాని
దుర్యోధనుఁడుసేయు దొసఁగులు మఱియును
వడముడిఁ జెందకవమ్ములయ్యె
నంత మనుమలఁ జదివింప నద నటంచు
నెఱిఁగి భీష్ముఁడు కృపునొద్ద నెల్లచదువు

లమరఁజెప్పించె మొదలనాకొమరులకును
బిదపద్రోణుఁడునాఁజనుచదువులయ్యె. 47

తే. నేలవేలుపు కృపుబావ చాలవలఁతి,
తనకొమారు నశ్వత్థామఁగొనుచువచ్చి
వీఁడుసేరిన నా నేలవేల్పునొద్ద,
వెనుక విలువిద్దెఁ గఱపించె మనుమలకును. 48

సీ. కవ్వడి తనకొక్కఁ గడువడిఁ దీర్చెద
నని బాసయిచ్చిన నలరి ద్రోణుఁ
డతని కెక్కువచెప్పెయామీఁదనొకనాఁడు
రాకొమారులనేర్పరమణఁగనఁగ
మిన్నేటికొమరుండు మున్నుగువారికి
విన్నవించినవారు వేడ్కతోడఁ
గొలువుండి చూడంగ వెలయించి రెల్లరుఁ
దమతమ నేర్పు చందమ్ములెల్ల
నందు దుర్యోధనుఁడు భీముఁడడరితాఁకి
గుదెలఁబోరవారినిద్రోణుకొమరుఁడుడిపె
నర్జునుండును విన్నాణ మమరఁ జూపి
మారు లేకుండ నొక్కఁడు మలయుచుండె. 49

క. అక్కడ కప్పుడు కర్ణుం,
డుక్కునఁ జనుదెంచి క్రీడి నొక్కటఁ దాఁకఁ
బెక్కు దెఱంగులఁ బోరిరి,
యొక్కొకరికి వట్టుపడక యోరిమిపేర్మిన్. 50

క. పోరెడియప్పుడు కర్ణుని,
బీరంబున కెదను మెచ్చి వే యంగము నాఁ

జేరైన నేల నతనికిఁ,
దోరం బగుకూర్మి నిచ్చి దుర్యోధనుఁడున్. 51

వ. అతనితోడి చెలిమి కలిమి ననిలోనం దన పినతండ్రికొడుకుల నాతండు గెలువఁగలం డను గట్టి నమ్మకమ్మున నాతనిం దనయొద్దఁ బెట్టుకొని సంతసించుచుండెనంత. 52

క. తనవలనఁ జదువుగఱచిన,
యనినేసెడు రాచవారి నందఱ ద్రోణుం
డును జేరఁ బిలిచి ద్రుపదునిఁ,
దనకడకును బట్టి తెండు తడయక యనుడున్. 53

సీ. అందఱు నరదంబు లాయితంబుగఁ జేసి
వెలువడి ద్రుపదుని వీడు చేరి
కోటలు పడద్రొబ్బి క్రొత్తడంబులుగ్రొచ్చి
యూరెల్ల దల్లడ మొందఁ జేయ
ద్రుపదుఁడు విని వచ్చి దుర్యోధనుఁడు లోను
గాఁగల మగలను గదసి తాఁకి
వాలంప గుంపుల వానలు గురియించి
చిందఱ వందఱ జేసి దండు
నెల్లచోటులఁ దానయై యేపు చూప,
వెఱచఱని పాఱి రందఱు వీఁకచెడుచు
నంత వివ్వచ్చుఁ డాతని నడ్డగించి,
తోడ భీముఁడు గుదెఁబూని తోడుసూప. 54

క. తననేర్పు మెఱయఁ దూపులఁ,
గనలునఁ బరఁగించి ద్రుపదుగరువంబడఁగన్
జని పట్టి కట్టి తెచ్చెను,
గనువారలు డెందములను గళవళ పడఁగన్. 55

ఆ. అట్లుపట్టి తెచ్చి యాతని నొజ్జల,
కాళ్ళమీఁద వేయఁ గనికరమున
నుల్లసంబు లాడి యొడయనిఁ బొమ్మని,
క్రీడి ద్రోణుఁడుగొనియాడి మెచ్చె. 56

చ. ద్రుపదుఁడు దొంటికంటునను ద్రోణుఁడు తన్నటు చిన్నపుచ్చఁగా
దపసితనంబు పూసి కడుఁదాలిమి వేల్పులఁ గొల్చి ద్రోణున
చ్చపుబవరంబునం గెడపఁ జాలు కొమారుని దిట్టయైన వే
లుపుదొరపట్టియూలయి వెలుంగుకొమారితఁ గాంచెఁ జిచ్చునన్. 57

క. కని యిటు దృష్టద్యుమ్నుం
డనుచుఁ గొమారునికిఁ గృష్ణయని కూఁతునకుం
దనరఁగఁ బేర్లిడి ప్రోలికిఁ
జని ద్రుపదుఁడు వింతసంతసంబున నుండెన్. 58

వ. అంతనిచ్చట. 59

తే. విద్దెచేతను గొనముచేఁ బెద్దయైన
జముని కొమరుని రాచఱికమునఁ దనకు
సాయముగఁ జేసికొనితానుసంతసంబు
నొందుచుండెనుధృతరాష్ట్రుఁడుద్దిలేక. 60

ఉ. అప్పుడు తమ్ము లెల్లకడలందును బోరుల గెల్వఁ గాంచుచుం
జెప్పెడి దేమి పేరుగల చిక్కనితేఁడుల నోర్చి వారిచేఁ
గప్పము లెంతయుంబలిమిఁ గైకొని యున్నకుఁ దెచ్చియిచ్చుచున్
గొప్పతనంబు వాసియును గూర్పఁగ నోరువలేక యీసునన్. 61

సీ. మంతనంబున మేనమామను శకునిని
దుస్ససేనునిఁ గర్ణుఁదోడితెచ్చి
దుర్యోధనుఁడు వానితోడను దలపోసి
యాకటిపులఁ బట్టి యయ్యకడకుఁ

జని కన్నులనునీరు జాఱఁగ నురపిల్లి
యెట్టకేలకు ఱేనియెఱుక చెఱిచి
పాండునికొడుకుల వారణావత మనునూర
నుంచెదనట్లు లొప్పుకొనఁగఁ
జేసి వచ్చినవారలఁ జేరఁబిలిచి,
తల్లితోఁగూడి యేవురుఁ దరలునట్లు
నేర్పుతోఁ జెప్పి ధృతరాష్ట్రుఁ డేర్పడంగఁ,
బుచ్చె మేలెంచకప్పుడాప్రోలికరుగ. 62

సీ. దుర్యోధనుం డంతఁ దొడరి పురోచనుఁ
డనువాని రావించి యతనితోడ
మంతనంబునఁ గొంత మాటాడి మునుచని
లక్కయి ల్లొక్కటి చక్కఁగాను
వారణావతమున వడిఁగట్టి కొంతియుఁ
గొడుకులు నందుండి కూర్కియుండు
తఱినిప్పుముట్టించి తడయకరమ్మని
చెప్పి పుచ్చినవాఁడుఁ జెలఁగి యరిగి
లక్కయిల్లుకట్టి చక్కఁగఁ గై సేసి
యునుపఁ గుంతిబిడ్డ లుండిరందు
నంత విదురుఁ డిచట నంతయుఁ బరికించి
కీ లెఱింగి సరగఁ గీడుతొలఁగ. 63

ఉ. ఉప్పరవాని నొక్కరుని నొంటి యుధిష్ఠిరు పాలికంప నా
చొప్పెఱిఁగించి వాఁడు కడు సూటిగ నేలసొరంగ మొందు నే
ర్పొప్పఁగఁ ద్రవ్విచూపుటయు నోయనభీముఁడు తల్లినన్నునుం
దప్పక తమ్ముల న్వెలికిఁదార్చి సొరంగముదారి దవ్వుగన్. 64

క. పనిచి పురోచనుఁడును జెం,
తను గొడుకు లయిదుగు రొకతయు నిదురింపం
గని లక్కయింటి కగ్గిని,
గనలునఁ దగిలించిపోయెఁ గడునడురేయిన్. 65

క. ఆరాతిరి యాయిల్లటు,
గోరముగాఁ గాలిపోవఁ గూరిన వగతో
నూరను గలవారెల్లను,
జేరువఁ జనుదెంచి కాంచి చిడిముడిపడుచున్. 66

క. గొంతియుఁ గొడుకులుఁ దెగిరని,
యెంతయు వగఁబొంది యేగిరండ్లకునచ్చో
నంతయు ధృతరాష్ట్రుఁడు విని,
యింతం తనరాని కస్తి నెదలోఁ బొందెన్. 67

ఆ. గాడ్పుపట్టి యచటఁ గన్నతల్లిని దోడఁ,
బుట్టువులను మీఁదఁ బెట్టుకొంచు
ముందులనక పెద్ద గండులనక యేగెఁ,
గాఱుకానలందుఁ గరము దవ్వ. 68

ఆ. రేయి వారు వడెడి రాయిడిఁ బాపంగ,
నెంచియపుడు వెలుఁగుఁ బంచెదయ్య
మనఁగఁ బ్రొద్దుపొడిచె నావల నాఱ్వురు,
నెండ యెక్కుదాఁక నేగి యేగి. 69

క. కడుబడలి యెండతాఁకున,
వడగొట్టిన బిట్టుసోలి వారలుపడఁగా
వడముడి నీళులకొఱకుం
గడుదవ్వుగఁ బోయి మరలి కదిసెడుఁగోనన్. 70

తే. ప్రొద్దువాలినఁ గెంజాయ పొదలిపిదపఁ
గాఱుచీఁకట్లు మింటను గ్రమ్ముకొనియె
రేవెలందుక దాల్చిన కావికోక
విడిచి నల్లని చీరను దొడిగె ననఁగ. 71

క. ఆచీఁకటిలో నీళుల
మోచుకొనుచు వచ్చి చెట్టు మొదటను గూర్కం
జూచియు వారల లేపక
కాచుకొని యుతండు నిలిచెఁ గడుఁ గడిమి మెయిన్. 72

సీ. అప్పుడక్కానలో నెప్పుడునుండు హిం
డింబుఁడన్ రక్కసుఁ డిమ్మునుండి
వారలఁ గని పొంగి వడిపడిఁ జెలియలిఁ
బనిచె హిడింబను వారిఁ బట్టి
వంటకుఁ దేనాపె వడముడిఁ దిలకించి
వలపున మోమోటపడుచు నిలువ
నేజామునకుఁ జెల్లెలే తేరమికి నల్గి
పయనమై మఱి తానె వచ్చినిగుడ
భీముఁ డాతని దవ్వుగాఁబిఱిఁది కీడ్చి,
దొమ్మికయ్యమ్ములో వానిఁ గుమ్మిచంపి
యున్నపనుపఁగఁ దల్లియు నవ్వననఁగఁ,
బెండ్లియాడె హిడింబను బేర్మితోడ. 73

తే. దానితోఁ గూడి కొన్నాళ్ళు కానలందుఁ
బగలు వలరాచపనులను మిగులఁ బెనఁగఁ
బుట్టెఁ దగ ఘటోత్కచుఁ డనుపట్టియొకఁడు
వాఁడితనమును జిత్తులు బలిమిగలిగి. 74

చ. తలఁచినయప్పుడెల్ల నిముదాకొన వచ్చెదనంచుఁ జెప్పి యా
బలియుఁడు తల్లిఁదోడుకొని వారల వీడ్కొని యేగెనిచ్చమై
వెలువడి యేకచక్రమను పేరిట యూరికిఁ బోయి రన్నయున్
నలువురుతమ్ములు న్వేరపునం దమతల్లిని గొంచుఁగాల్నడన్. 75

వ. అట్లుపోయి. 76

తే. నేలవేల్పుల వేసంబు లోలిఁ దాల్చి,
యొక్కబాఁపనియింటనునుండియూరఁ
దిరిప మెత్తుచుఁ బ్రామిన్కు లరసికఱచు,
చుండిరేవురు సైదోడులొజ్జలొద్ద. 77

సీ. ఆకుప్పమున బకుఁ డనురక్కసుఁడొకండు
కాఁపురంబుండి యక్కడనున్న
వారి నేప్రొద్దు నిల్వరుసను నొక్కని
బండెఁడు కూటినిఁ బసుల రెంటిఁ
దడవులనుండి సాపడుచుండు నట్లుండ
నొకనాఁడు పొలదిండికోరెముగను
బోవలసిన వంతు పొందుగా వారున్న
పుడమివేలుపుపాలఁ బడిన నతఁడు
మిన్నువిఱిగి పడిన చెన్నున నేమియుఁ
దోఁపకాలుఁ దానుఁ దోడివారుఁ
గూడి యొక్కపెట్టె గొంతెత్తి యేడ్వంగఁ
జొచ్చె గొప్పముప్పు వచ్చెననుచు. 78

క. ఆయేడుపు విని గొంతియు
డాయంగాఁ బోయి యడిగి డగ్గుత్తికతో
నాయింటి పాటుఁ దెలుఁగం
జేయుడు వడి భీముఁ జేరి చెప్పిన నతఁడున్. 79

క. ఒక లుప్పొంగఁగ రక్కసుఁ
గడ తేర్చెద నంచుఁ బలుకఁగా నాపాఱుల్
కుడువంగఁ బెట్టిరోరెము
వడముడికిన్మంచి పిండివంటలతోడన్. 80

చ. అటువలె నారగించి కఱవాఱఁగ సత్తువపట్టి లేచి మి
క్కుటముగఁ దొంటి వంటకమెకూర్చినబండిని నెక్కి రక్కసుం
దటుకునఁ జేరి మాఱుకొని తన్నియుఁ గ్రుమ్మియు నట్టకేలకుం
బెటపెట నెమ్ముకల్విఱిచి పీఁచమడంచెను నొక్క వేల్మిడిన్. 81

సీ. అమ్మాడ్కి బకుఁ జంపి యందఱ నలరించి
నెమ్మదినుండంగ నెమ్మి మీఱ
బసచేసి యున్నట్టి పాఱునియింటికి
జన్నిగట్టొక్కఁడు సరగవచ్చి
ద్రుపదుండు తనకూఁతు ద్రోవదిఁ గొనఁగోరు
రాచకొమాళ్ళెల్ల రావలెనని
చాటింప నాలించి జగములోఁ గలరాచ
వారెల్ల నచటికి వరుసగాను
బోవుచున్నారు నేనును బోదునటకు,
నీవి మిక్కిలి బాఁపల కిత్తురంచు
విన్నవాఁడను గావున వేడ్కతోడ,
ననుచుఁ జెప్పిన నలరారి యపుడకదలి. 82

చ. బసదిగియున్న పాఱుతను బాఱుని వీడ్కొని గొంతి బిడ్డలున్
వెసఁ జని యొక్కటన్ ద్రుపదువీటికిఁ బోయెడుదారి వ్యాసుతోఁ
బొసఁగఁగ మాటలాడి వడిఁ బోవుచు వేలుపుటేటి చెంతనా
నిసితఱిఁ గ్రీడి చేకొఱవి నెయ్యమునం గొనిత్రోవ చూపఁగన్. 83

ఆ. ఏగుచున్నయప్పు డింతితో నంగార,
పర్ణుఁ డనెడు వేల్పుపాటకాఁడు
తిరుగులాడుచుండి దిటముగ నర్జునుఁ,
దాఁకి తూపు లొడలు దవులనేసె. 34

క. ఏసినఁ గవ్వడి వడివడి,
నీసుమెయిం జిచ్చుఱమ్ము నేడ్తెఱ వైవన్
గాసిలి యరదముఁ గోల్పడి,
యోసరి యంగారపర్ణుఁ డుడిగిన కడిమిన్. 35

తే. కదలివచ్చి యుధిష్ఠిరుకాళ్ళ వ్రాలి
ధౌమ్యుఁ డనునొజ్జ నొడఁగూర్చి తగవునెఱపి
చిచ్చుఱమ్మును గవ్వడిచేతఁ బడసి
యింతిఁ దోడ్కొని తనయిచ్చ నేగెనంత. 36

సీ. పాండుని కొమరులు నిండువేడుకతోడ
ద్రుపదుపీటనుజేరి యుపముమెయిని
గుమ్మరవానింట నిమ్ముగా దిగియుండి
యెకిమీండ్లు గుమిగొన నేగియున్న
రచ్చతావునకేగి రచ్చట ఱేఁడులు
మిన్నంటఁ గట్టిన మీనునీడ
క్రింది నీళులఁజూచి ముందఱ మోపెట్టి
యున్నవింటిని జేత నొనరఁ దాల్చి
నింగి మచ్చెంబు నేయంగ నేర్పుమెఱసి
యెత్త లేరైరి యొకకొంద ఱెత్తియేయఁ
జాలకుండిరి కొందఱు చాలువఱకు
నేసికొట్ట నోపక విడి రాస లెడల. 37

క. అప్పుడు కన్పడి పాఱుని,
యొప్పునఁ జనుదెంచి నిలిచి యొకచే వింటిం
జప్పున మోపిడి యేసెను,
నప్పుడ మచ్చియపుజంత్ర మఱతెగి పడఁగన్. 88

తే. దానిఁ గన్గొని దొరలెల్ల నాన పూని
ద్రుపదు నడఁగింపఁ దొడరినఁ దోడుచూపి
కర్ణు నర్జునుఁ డోడించెఁ గడిమి మెఱసి
భీముఁ డోడించి శల్యుని బెగడువఱిచె. 89

తే. అంత సిగ్గున దొరలెల్ల నరిగి రిండ్లఁ,
కవల ద్రోవది నర్జునుఁ డరదమునను
బెట్టుకొనివచ్చి తల్లితోఁ బిచ్చ మొకటి,
తెచ్చితినటన్నఁ గలసూపు దెలియకామె. 90

క. ఏవురునుం గైకొనుఁ డని,
యావల ద్రోవదిని జూచి యలజడిపడఁగా
నావడి వ్యాసుం డచటికి,
వేవచ్చి తెఱంగు చెప్పి వెంటని వారిన్. 91

క. ద్రుపదునికడకుం గొనిచని
యపురూపపుఁ గతలుచెప్పి యైదుగురకు నొ
క్కపడఁతి ద్రోవది నియ్యఁగ,
నపుడె యొడంబఱిచి యేగెనతఁడుతనంతన్ 92

ఉ. అంతట మంచి మూర్తమున నందఱు నెయ్యురుఁ జుట్టపక్కముల్
వింతగఁ జూడ రాఁగఁ గనువిందుగ నా ద్రుపదుండు కూఁతునున్
సంతస మారఁ దెచ్చి వరుసం జముపట్టికి గాడ్పుపట్టికిన్
వంతునఁ గ్రీడికి న్గవలవారికిఁ బెండిలిచేసె వేడుకన్. 93

సీ. పెండిలి నడచిన వెనుకను గొన్నాళ్ళు
పాండుని కొడుకులు పదిలముగను
ద్రుపదుని ప్రోలనె తోడాసపడియుండ
పాలించి ధృతరాష్ట్రుఁ డలరి మదిని
కొడుకులు మఱఁదియుఁ గూడిచెప్పినయట్టి
చెనఁటిమాటలఁ బెడచెవులఁ బెట్టి
విదురుఁడు ద్రోణుండు భీష్ముండుఁ గఱపిన
హితవును విని చాల నెఱుకమీఱ
విదురు నెలమిని ద్రుపదుని వీటి కంచి,
పాండుకొమరుల రప్పించి వారికపుడ
సగము నేలకు దొరతన మొసగి నొసంగి,
ఖాండవప్రస్థమున నుండఁగాను బనిచె. 94

ఉ. అప్పుడు కృష్ణుఁ డాయికను నచ్చటికిం జని వేల్పు తేనితోఁ
జెప్పుడు విశ్వకర్మః బనిచె న్నగరొక్కటిఁ గట్ట నాతఁ డా
చొప్పునఁ బంపఁగాఁబడుట సూటి యొలప్పఁగ విశ్వకర్మ తా
నొప్పుల కెల్ల నన్నెయయి యుండెను వీటినిగట్టె దానికిన్. 95

వ. ఇంద్రప్రస్థం బను పేరువెట్టి నెట్టన గాడ్పుపట్టియున్న కిచ్చిన నచ్చెలు
వున కచ్చెరువడి [illegible] తమ్ములుం దానును నొక్క మంచినాఁ
డందుఁజొచ్చి తక్కంగల నేల యేలికలెల్లఁ దన కరిగాఁపులుగా
నుండ నిండు వేడుకతోడ నేల యేలుచుండె నంత నొక్కనాఁడు. 96

క. వేలుపుఁ దపసియుఁ దగ నా,
ప్రోలికిఁ జనుదెంచి కాంచి ద్రోవదితోడం
బోలఁగ నొకయేఁ డొకఁడుగ,
నోలిని నుండంగఁ బనిచి యొండొకకడపున్ 97

సీ. పగిన నాసని యే-వురు నొక్కొక్క-
యేటను గూడుట కియ్యకొనుచు
నొకరితో నుండ వేతొకరు చూచిన నేల
నొకయేఁడు వలనొన నొక్కకట్టు
చేకొనియుండంగ వేకువ నొకనాఁడు
పుడమివేల్పొక్క-ఁడు వడిగ వచ్చి
తనయావు నొకవాంగ కొనిపోవుచున్నాఁడు
విడిపింప రమ్మని విన్నవింప
విల్లునమ్ములుఁ గైకొన నల్ల బోయి,
యన్నతో నున్న ద్రోవది నపుడుచూచి
పుడమిఁ దిరుగంగ నివ్వచ్చు దేడము సేయ,
కపుడె వెల్వడెనెవ్వరేమన్న వినక. 98

ఆ. నేలవేల్పు మొదవు నిముసంబులోఁ దెచ్చి,
యిచ్చి పుడమిలోని యేళ్ళఁగ్రుంక
వెడలియొక్క-నాఁడువిన్నేటిలో మున్గి,
యొద్దుతఱిని వేల్వ నున్నతఱిని. 99

క. వలపున నాతనిఁ గొని చని,
చిలువ వెలందుక యులూచి చెచ్చరఁ దనదా
నెలవునఁ జేరిచి క్రీడిం,
గలయ నిరావంతుఁ డనెడు కంటువు పుట్టెన్. 100

క. ఆవెనుక న్మణలూరిని,
జేవమెయిం జేరి క్రీడి చిత్రాంగదనున్
వావిరిఁ బెండ్లాడి పడసె,
నోవక మఱి బభ్రువాహనుం డనుకొడుకున్. 101

సీ. అచ్చోటఁ గొన్నాళ్ళు విచ్చలవిడినుండి
మామను వీడ్కొని సేమమునను
ద్వారకకును బోయి దగ్గఱ రైవత
కంబను కొండను గదిసి యచట
నుండంగఁ గృష్ణుఁడు నిండు వేడుకతోడ
నచ్చటి కరిగి వివ్వచ్చుతోడ
మాటాడి యేగి యామఱునాఁడు తనవీటి
వారిని బంధుగు పేరుపెట్టి
తోడుకొనివచ్చి యటనున్న దొంగకావి,
తొల్వు వేసంబు నచ్చోటఁ దాల్చియున్న
క్రీడి కందఱు మ్రొక్కించి వేడుకలర
నతని సింటికిఁ గొనిపోయి యవల నునిచి. 102

క. తన చెలియ లగు సుభద్రను
బనిచెను సన్న్యాసియొద్దఁ బనిసేయంగా
నెవరున నర్జునుమది యా,
ననఁబోఁడిం దగులు కొఱఁగి నగరున నొకచోన్. 103

తే. కోరికలుజాఱిపోలఁతుల కూర్మితీఱి,
జగములోఁబోడలగుచెందుసాజనురయఁ
గోరికలుమీఱిపోలఁతులకూర్మిఁగోరి,
యక్కజంబుగఁదాబోడయయ్యెఁగ్రీడి. 104

సీ. ఉవిదపై దవిలిన యుల్లంబుతోఁ గ్రీడి
కనువిందుగాఁ బనుల్ గొనుచునుండ
మాతనంబునఁగృష్ణుఁడంతయుఁదలిదండ్రు
లకు జెప్పియొప్పించియొకటఁబెండ్లి

పనులెల్లసాగించి పండువు పేర్వెట్టి
బలరాము నొకదీవి పజ్జకంపి
పెండిలిగావించి వెలఁదిని మఱఁదిని
నడుచేయితన తేరువడిగనిచ్చి
యంపవారును దేరెక్కి యరుగుచుండ,
నూరి కావలివారెల్ల నొకటఁ దాఁకి
యార్చి పేర్చినఁ గవ్వడి యోర్చి వారిఁ,
బెరలఁగాఁ జేసెనుసుభద్ర తేరుగడప. 105

చ. అటువలెఁ గ్రీడి మాఱుకొని యాపతిఁగూపరఁజేసి చేడియం
దటుకున వెంటఁబెట్టుకొని దారిని సాగి యసంబు పన్వఁగా
దిటమున నూరుచేరి తన దిట్టతనంబును నెల్లవారు మి
క్కుటముగఁ జెప్పుకోఁగఁ బెనుపూరిమిఁ దొయ్యలితోడ నుండఁగన్.

క. కొడుకభిమన్యుండనఁగను,
బొడమె సుభద్రకును దండ్రిఁ బోలెడు పూపుం
గడిమియుఁ బ్రోడతనంబును,
వడియును బీరంబుగలిగి బలువిలుకాఁడై. 107

వ. మఱియు నప్పాండుని కొమాళ్ళకేవురకు న్వరుసగాఁ గొడుకులేవురు.

క. ప్రతివింధ్యుఁడుశ్రుతసోముఁడు,
శ్రుతకీర్తియు ననఁగ మొదలసారిదివివెనుకన్
జతగ శతానీకుండును,
శ్రుతసేనుఁడుఁ బుట్టిరపుడు ద్రోవదియందున్. 109

సీ. కవ్వడియొకనాఁడు దవ్వులయడవికి
వెన్నునితోఁగూఁడి వేఁటకరిగి
నేలవేలుపుపూపుఁ దాలిచియచ్చోట
వెసమెలంగెడి వేఁడివేల్పుఁజూచి

మున్నొకరొకఁడు జన్నంబుగావించి
మిగుల నేతిచేఁ దెగులువొడమి
తన్నుఁగాంచుట విన్నవించినవిని
తగుమందు ఖాండవమగుట తెలిసి
యగ్గివేల్పుచే గాండివ మనెడువిల్లు,
పడసివేల్పురాయనితోఁట వడిగఁజొచ్చి
కాల్పనాతనిఁ బురికొల్పఁగడఁగిచిచ్చు
తోటలోఁజొచ్చి మంటలు తోరముగను. 110

క. గాలువఁ దొడరినఁ గనలున
వేలుపుదొర యడ్డుసొచ్చి వెనమబ్బులచేఁ
జాలఁగ వానలు గురిసినఁ
దూలక యవ్వానిఁ గ్రీడి దోలఁగఁగఁజేసెన్. 111

క. దానికిఁగాజేజేదొర
పూనికొని దురంబొనర్చ ములుకులు పెక్కుల్
మేనన్నాటించి కలఁచి
జానుచెడంజేసి క్రీడిసరగం బఱపెఁ. 112

చ. మయుఁడనువాని నయ్యెడను మంటలుబిట్టుగఁ జుట్టుముట్టినన్
మొయివడఁకంగ వచ్చివగమీఱఁగఁ గ్రీడి మఱుంగుసొచ్చినఁ
గుయివినిజాలిపుట్టి యెదఁగూరిమి మీఱఁగఁ గాచెనాతనిన్
మయుఁడును దానికల్లమున మల్లడినొందెడు సంతసంబునన్. 113

క. సెలవుంగొని చనియెను న
వ్వలఁదగ నావేడివేల్పు వడిఁదనియంగా
నలరుందోఁటను గాలిచి
మొలమిని జెవులెల్లఁబాసి యుచ్చంజనియెఁ. 114

వ. అంత నొక్కనాఁడు. 115

క. పాండుని పెద్దకొమారుని
యండను గఱివేల్పుతోడ నచ్చోటను గూ
ర్చుండినకవ్వడి కిట్లనె
దండముగావించి మయుఁడు తిద్దయు నెమ్మిన్. 116

క. నెవరున నునుఱులు నిలిపిన
కనికరవుంగనికి నొకటి కైకొనిచేయం
గనునేర్తునెయ్యెసను నే
నొనరఁగ నాచేతనైనదొక్కటి సేతున్. 117

తే. చేయువిచ్చగించినవాఁడఁజెలఁగినన్నుఁ
బనుపుఁ బెద్దియైనను నొక్కపనియొనర్ప
నేను రేద్రిమ్మరులలోన నెక్కుడైన
నేర్పుగలవాఁడనింపుపొందికగఁగట్ట. 118

వ. అనవుడు నతండు. 119

క. అపురూపమైనయోలగ
మిపు డొనరింపంగవలయు నీవని వేడ్కం
గపురంపువిడియం బిడి
యుపుడంపిన సంతసించి యాతఁడు వేగన్. 120

చ. బలుపగడంపుఁ గంబములు బంగరుదూలములందమైన చ
ల్వల దొరతాయరంగులును బచ్చల యచ్చపుఁ దోరనంబులున్
వలుద సుపాణి ముత్తియపు వన్నెల తోరణగండ్లు మంచి కెం
పుల నెలకట్లులుం గలిగి పొల్పగునట్లుగఁజేసెఁ గొల్వుగన్. 121

క. మఱియుం గేళాకూళులుఁ
దఱుచగు క్రొవ్విరులఁ బండ్లఁదగు పూఁదోఁటల్
వఱలెడు డిగ్గియలుం బలు
దెఱఁగులుగల యాటపట్లు తేటగనొప్పన్. 122

ఆ. అట్లు కొలువుగట్టి యారాజముష్టికి
నొసఁగనేల వేల్పు లొక్క మొగిని
దీవెనలనొసంగ దేవేరితోఁగూడి
కొలువుసొచ్చి జముని కొమరుఁడుండ. 123

ఉ. హత్తులఁగ త్తలానులను నందపురోవిరిఁబోండ్ల జాళువా
మొత్తను దెచ్చియిచ్చి సతమున్మదిమెచ్చుచుఁ గొల్చుచుండు దుర్
క్రొత్తగ నాల్గుసంద్రములకున్ నడుమంగల రాచసింగముల్
మొత్తములై యటంగొలువులోపల నొప్పెడు నేలదాలుపున్. 124

వ. అట్లుండ నొక్కనాఁడు. 125

శా. ఏలా వేఁడివెలుంగు నేలకును నిల్లో తెంచుచున్నాఁడు నేఁ
డో లేఁబాయపు బిడ్డలారకనుఁడం చొక్కొక్కచో మానుసుల్
గేలుందోయి తెమల్చిగుంపులయి యోలింజూడరా నింగియుం
గ్రాలన్నారదుఁ డేగుదెంచెఁ గడువేడ్కం గవ్వడింజూడఁగన్. 126

తే. వచ్చి రాచపాడినిగూర్చి పలుకులాడి,
చనఁగ సమకట్టియున్నచో జమునిపట్టి
కొలువునకుఁ దోడుకొనిపోయి కూర్మిఁజూప!
నారివేరంపుఁ దపసియుననియె నిట్లు. 127

క. వినుమిట్టిది మున్నెన్నఁడుఁ
గనుగొనలేదెందు నీజగమ్మున నెపుడున్
వినియు నెఱుఁగ మానుసులం
దును నిది యపురూపమనుచుఁ దోఁచెడునాకున్. 128

ఆ. అనుచుఁజాల దానియందంబు గొసియాడి,
పుడమిఱేండ్ల నెల్లఁ బోరగెల్చి
కూర్చుసొమ్మునకు యొనర్చెడుజన్నంబు,
వడిగనీవు చేయవలయునంచు. 129

క. పాండుఁడు నీకుం జెప్పఁగ,
నిండుమది న్నన్నుఁ బుచ్చె నీకడకనుచున్
దండిగఁ జెప్పి యొసఁ బఱిచి,
యొండుకడకుఁ బోయెఁ దపసియొయ్యన నింగిన్. 130

క. అంతయుధిష్ఠిరుఁ డప్పుడె,
మంతనమున, గృష్ణుతోడ మాటాడి వెసం
జెంతను నర్జును భీముని,
సంతసమునఁ బిల్చి యిపుడు చని వెన్నునితోన్. 131

క. ఆలమున జరాసంధునిఁ,
గూలిచి రండనుచుఁ బనుపఁ గొబ్బునఁ జని యా
ప్రోలికి వారున్మార్కొని,
యాలిం బరిమార్చె భీముఁడొక్కఁడె గడిమిన్. 132

తే. అట్లుకలన జరాసంధుసమరఁ గ్రుంచి,
యతనికొడుకైన సహదేవునంగు దొరత
నమ్ముఁ బూనిచి ముగ్గురు నెమ్మివచ్చి,
గొంతితొలిపట్టికిని జెప్పి రంతవట్టు. 133

క. నలువురుతమ్ములు నడిఁజని,
నలుగడలుం గెల్చి మేలినగలును గుఱ్ఱా
ములు నేనుంగులు రొక్కము,
వలువలునుం దెచ్చి యొసఁగ వలనుగ నేఁడున్. 134

ఉ. జన్నమొనర్చె వెన్నునకుఁ జక్కఁగఁ దమ్ముల మియ్యఁ బోవఁగాఁ
గన్నుల నిప్పులొల్కఁ గని కాఱులు ప్రేలుచు నెల్లవారలుం
బన్నమునొందఁ గృష్ణు శిశుపాలుఁడు తిట్టిన నల్గియప్పుడే
వెన్నుఁడు చుట్టుకైదువున వ్రేల్మిడి ద్రుంచెను వానికుత్తుకన్. 135

క. అంతయుఁ గని దుర్యోధనుఁ,
డెంతయు మది వనటనొంది యీసునవారిన్
వంతలఁదగిలిచి సిరిఁగొన,
మంతనమున మామతోడ మఱిమఱిచెప్పెన్. 136

క. అతఁడునునల్లునిఁ గొనిచని,
ధృతరాష్ట్రుని కెఱుకపఱిచితిన్నఁ గదారయా
నతిఁగొని జూదంబునకున్,
గొతుకకపిలిపించె నటకు గొంతికొమాళ్ళన్. 137

తే. పిలుచుకొనివచ్చినట్టియా విదురువలన,
నంతయునెఱింగియును భీమునన్న కడఁగి
శకునితో నాడిపుడమినిసరకుగములఁ,
దమ్ములనుదన్ను వరుసగాఁదవిలియొడ్డి. 138

తే. ఓడిపిమ్మట ద్రోవదినొడ్డియోటు,
వడెయుధిష్ఠిరుఁ డప్పుడు వగపుతోడఁ
బ్రాతిగామిని ధృతరాష్ట్రుపట్టిపంచి,
కొలువునకుఁగృష్ణ రప్పించెఁగూళగాన. 139

సీ. అపుడు దుశ్శాసనుఁడాయింతిఁ గొల్వులో
దలపట్టియీడిచి తులువయగుచు
నన్నపంపునఁ గట్టుకొన్నబట్టయు విప్పఁ
గని భీముఁడెంతయుఁగసలువొడమి
చివ్వాతనిపొట్టఁ జీలిచినెత్తురు
త్రావెదనంచును బ్రతినపట్టి
తొడమీఁదఁ గూర్చుండఁ దొయ్యలిఁ జేసన్నఁ
బిలిచిన గాంధారిపెద్దకొడుకుఁ

బెనఁకువను లోఁకటను దొడల్ విఱుగఁగొట్టి
యెడమకాలను దల్ఁదన్ని మెలమిఁ గాంతు
ననుచుఁ బెనుబాసచేసిన నంతయు విని
ద్రోవదినిబిల్చి ధృతరాష్ట్రుఁడీవి నెఱపి. 140

క. దొరతనమెల్లను మరలం,
గరమక్కటికమునిచ్చి కలుపుకొని యుధి
ష్ఠిరు నంచినఁ దఃవీటికి,
నరిగెందమ్ములను నాలి నాతఁడు గొనుచున్. 141

క. అదిగని దుర్యోధనుఁడపు,
డెదలోనంగుంది మామ నేకతమునకుం
గదియించి కొన్నినాళ్ళకు,
నచనారసిచెప్పి తండ్రి యానతిగొనుచున్. 142

ఆ. ప్రాతిగామినంచి పాండుకొమాళ్ళను,
నటుపి మరలవచ్చునట్లుచేసి
కత్తిపెద్దయన్నఁ గడువడిఁ బురికొల్పి,
నెత్తమాడునట్లు మెత్తపఱిచి. 143

సీ. జూదాన నోడినచో దొరతనమెల్ల
విడిచి పండ్రెండేఁడు లడవినుండి
యామీఁద నొక్కయేఁడమరంగ నెవరికిఁ
గానరాకుండంగఁ గడపవలయు
నీలోన నెవ్వరి కేనియుఁ గనిపింప
మరల నెప్పటియట్ల జరపవలయు
ననిచెప్పియొప్పించి యాడినశకుని యు
ధిష్ఠిరునోడించె దిట్టయగుచు

నంతనాతఁడు తమ్ములనతివఁగొనుచు,
నూరివారందఱును జేరి యొకటఁగుందఁ
జిన్నవోయిన మోముల వన్నెదఱిఁగి,
కట్టుబట్టలతోడనే కానకేగె. 144

కొడుకులగలియు సుభద్రయు
వెడలిరి ద్వారకకు నిచట వీరలతివతో
నడవులఁ గాయలుఁ గసురులుఁ
గుడుచుచుఁ గ్రుమ్మరుచునుండఁ గొంకక యొకనాఁ. 145

చెరువు నడ్డగించి తెగువనుబోనీక,
బకుని తమ్ముఁడైన బల్లిదుండు
కినుక మీఱవచ్చి కిమ్మీరుఁడనువాఁడు,
నిక్క వానిభీముఁడుక్కడంచె. 146

అంత నా పాండునికొమాళ్ళు. 147

కడుఁ దపసులు చెప్పుకతలనాలించుచుఁ
గామ్యకంబనియెడి కాననుండఁ
కృష్ణుఁడే తెంచి యేగినవెన్క వ్యాసుని
పంపునఁగవ్వడి పట్టుతోడ
నింద్రకీలంబన నెసఁగెడి మలనుండి
యెఱుకురూపునఁ బంది నేసినట్టి
ముక్కంటితోఁ బోరి మిక్కిలి మెప్పించి
పాశుపతంబనఁ బరఁగునమ్మ
గట్టువిల్లునిచేఁ బొంది క్రాలుచుండ
వేల్పుదొరవచ్చి విప్పచ్చు వెంటఁ గొనుచుఁ
దనదు వీటికిఁ జనియందుఁ దనివిదీఱఁ
గొడుకుతోఁ గొన్నియేఁడులు కూడియుండి. 148

క. పౌలోమకాలకేయులఁ,
బోలనివాతకవచులను బోలదిండ్లననిన్
వాలమ్ములఁ జంపించెను,
వేలకొలఁది మడగీల విన్వచ్చుఁ జేన్. 149

వ. ఆలోన నొక్కనాఁడు. 150

తే. ఊర్వసి యనంగ నచ్చరయోర్తు క్రీడి,
చక్కఁదనమును గన్గొనిచాలవలచి
కూడ వేఁడుమ నతఁడొప్పుకొనక కసరఁ,
బేడిగానుండఁ దిట్టెనాక్రీడినాపె. 151

వ. అంతనిచ్చట. 152

ఉత్సాహ. కడమ పాండుకొమరు లచటఁ గదలి దైతమునెడికా
అడవిఁజేరి కొన్నినాళు లందునుండి పిమ్మటన్
వెడలిగంధమాదనంబు పేరఁ బరఁగుకొండకున్
నడచియందు నెమ్మినుండి నాతి కృష్ణపంపునన్. 153

వ. భీముండుచని. 154

క. జక్కులరక్కసులందల,
లొక్కుమ్మడి డొల్లనేసియుగ్గలి మదికి
న్మక్కువ గలిగిన పూవుల,
నక్కఱతోఁ దెచ్చియిచ్చె నక్కజమొదవన్. 155

తరువోజ. పాఱునివేసంబు బాగుగాఁదాల్చి పాండునికొమరుల పజ్జనునుండి
వీఱిఁడితనమున వెలయుజటుఁడను పేరిటిపోలదిండి భీముండువేడ్క
మీఱఁగ వేఁటతమినిఁబోయియు డ మెల్లనవందఱ మీఁదఁగొని
పాఱినవడముడి పట్టెంచివానిఁ బరిమార్చియందఱి బన్నముఁవాపె.

సీ. అంతటఁబివినుండి యర్జునుండరుదెంచి
యన్నకునంతయు విన్నవించి

సుఖముగా నుండంగ నొకనాఁడు ద్రోవది
పూలుగావలెనంచుఁ జాలవేఁడ
మరల భీముఁడుపోయి మణిమంతుఁ గడతేర్చి
యలరులఁ గొనివచ్చియతివకిచ్చె
నామీఁద నొక్కనాఁడడవిని దిరుగుచు
వడముడి యొక్కచోఁ బాముగాఁగ
దారిఁబడియున్న నహుషునినోరఁజిక్కి,
వెడలలేకున్నఁ బాండునిపెద్దకొడుకు
పాముకడకేగి యడిగినవానికెల్ల,
బదులు చెప్పఁగానది భీమువదలిపెట్టె. 157

సీ. అట్లుండఁ జూపోపక చట దుర్యోధనుఁ
డేకతంబునఁ గర్ణుఁ డెచ్చరింప
మామ యౌనని పలుమాఱును బలుకంగఁ
బసులఁ గాపాడు నెపంబువెట్టి
మొసలడంబముతోడఁ జనుదెంచి పాండుని
కొడుకులుదిగియున్న నెళవునకును
బజ్జగుడారంబు పన్నించి వారిని
వెక్కిరింపఁగ విఱ్ఱవీఁగుచుండఁ
జిత్రసేనుఁడనెడి జేజేలదిట్టఁడు,
వచ్చితాఁకి కర్ణుఁ బాఱఁద్రోలి
దొరనుబట్టి త్రాళ్ళతోఁగట్టికొనిపోవఁ,
జెదరి వెఱచి పఱచి సిగ్గుదోఁప. 158

వ. అతనిమూఁకలు. 159

ఉ. పోలియుధిష్ఠిరు న్మఱువుసొచ్చినఁ దమ్ములఁ బంపవారునుం
జాలముసేయకేగి నిముసంబునఁ గూడఁగ ముట్టి పూవులం

గూలఁగనేయ మూఁకలనుగోయని యాఁటిచినిల్వ శేక యా
వేలుపుఁబ్రోడ నింగికిని వేచనఁ జూచుచుఁ గ్రీడిప్రోడయై. 160

క. అమ్ములగూఁ డొనరించియు,
నెమ్ములుపడఁ జిత్రసేను నేసిన నెఱిచే
నిమ్ముల దుర్యోధనునై,
శమ్మునఁ గవ్వడికినిచ్చి లలిఁబఁవినియెన్. 161

ఆ. కట్లుత్రోడనపుడు గాంధారిపట్టిని,
గాడ్పుపట్టి యన్నకడకుఁ దేఁగఁ
గనికరమున మేని కట్లెల్లవిప్పించి,
వడిగహితవుచెప్పి విడిచిపుచ్చె. 162

ఆ. ధౌమ్యునింట నునిచి తగనన్నదమ్ములు,
పాఁళ్లు దేరనడవి పట్లకరుగఁ
గ్రొత్తపెండ్లిచేసికొనుచు నాచారిని
సైంధవుండు చనుచు సరగప్రాల. 163

చ. నిలుకడఁగన్న క్రొమ్మెఱుఁగు నీటున మేనుదాల్చి యిచ్చపై
మెలఁగెడు గుజ్జమ్రానివలె మేలిమిచేఁతలుపూని మెత్తనై
చెలఁగు పసిండి బొమ్మవలెఁ జేరువ్రయమ్మరుచున్న ద్రోపదిం
గలయఁగఁజూచి పూవిలుతు కమ్మనిములుకులనొచ్చి క్రచ్చఱన్. 164

క. కదియంజని మిక్కిలి ద్రో,
వది బతిమాలియును దెన్నువడయక బలిమిం
దుద కాయింతిని దేరను
బదిలముగాఁ బెట్టుకొంచుఁ బఱచెంగానన్. 165

తే. ధౌమ్యుఁడఱచుచు వెంటను దవిలివానిఁ
దిట్టుచును బోవనంతలో దిట్టయగుచు

భీముఁడరుదెంచి సైంధవు వేగముట్టి
గడియలోఁబట్టి తలఁబట్టి గాఢముష్టి. 166

క. అన్నకడకీడ్చి తెచ్చినఁ,
జెన్నటితల రేవులుగను జెడఁగొఱుగంగా
విన్ననయి యున్న సైంధవుఁ
గ్రన్నన విడిపించిపుచ్చెఁగాంచి యతంసున్. 167

తే. అవల నొకనాఁడు తమ్ములుఁగవలు నేగి
విసపునీటికివలదన్న వినక త్రావి
పడినఁబల్వురగు దెదారిపలుకులకును
నొప్పమార్వల్కి ప్రతికించి మెప్పులొందె. 168

వ. అట్లొండలం బడలియు వానలం దడిసియు నెడనంబులను నిడుమలం బ
నోదరియు జడియక యడవిలోనుండఁ బన్నెండేండ్లు సనిచిన నాఁడంది
మగలు తమతోడఁ గూడనున్నవారి నందఱి నాయా యుచితలనంపించి
మించినవేడుక నించుకయుఁ దమజాడలెవ్వరు నెఱుఁగకుండ దండి
తనంబునఁ గాఁడవులం బడి నడచి నడచి కడకొక్కయెడ నేకాంతంబు
నందగిన వేసంబులు వేసికొని బయలు వెడలి విరాటుపురిఁజేరి
యాచేరువం దమకత్తుల మొత్తమ్ములను నమ్ములను విండ్లను
నొక్క కట్టగాఁగట్టి వానిచుట్టును బీనుంగుప్పలొకటిఁజుట్టఁగట్టి
యప్పట్టుననున్న జమ్మిచెట్టుపయిం బెట్టి. 169

సీ. కంకుఁడు నాఁగను గతలు సెప్పంగ యు
ధిష్ఠిరుఁడాజేసి దేవను నిలిచె
వలలుండనంగను వంటలవాఁడగుచు
వడముడియచ్చోటఁ బనికి సనుదె
నచట బృహన్నలయను పేరఁ గవ్వడి
నెలఁతల కాటలు నేర్పఁజేరె

సందెడామ్రగంధి యనఁగను నకులుండు
గుఱ్ఱాలఁ బరికింపఁ గొలువుఁ గుదిరె
నాలఁగానఁ దంత్రీపాలుఁడనెడు పేర
నక్కడనె సహదేవుఁడు నమరియుండె
మాలినియనంగ ద్రోవదిపూలుముడువ
నోడయని వెలందుక సుధేష్ణ యొద్దనుండె. 170

ఆ. జెట్టిపట్టుపట్టి సింగంబుతోనైనఁ
బులులతోడనైనఁ బోరిగెలిచి
దొరకు నతనియనుఁగుఁ దొయ్యలులకు వేడ్క
నలుపుచుండు నొకఁడు వలలుఁడెప్పుడు. 171

సీ. అట్లు కొన్నాళ్లేగ నప్పుసుధేష్ణను
గన సింహాబలుఁడట కొనరవచ్చి
మాలినిఁ దిలకించి మదినామె సొగసెంచి
మాటికెదఁదలంచి మరులుమించి
యక్కకు నెఱిఁగించి యిక్కకుఁ జనుదెంచి
పాన్పున మేనుంచి వనరుచుండ
మాలిచేఁ దమ్మునికికిఁ గల్లను
రాణిగారంపిన రమణఁగొనుచుఁ
గృష్ణయేగిననాతఁడు కెరలిపడుచుఁ
దన్నుఁ బట్టంగ వచ్చినఁ దలిరుఁబోఁడి
కొలువుకూటంబు దెసఁబాఱఁగూడవచ్చి
సింహాబలుఁ డింతికొప్పును జేతఁబట్టి. 172

క. ఈడిచి యొకరక్కసుచే
నీడిగిలం ద్రోయఁబడుచు నింటికిఁ జనియెం

జేడియచే నంతయు రేయి
వాఁడిమగఁడు భీముఁడెఱిఁగి పాయనికినుకన్. 173

మత్తకోకిల. ఆఁడురూపును దాల్చి ద్రౌపదియట్ల చీఁకటిఁగన్నియల్
గూడి యాటలు నేర్పు గీమునఁగోరి యూరయుచుండఁగా
నాఁడు సింహబలుండువచ్చి, తనంతగేలిని జాఁప మా
టాడ నుక్కున వానిసం దునుమాడిచేసెను ముద్దగాన్. 174

సీ. అట్లుముద్దగఁజేసి యట వైచిపోయిన
దమ్ములు నూర్వురుఁ దరలివచ్చి
చచ్చినయన్నకై చాలసేపేడిచి
పీనుంగుపైఁ గృష్ణఁబెట్టికట్టి
కొనిపోవుచుండఁగఁ గూయుచెమాలిని
బానసంబున గావ్పుపట్టి వినఁగ
వారును గాటికి వచ్చెడునంతకు
వడమూడి యటకేగి బడలుపడఁగ
నందఱను ద్రుంచి ద్రౌపదినల్లఁ బంచి
మాఱుత్రోవనువంటిల్లు మరలఁజొచ్చె
నీటికేతెంచుమాలిని వెలయఁజూచి
ప్రోలివారెల్ల వెఱచిరి బూతమనుచు. 175

ఉ. అంతయునాలకించి యట నాధృతరాష్ట్రునిపట్టి యిచ్చటం
గొంతికొమాళ్ళు సల్లురని కొంతతలంచి సుశర్మనంచి యా
వంతయు జాగుసేయ కట నావులఁబట్టఁగఁబంచి తానునున్
మంతురులాలమందెదిరి మాఱ్కొనఁగల్గినవారితో వడిన్. 176

క. మఱునాఁడు వెడలి విరటుని,
పఱగడ మొదవులను బట్టవడచక్కికిఁగ్ర

చ్చుటఁ బఱతెంచెను గొల్లలు,
వెఱపెల్లనఁ బఱచి విరటువీడు సొరంగన్ 177

క. అంతకుమున్న సుశర్ముఁడు,
పంతము లాడుచును వచ్చి వలకడఁ బసులన్
వింతగఁ బట్టిన విరటుఁడు,
చెంతలనున్నట్టి తనదు చేరువత్తోడన్. 178

క. చనితాఁకి యోడిపోయిన,
నెనరేది సుశర్మయపుడు నెఱమగఁటిమినా
తనిఁ దన తేరికిఁ గట్టిన,
వనట న్వీడిపించె రేయి వడముడి యతనిన్. 179

సీ. విరటుండు నెయ్యురు వీటను లేనప్పు
డిచట దుర్యోధనుఁ డేగుదెంచి
పసులఁ బట్టెనటంచుఁ బసులవారలు చెప్ప
విని పిన్నగావున విరటుకొమరుఁ
డుత్తరుండింటను నువిదలముందఱ
బీరముల్ వల్కుచు వెడలి కృష్ణ
పంపునఁ బేడి వారువములఁ దోలఁగొనుచు
వడివచ్చి ముంగలఁ బగఱఁ జూచి
వెఱచి దిగులొంది యరదంబు వెనుకవంక,
త్రిప్పుమన్నను గవ్వడి త్రిప్పకున్న
బెగ్గలంబునఁ దేరిని డిగ్గనుఱికి,
పాఱఁజొచ్చినఁ గ్రీడియుఁ బఱుగువాఱి. 180

తే. అతనిఁ గొనివచ్చి యరదంబు నందుఁ బెట్టి
తాను గ్రీడియౌటెఱిఁగించి తాల్మిఁ గొలిపి

యతని నరదంబు నడపంగ నానతిచ్చి
యమ్ముల నిమ్ము పెట్టిన జమ్మికడకు 181

క. చని వలసినవాని నిగ్గి,
కొని తక్కటివాని నందె గట్టుగ నిడి చ
య్యన నా జయు గాండీవంబును;
గొనయము నెక్కించి మించి ఘోరముగాఁగన్. 182

క. ములుకులు వెఱపిన మూఁకలు,
నలుదెసలం బాయువిచ్చి నానను బఱవన్
బలుమానుసు లోగిఁ దాఁకిరి,
చిలుకల వానలు గురియుచుఁ జేవయెలర్పన్. 183

క. తఱిఁ దాలుకుండఁగ వ్వడి,
యెఱిఁగించుకొనియెను దన్ను నిప్పుడు సనికొం
డఱు పలికినఁ దఱికఁజచుట,
యెఱిగించెను భీష్ముఁ డప్పు డెల్లరు వినఁగన్. 184

వ. అంత నర్జునుండు. 185

తే. పసుల మరలించి కావరిపరిని ద్రుంచి,
వెనుకఁ జనుచున్న జేనిని వెంబడించి
కదిసి యోడించి పెఱవారిఁ గండడంచి,
పొలికలన నెత్తుటేఱులు వెలువరించి. 186

సీ. తమ్మునితల ద్రుంచి తత్తడులను నొంచి
బలియునిఁ గర్ణునిఁ బరవఁ జేసె
ద్రోణుని నొప్పించి ద్రోణకుమారునిఁ
జేయాడకుండంగఁ జిక్కువఱిచెఁ
గృపుని నమ్ములముంచి కినుక మై భీష్ముని
యరదంబుపై సోలి యొఱగఁ జేసె

దారను గేరడమాడి దురమున దడములఁ
బీనుఁగు పెంటలుగానొనర్చి
మఱియునందఱ సోలించి మఱచిపోక,
తెచ్చెను త్తరుఁ బొమ్మపా త్రికలకొఱకుఁ
జీరుగలవారి తలచీర లారఁగోసి,
తనివిదీఱంగ ననిచేసి వెనుకమరలె. 187

గీ. అంతఁదెలిసి యుస్సురనుచు దుర్యోధనుఁ,
డపుడె భీష్మపలుకులాలకించి
సిగ్గుఁబాటుతోడఁ జేరువతోఁగూడి,
యింటికడకు నడచె నెఱుకగలిగి. 188

క. అప్పుడు కవ్వడి జమ్మిని,
నెప్పటివలె విల్లునమ్ము లిడి యుత్తరుఁన్
మెప్పుగఁ దేరను నిడి తా,
నొప్పుగ నొగలెక్కి చనియె నూరికి నెలమిన్. 189

క. ఈలోన నట యుధిష్ఠిరుఁ,
డాలములో గెలుపుగొన్న యల విరటునితోఁ
బోలఁగ జూదం బాడుచు,
నాలములోఁ బేడిగెలిచె ననివ్రేటుపడెన్. 190

క. అమ్మాటనాఁ డందఱు నొక,
యిమ్మునఁ దగఁగూడి తొంటి యేపుననుండన్
నెమ్మని విరటున కుత్తరుఁ,
డిమ్ముల నెఱిఁగించె వారి నెల్లను వరుసన్. 191

క. ఎఱిఁగింప యుధిష్ఠిరునకు,
నెఱఁగి విరాటుండు లేచి యెల్లఁగఁ దప్పుల్

మఱవంగ వేఁడుకొనియెం,
దెఱుఁగుపడం బలికి కూర్మి తెల్లము గాఁగన్. 192

తే. చుట్టముల నెల్ల రావించి జోటిమిన్న,
నుత్తరయనెడి తనకూఁతునొసఁగి పెండ్లి
చేసె నభిమన్యునకు వేడ్క చెన్నుమీఱ,
నెంతయును జూచువారలు సంతసిల్ల. 193

వ. అనిన విని తరువాతి కత నెఱిఁగింపు మనుటయు. 194

క. కలువలవిందును బ్రొద్దును,
మలల నృంద్రముల నేళ్ళ మఱి యీపుడమిన్
వెలుఁగును జీఁకటిఁ జుక్కలు,
నెలమినిఁ గలిగించి ప్రోచి యేలెడి సామీ. 195

మాలిని. జగముల నెకిమీఁడా సాదులం బ్రోచుతేఁడా
పగ నెఱుఁగనివాఁడా పల్వలం ద్రుంచు ప్రోడా
వగ లొందవనివాఁడా వంతసంద్రంపుటోడా
నిగు లడఁచెడివాఁడా నేలకు న్నంగడీఁడా. 196

గద్య. ఇది శ్రీమదాపస్తంబసూత్ర లోహితసగోత్ర శుద్ధాంధ్రనిరోష్ఠ్య నిర్వచననైషధ కావ్యరచనాచాతురీధురంధర సద్యశోబంధుర కందుకూరివంశ పయఃపారావారరాకాకైరవమిత్రసుబ్రహ్మణ్యామాత్యపుత్రసకలసుజనవిధేయ వీరేశలింగనామధేయ ప్రణీతంబైన యచ్చతెనుఁగు భారతమునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము

క. మొదలుం దుదియు నెఱుంగక,
వదలముగా నెప్పుడు నుండి పాపుగొనంబుల్
వెదకినను లేక మేలే,
యొదవించుచు జగము లేలుచుండెడి వేల్పా. 1

వ. శౌనకుండు లోనుగాఁగల జడదారిఱేండ్లకా సూతుం డిట్లనియె. 2

క. విరటుఁడు కృష్ణుఁడు మొదలగు,
దొరలెల్లను గూడి యుండి సుయోధను తుం
టరితనము నెగ్గడించుచు,
నరుదుగ నొకరాయబారి నచటికిఁ బంపన్. 3

తే. అందఱును నెంచి యచ్చోటి కరిగి యతఁడు
తెలుపవలసినపలుకులఁ దెలియఁ గఱపి
ద్రుపదు నోజ్జను బంపిరి వారరి సగము
పుడమి జముపట్టికిని నియ్య నడుగు కొఱకు. 4

తే. అంత నిటఁ గ్రీడి వెన్నునియింటి కరిగి
పోరఁ దన తేరునడపంగఁ గోరుకొనియె
నాఁడె దుర్యోధనుఁడు వచ్చి నాఁడెమైన
బంట్లఁ బదివేవురను దానుఁ బడసిచనియె. 5

క. నేలఁ గలదొరలలోపలఁ
జాలఁగ దుర్యోధనునకు సాయము చూపం
బాలుపడిరి పెఱవారలు
పోలఁగ జముపట్టిఁ జేరి పొలిచిరి కడిమిన్. 6

చ. ద్రుపదునియొజ్జ యేగియటఁ ద్రోవకురా ధృతరాష్ట్రుతోడఁ గొం
త పొసఁగ మాటలాడి తనదారిని వచ్చిన గ్రుడ్డిఱేఁడును

న్నెపము తొలంగఁ బంపెఁ దననేరిమి గన్పడ నూరిపోసి నీ
విభుఁడ యుధిష్ఠిరుం గదిసి యీయనిమానుపు మంచుసంజయున్. 7

సీ. ఆతండు చనుదెంచి యందఱకును మ్రొక్కి
కొల్వులోపలనున్నగొంతికొడుకుఁ
గదిసియందఱు వినఁ గరముఁదీపులుగాఁగఁ
బెనఁకువ మానఁగఁబెక్కువగలఁ
దేనిమాటలఁ జెల్పి తిన్నని తెన్నున
నడవంగ జముపట్టెఁ దడవు వేఁడి
చదుఁరెల్ల గాన్పించి చక్కని బదులుమా
టలఁ బాండుకొమరుని వలనఁబడసి
వారి వీడ్కొని ధృతరాష్ట్రు పజ్జకేగి,
యెల్లచందమ్ము లాతని కెఱుకపఱిచి
యలుకపుట్టించితగవు మైఁబలుకవలయు,
నుడువులెల్లనుదిటముగానుడివిచనియె 8

సీ. అంత యుధిష్ఠిరుఁ డరసి యిచ్చటనుండి
వెన్నని ధృతరాష్ట్రు పీటికంప
నాతని రావించి యనియె నిక్కైవడి
నీవేగి సగపాలు నేలలోన
మాకియ్య జేనిత్రో మఱిమఱిచెప్పుము
వినఁడేని యామీఁద వినుము తెలియ
నేవురకును మాకు నేను ప్రోళ్లైదను
గడ కిచ్చునట్లుగఁ గడఁకఁ బలుకు
మట్లు చేసిననైనఁ బోరనెడుమాటఁ
దక్కి కూడి బ్రదుకుదము తఱుచు లేల

యనిన పిమ్మట భీముండు నతనితమ్ము
లవల ద్రోవది మదిఁ జెప్పిరతనితోడ. 9

ఉ. ఆవలఁగృష్ణుఁడేగి మరియాదమెయిన్ ధృతరాష్ట్రుఁ జూచి యా
క్రేవల ద్రోణునిం గృపునిఁ గేల్గవమోడిచి పల్కరించి య
త్తావున నున్న భీష్మునిని దద్దయుఁ గూరిమి గారవించి య
చ్చో నెరవారఁ గొల్వునను జూపఱ డెందములుం గరంగఁగన్. 10

చ. చనువును బల్మిఁ జూపి పలుచందములం దగఁజెప్పి యంతతోఁ
దనియక యొద్దనున్న జడదారులచేతను జేతనైన లా
గునఁ బలికించి యెందునను గోరిక చేకుఱకున్న నోలగం
బున ధృతరాష్ట్రపట్టిపయిఁ బూనికకిన్కను బల్కు లాడినన్. 11

క. వడిఁ గర్ణుని దుశ్శాసను
చెడుగఱపులు నమ్మి కృష్ణుఁ జేపడఁ గట్టం
గడఁగిన దుర్యోధనుఁ డెద
జడియఁగఁ దనరూపు చూపి చనెఁ గృష్ణుండున్. 12

ఆ. అట్లు కొలువు విడుచునప్పుడు వెన్నుండు
బవరమరుగుదెంచెఁ బదిలమనుచుఁ
బలికి వచ్చి కుంతి బసకేగి మాటాడి
విదురు నింటఁ గుడిచి వెడలెవీడు. 13

వ. అట్లు బయల్వెడలి కొన్నినాళ్లకు. 14

చ. విరటుని యూరుచేరి యట వేవురముందర గొంతిపట్టితో
సరగున నంతయుం దెలిపి జా గొనరింపక గొప్పదండుతో
దురమున గాయితం బగుట తొల్తటి కర్జముగాఁగఁ జెప్పి ను
బ్బురముగ వాఁడిసూదిమొన మోపినయంతయు నేలనీయఁగన్. 15

క. ధృతరాష్ట్రుని కొడు కొప్పమి
కతలుగ నెఱఁగించి మిగులఁ గయ్యంబునకున్

హితవుగఁ బురికొల్పినఁ దగ
నతఁ డప్పుడె ప్రమదముపట్టి నందఱుఁ జూడన్. 16

క. పడవాలుగాఁగ నొసరిచి
వెడలి కురుక్షేత్రమనెడి పేరిటి చోటన్
విడియించి మూఁక నెల్లను
గడు సంతోసమున నుండెఁ గల నొనరింప. 17

సీ. వెన్నుండు నడచిన వెంటనె యచ్చట
దుర్యోధనుండును దోడు సూప
వచ్చినఱేఁడుల హెచ్చరికను జేసి
గమికి నెల్లను మొనగానిఁ గాఁగ
భీష్ముని నొనరించి ప్రేరేఁచి మొనలును
దమ్ములు నెయ్యురుఁ దవిలి రాఁగఁ
గదలి కురుక్షేత్ర మదనుతప్పక చేరి
విడియించె దడముల వేఱుచోటఁ
గర్ణుఁ డంతకుమున్నె పెక్కండ్రు వినఁగ,
భీష్ముఁడుసుఱులువిడిచినపిదపఁగాని
తాను బోరికి రానని తగని బాస,
చేసికొనె మాటపట్టింపు చేత వీట. 18

క. దళవాయి యైనభీష్ముఁడు,
కలసికిఁ బురికొల్పి మొనలఁ గడుబీరమునన్
దలపడఁ బంచెను జోదుల,
కెలమియుమగఁటిమి చలంబు నెసకంబెసఁగన్. 19

ఉ. అయ్యెడఁ బాండుపెద్దకొడు కందఱు నం దరుదండఁ గాల్నడన్
జయ్యన భీష్ముపాలికిఁ గనం జని వేలుపుటేటిపట్టిచే

గయ్యముసేయ నానతిని గైకొని దీవెన లంది ద్రోణుని
నెయ్యపు మామశల్యుఁ గృపుఁ గని వీడ్కొనివచ్చెఁ గ్రమ్మఱన్.

క. చిందమ్ములమ్రోఁతలు మి,
న్నందిరి యొసఁగ భీష్ముదండు లాలపువేక్కం
గ్రందుగ నడచెను బయిపయి,
ముందఱఁబాండుసుకొమాళ్ళమూఁకలమీఁదన్. 21

సీ. నాగలెక్కి కృష్ణుండు తగుమాడ్కి నిగుడంగఁ
దెల్లనివార్వముల్ తేజరిల్ల
జేజే లొసంగిన చిందంబు నొత్తుచు
నరదంబుపైఁ గ్రీడి యరుగుదెంచి
యిరువాఁగుఁజూచి తానెంతయు మదిలోన
నక్కటికము పుట్టియయినవారి
వేయఁజేతులురాక విల్లునునమ్ములుఁ
దేరనుబడవైచి దిగులుత్తోఁపఁ
గూలఁబడినఁజూచి గొబ్బున వెన్నుండు,
పాడిఁగఱపి పోరఁబగఱనోంచి
గెలుపుఁగొంట యేలికలకెల్లఁ దగవని,
మదికినాటఁజెప్పి మఱఁదినపుడు. 22

క. దురమునకుంబురికొల్పినఁ,
బరువడి సందియము వాసివాసి యొసంగం
గురిసెను నమ్ములవానలు,
గరువంబఱి పగఱపొఁజు గలఁగంబడఁగన్. 23

సీ. మూర్తురమొత్తముల్ మూర్కొనిపోరిన
నందడికయ్యంబు జరగెనపుడు

ద్రోవదికొడుకులు తోడుగ నభిమన్యుఁ
డదరి యొప్పనివారి కడఁకఁ జెఱిచెఁ
గృపుఁడు నశ్వత్థామ కేడించి మూఁకల
పైఁబడి తనులావు బయలుపఱిచి
రుత్తరుండేగి శల్యునిమీఁదఁ బోటొగ్గి
రూపఱె నాతనితూపుగముల
నంతభీష్ముండుగవిసివాలంపగములఁ,
దెలుచఁబరఁగించిమూఁకల బెగడుపఱిచి
యెల్లెడలఁ దానయైపొల్చి యేపుచూప,
విరిగిసురిఁగిరిపగవారిబిరుదుమగలు. 24

క. ఆలోనఁ బ్రొద్దుగ్రుంకిన,
నాలముసాలించి నాఁటి కందఱు వీళ్ళన్
జాలమునేయక చేరిరి,
చాలఁగ విన్నెటికొడుకు సారెఁ బొగడుచున్. 25

ఉ. రెండవనాటిపోరునను రెండవప్రొద్దుకొమారు వోలికన్
దండిమగండు క్రీడి తన త్రాణనుజూపెఁ గరంబుఁ బుచ్చె భీ
ష్ముండును భానుమంతు జమ్ముప్రోలికి ద్రోవదితోడఁబుట్టువుం
గండునఁదాఁకి ద్రోణుఁడును గ్రచ్చఱఁ బాఱఁగఁజేసె నీసునన్. 26

సీ. మూఁడవనాఁడును మొగ్గరంబులుపన్ని
యిరువాఁగు నొండొంటిబెరసితాఁక
దుర్యోధనుఁడు భీమునితోఁ దలపడిపోరి
మేనెఱుంగక తేరిమీఁద సోలె
మూడుజాములయప్డు డీడఁబోవక భీష్ముఁ
డుక్కునఁ బెక్కురఁజక్కడంచి

యొక్కడఁజూచిన నెమ్ములదిమ్ములుఁ
గండలకొండలు నిండియుండ
నెత్తురుటేరులు పఱపింప నిలువలేక,
బెండువడి క్రీడిజుణిఁగిన వెన్నుఁడదరి
చుట్టువాలునుజేఁబూని దిట్టయగుచు,
నరదమును డిగ్గి భీష్ముపై నరుగుచుండ. 27

క. కవ్వడియువచ్చి వెన్నుని,
నెవ్వడిఁ గౌఁగిటను బట్టినిలిపి వెనుకకున్
దవ్వులఁ గొనిచని భీష్ముని,
గ్రొవ్వడఁగించెను గడంగి కూటువచెదరన్. 28

క. నాలవనాఁటి పెనంకువ,
వాలుమగఁడు శల్యుకొడుకు పలుకయు వాలుం
గ్రాలఁగ ధృష్టద్యుమ్నుని,
పైలలిఁగవిసి తెగటాఱెఁబరి పడలువడన్. 29

పంచచామరము. ఘటోత్కచుండు జిత్తులెల్లగానిపించి మూఁకపైఁ
దటాలునన్మొఱుంగు లీను తళ్కుటంప గుంపులన్
దిటంబు మీఱ నేసియేసి దిట్టలైన వారినిన్
హటాహటిం గలంగి పాఱనూకె నుక్కడంగఁగన్.

ఉ. ఏనవనాఁటి కయ్యమున నెంతయు వాఁడిమి చూపెద్రోణుఁడా
పూనికిఁజూచి మాఱుకొని పోరెను భీముఁడు చేవయేర్పడన్
మానకలక్ష్మణుండు నభిమన్యుఁడునుంజలమగ్గలింపఁగా
నేనుఁగు నేనుఁగుం బెనఁగు నేపునఁబోరిరి చూపఱెన్నఁగన్. 31

క. అఱవనాఁడల వడముడి,
మాఱుకొని గుదియవిసరుచు మూవంతులతో

నీఱుగగారులఁ గెడపెను,
బీఱువడుచు దాయులెల్ల బెదరంజెదరన్. 32

క. అని ద్రోణుఁడు ధృష్టద్యు,
మ్నునిఁ గనలునఁ దారసించి మొనలుతలంకన్
దనసింగిణి వాలమ్ముల,
ననువులు నాటంగనేయ నాతఁడుపఱచెన్. 33

తే. ద్రుపదుకొమరుఁడు రారాజుదాఁడరితేరు,
నుగ్గుచేసిన వెన్నిచ్చి సిగ్గువిడిచి
చేకితానుఁడుఁ గృపుఁడును జేవమీఱఁ,
బోరి రేడవనాఁడాలపోతులట్లు. 34

సీ. ననలెత్తు వేడ్క సునాభుఁడు మొదలగు
గాంధారికొడుకులఁ గవిసిభీముఁ
డుద్దవిడినివారిఁ బెద్దనిద్దురఁబుచ్చి
యేనుంగులనుజేసెఁ బీనుఁగులను
మఱి యలంబసుఁడను పూనిసిదిండియి
రావంతు మూర్కొని లావుచూపి
పెద్దతడవునకుఁ బిద్దించె నాతనిఁ
గవ్వడియెంతయుఁ గ స్తిచెంద
మఱిఘటోత్కచుండుమూర్కొనిద్రోణుండు,
మొదలుగలుగువారిమురువడంచి
యలఁతిమూఁకనెల్ల నలుఁగులపాల్సేసె,
నవలినాఁడు వేల్పులబ్రపడఁగ. 35

క. ఎనిమిదవనాఁటి రాత్రిరి,
చనువున దుర్యోధనుండు చనిభీష్మునితోఁ

దనగోడు మొఱ్ఱవెట్టినఁ,
గనఁబఱచెద నెల్లినాడు గండని నత్తఁడున్. 36

తే. తొమ్మిదవనాఁటిప్రొద్దునఁ దొంగలించు,
సంతసంబులుమోములఁజౌకళింపఁ
గదలియిరువాఁగునుంగాలికలనఁబొలిచి,
రెత్తికోలునఁబడవాళ్ళు హెచ్చరింప. 37

సీ. అపుడుకోత్తలచేసి యభిమన్యుఁడదరిన
సరిగియలంబసుఁడడ్డపడియె
వివ్వచ్చుఁడరుదెంచి పీఁకఁజూపినఁ బాఱు
దొరలకు ద్రోణుండుతోడు చూపె
బాసటయగుచు దుశ్శాసనుఁడు శకుని
వెంటరా భీష్ముండువేఁడి చూపి
వాఁడినారసములఁగ్రీడిని నొప్పించి
వెన్నునినంపఱ బెగడుపఱచి
రావుతులఁద్రుంచి పొలియించి మావతులను
నరదములవారి నొంచి కాల్వురనడంచి
కడిమిచూపిన దళములు గలఁగఁబాఱ
లేట మొగములుపడి రెల్ల మేటిమగలు. 38

క. చేయునదిలేక కవ్వడి,
యాయమ్ములనాఁటియున్న యమ్ములవెతతోఁ
బాయవడు మొనలఁ బిలుచుచు,
నోయునదూపులను నేయుచుండెనుభీష్మున్. 39

శా. అచ్చొప్పంతయుఁ జూచి కృష్ణుఁడెదలో నారాటముం జెంది వి
వ్వచ్చుండెంతయు నొచ్చియుంట నొగలన్వార్ష్ణ్యంపుఁ బగ్గంబులన్

మెచ్చుల్గుల్కఁగఁ గట్టి తేరు డిగి యామిన్నేటిపట్టిం బోరిం
బుచ్చంగా నడతెంచెఁ గేల బలితంపుఁ జుట్టువాలొప్పఁగన్. 40

క. త్రోడనెపఱతెంచి వడిం
గ్రీడియునిరుగేలఁ బట్టి కృష్ణుని మరలం
దోడుకొనిపోయి తేరున
వేడుకఁ గూర్చుండఁబెట్టె వేఁడుచుబలిమినిన్. 41

క. తియ్యనిమాటల వెన్నని
నియ్యకొనంజేసి వెడలి యీరసమెసఁగం
గయ్యమునకు డాసినపుడె
యొయ్యనఁ బ్రొద్దత్తమిల్లె నుడిగెదురంబుల్. 42

తే. నాఁటిబవరంబుఁగని మదినాటుకొన్న
యుమ్మలమ్మునవింకఁ గయ్యమ్ముమాని
కానలకు నేగుదునటంచుఁగెడఁకఁబలుకు
నలయుధిష్ఠిరు నూఱార్చియనుపుమీఱు. 43

క. వెన్నుండారే యాతని
విన్నేటికొమారుడకకు వివ్వచ్చునితోఁ
దిన్నఁగఁగాని చనిమాయన
సన్నగ నడిగించెఁ జావుచందముఁ దెలుపన్. 44

ఉ. అందున కాతఁడిట్టనియె నాఁడుఁదనంబును దొల్తఁదాల్చి యా
పొందికఁబాసి వెన్కమగపోడిమిఁ దాలిచియున్న వారిపై
నెందును నేయకుందునని మోఁ బ్రతినందగఁ బట్టినాఁడ మీ
యందుశిఖండి యట్టిఁడగు టాతని ముందిడికొంచు నాపయిన్. 45

క. నేనేయనితఱిఁ గవ్వడి
నోనేసినఁ గూలువాఁడ ననుఁదూపులచేఁ
బూనియటుచేయుఁ డంచును
నానతియిడి పంచె మంతనంబున వారిన్. 46

ద్రుపదుఁడు విరటుంతుఁ దోడుచూపఁగ గొంతి
    తొలిపట్టి ద్రోణునితోడఁ బెనఁగి
వ్యాఘ్రదత్తుఁడు మొదలైనవారిని గోలు
    పోయి ద్రోణునిచేతఁ బోరఁ దాను
బట్టువడనున్న తఱిని విష్వచ్చుఁ డడరి,
యంపవానలు గురియించు చరుగుదెంచి
యల్లయొజ్జల వేఁడిమి యెల్లనుడిపెఁ,
బ్రొద్దువాలెనునంతలోఁ బొదలెనిరులు. 58

ఉ. రెండవనాఁటి వేకువను గ్రీడి యుధిష్ఠిరుతోడఁ జెప్పి త
న్నొండెడ నాలమునుం జలుప నూరకపిల్చు సుశర్మదండుతో
గండునఁ బోరఁబోయి కడఁకం దనలావును జేవఁజూపి బల్
కొండలపిండు మెండునను గూలిచెఁ బల్వురమేలి జోదులన్. 59

క. మఱియు న్నంశప్తకులును,
బిఱుసనక పెనంగఁ జూచి వెఱఁగొందకయే
డ్తెఱ విష్వచ్చుఁడు తనయం,
పఱపాలుగఁ జేసె వేలవంతునవారిన్. 60

సీ. ద్రోణుఁడు మిక్కిలి రోసంబుమీఱంగ
    సత్యజిత్తును జముసరసకంచి
దూదితిట్టలమీఁదఁ దొడరుచిచ్చునుబోలె
    మొనలపై వడిఁజూపి కనుపుగొట్టి
సూర్యదత్తునిఁ జంపి సూరెలబారులఁ
    బలుచక్కియలకును బాఱఁద్రోలి
మాఱులేకుండంగ మలయుచుండఁగ భీము
    ఁడన్నయుఁగవలును మున్నగాఁగ

నందఱును గూడి తాఁకిన నవలఁ గృపుడు
కర్ణుఁడును శల్యుఁడును లోనుఁగాఁగలట్టి
వారలెల్లను నడ్డంబు వచ్చిపోరఁ
బాలికలఁనన్నెల్లఁ బీనుంగుప్రోవు లయ్యె. 61

మ. భగదత్తుండును సుప్రతీకమను చెల్వంబైన యేనుంగుతోఁ
దగ భీముం దలపడ్డ జిచ్చువడి యాతం డెల్గుసూపంగ నా
జగజెట్టి న్నోమనెల్లమాటుకొని యాసం బోర నాయందఱున్
వెగడొందన్ భగదత్తుఁ జేసె నటుపై విప్వచ్చుఁ జేపారఁగన్. 62

క. చనుదెంచి వాఁడితూపుల
ననుపులు నాటించి దొడ్డయమ్మున భగద
త్తునిఁ బుడమింబడ నేసెను
బెనఁగెడి యేనుంగుతోడఁ బీనుంగునుగాన్. 63

సీ. అది చూచి శకునియు నాతనిబలగంబుఁ
జోరవమై నర్జునుఁ జుట్టుముట్ట
బలునారసంబులఁ బలువురఁ దెగలించి
శకుని నాతఁడు పాఱిచనఁగఁ జేసి
యార్పులు సెలఁగంగ నరుదెంచి తాఁకిన
సంశప్తకుల వెఱచఱవ నొంచి
నడుమడితోడుత వచ్చి కర్ణునిఁ దాకిఁ
పొలియించె నతనితమ్ములను మువ్వురఁ
దేరు డిగివచ్చి భీముండు తెఱపి గాంచి
కర్ణుచుట్టాల వేవ్రుఁగం డడంచె
నింతలో ద్రోణుఁడును తేఁడు నేగుదెంచి
కర్ణుఁగాచిరి కవ్వడి కడఁకనుండి. 64

ఆ. అంతఁ బ్రొద్దుగ్రుంకె నప్పుడ యిరువాఁగు
నెలవుపట్లు కేగి నిదురవోయి
మరల నెప్పటట్లు మఱునాఁడు చనుదెంచి
కలనికాయితమయి నిలిచి రండు. 65

సీ. సంశప్తకులు క్రీడి జగడంబునకుఁ బిల్చి
దవ్వుగఁ గొనిపోయి తడవు పెనఁగి
రీలోన ద్రోణుండు నిచ్చటఁ దమ్మి మొ
గ్గరమును బన్నించి కడిమి మెఱయ
వడముడి లోనైన వారెల్ల దానిని
జింపంగ నేమియుఁ జేతఁగాక
యభిమన్యు వేఁడిన నాతండు గండున
ద్రోణునిఁ దూపులఁ ద్రాణ చెఱచి
మోహరంబును జొచ్చి యమ్మొనల నెల్ల
జిక్కువఱచుచుఁ బెక్కురనుక్కడంచి
నేలకును గోలకును దెచ్చె నేర్పుమెఱసి
పగఱజోదుల నెల్లను బలియుఁడగుచు. 66

మ. మఱియుం బోవక తాఁకినట్టి కృపునిన్మ్లాఁజేసి దుర్యోధనున్
నెఱఁకల్ దూఱఁగఁ గొట్టి ద్రోణుకొడుకున్బిట్టేసి దుశ్శాసనుం
బఱవంజేసి వెసన్ బృహద్బలుని చేవం బాపి యాకర్ణున్
గొఱవోవంగను నేసి శల్యుకడిమిం గోల్పుచ్చె బీరంబునన్. 67

క. ఈలో నభిమన్యునకును
నాలములోఁ దోడుసూప నరిగెడి భీమున్
మేలిమగలఁ బోనీయక
చాలిక నెదిరించి యాఁపె సైంధవుఁ డొకఁడున్. 68

సీ. ఇంతలో నభిమన్యుఁ డేపున వృషసేను
నుక్కున మార్కొని యొల్లఁబోవఁ
జేసినఁ దేజీలు చివ్వకు దవ్వగఁ
దేరీడ్చుకొని పోయెఁ దీవరముగ
బిరుదుమగలు వేనవేలుగఁ జనుదెంచి
మంటలోపలఁ బడి గ్రుంగునట్టి
మిడుతగుంపులమాడ్కి మీఁదిమీఁదికి వచ్చి
పరగ నాతనిచేత సమసిరొకట
మాటలేటికిఁ బగవారి మేటిమగల
లోన నొకఁడైన లేఁడయ్యెఁ బూని వెదక
సూదిమొన మోఁపదగునంతచోటనయిన
గాయములులేని నెమ్మేనుగలుగువాఁడు. 69
వ. వెండియు నభిమన్యుండు. 70
క. రారాజుకొడుకు లక్ష్మణుఁ
బోరం బరిమార్చి పేర్చి పోరిగొని నొకబల్
నారసమునను బృహద్బలు
దోరించెను వారిబారి దొరలగ్గింపన్. 71
క. నెత్తురులఁ దొప్పఁదోఁగియు
మొత్తములై పాఱు తనదు మొనకాండ్రవెతన్
మెత్తనఁగని దుర్యోధనుఁ
డత్తఱిఁ జెయివీచె నందఱాతనిఁబొదువన్. 72
సీ. వెఱపెల్లునను బాఱు వితమునఁ గర్ణుండు
వెనుకఁ బ్రక్కకువచ్చి విల్లు తునిమె
ద్రోణుఁడీలోపల దోరించెఁ దేజీలఁ
ద్రుంచెఁ గృపుఁడు తేరుదోలువానిఁ

గడఁగి యశ్వత్థామ కరవాలు నఱుమాడె
నాఱె శల్యుఁడు మేన నారసముల
మఱిచేయఁగల దండిమగలెల్ల దొమ్మిని
బయిఁబడి యలయింపఁ బాలుపడిరి
యేమిచెప్పఁగ నభిమన్యుఁడేపు చెడక
మేను నెత్తుట జొత్తిల్లి మింటి కెగసి
దుస్ససేనుని కొమరునిఁ దొడరివాని
గీటడంచియు నతసిచేఁ గెడసెఁ దాను. 73

ఆ. అంతఁ బ్రొద్దుగ్రుంక నాలంబు చాలించి
మొనలఁ దివిచికొంచు మొగమునందు
విన్నఁదనము తోఁప వెనవీటికిని బోయె
జమునిపట్టి కొందలమున మునిఁగి. 74

క. కవ్వడియు వచ్చి కొమరుఁడు
చివ్వనుగడతేఱు టన్న చెప్పఁగ వినిలో
నెవ్వగఁ బొగులుచు నడలెను
నవ్వారఁ బినను నాఁగ కెలుఁగెత్తివడిన్. 75

ఉ. అంతటఁ గొంతసేపటికి నాతఁడు నెంజిలివాసి యిట్లనుం
బంతముచూపుఁ జెల్లి పరిమార్చెద సైంధవు నేరుగాచినన్
బొంతలఁ బ్రొద్దుగ్రుంకుటకు మున్నుగ సందఱుఁ జూచుచుండ నే
నంతయుఁ జేయలేనియెడ నగ్గిని జొచ్చెద గాండివంబుతోన్. 76

క. అని ప్రతినపట్టెనంతయు
విని మదిలో సైంధవుండు వెఱపై కొనఁగాఁ
జని దుర్యోధనునకుఁ దెలి
పిననాతఁడు దిటము చెప్పి వెఱపుడిగించెన్. 77

వ. అట్లారేయి గడచిన. 78

సీ. బండి మొగ్గరమును బన్నించి మఱునాఁడు
ప్రొద్దున ద్రోణుండు మొగమునందుఁ
దానిల్చి యవ్వల దవ్వుల సైంధవు
జోదులనడుమను జుణుఁగఁ బెట్టి
యాయితంబయి యుండ నర్జునుఁ డన్నను
గాపాడ సాత్యకిఁ గావలిగను
బెట్టి యొద్దను డాసి బిట్టేసి తాటిపం
డులుఁబోలెఁ దల లెన్నొ డొల్లనేసి
దున్నసేను నొంచి ద్రోణుని వడిమించి,
మొగ్గరంబుసొచ్చి మొనలవ్రచ్చి
కినుక యినుమడించి కృతవర్మఁదూలించి,
చని శ్రుతాయుధునిఁ జక్కడంచె. 79

క. ఈనడుమ ద్రుపదు కొమరుఁడు,
ద్రోణునితోఁ బోరిపోరి త్రొలఁగిన నలుఁగుల్
మేనన్నించుచు సాత్యకి,
నోనేసెం ద్రోణునపుడు నూర్వురు మెచ్చన్. 80

ఉ. కవ్వడియంత సైంధవునిఁ గానఁగఁ బోవుచునుండఁ ద్రోవలో
నెవ్వడి నడ్డుసొచ్చి వడి నీల్గిరి విందుఁడు వానితమ్ముఁడున్
జివ్వకుఁ గత్తళంబలఁగఁజేరి సుయోధనుఁ డాలమిచ్చి మై
నొవ్వఁగఁ బాఱెఁ గ్రీడియును నూల్కొనిసైంధవు డాసెనీసునన్. 81

తే. అపుడు కృపుఁడు నశ్వత్థామ యుల్ల సైంధ
వుఁడును బ్రొద్దు కొడుకును శల్యుఁడు మొదలగు
వన్నిరువు రొక్కపెట్టను బన్నివచ్చి
పొదివి రలుఁగుల నర్జునుఁ బోతరమున. 82

ఉ. అందఱు కన్నిఱూపులయి యాతఁడు ఘోరగఁ జుట్టుముట్టి యా
సందునఁ గాలిమూఁకలును జాలఁగ బోరొనరించి రయ్యెడన్
ద్రుంచెడు నేనికల్ సమయుమావులుఁ గూలెడు కాలిబంటులున్
గుండెడి మేలిమానిసులుఁ గ్రుంగెడు తేరులు నయ్యె నయ్యెడన్. 83

క. అదియెల్ల గని యుధిష్ఠిరుఁ,
డెదలోఁ దలఁకొంది యప్పుడే సాత్యకినిం
గదలఁగఁబంచెను గ్రీడికి,
నదనున సాయంబుచేయ నచటికి నెమ్మిన్. 84

తే. ఇంతలో యుధిష్ఠిరుఁ డోజనేగి ద్రోణు,
నొకటమార్కొని చేష్టడి యోడిపాఱె
నపుడలంబసుఁ డామున నడరి తాఁకి,
ద్రుంచెను ఘటోత్కచుని చేత మఱియు నచట. 85

సీ. సాత్యకి ద్రోణుని సరకు సేయక దాఁటి
జలసంధుఁ డనువానిఁ జక్కడంచి
దారిని సాగి సుదర్శను బొలియించి
దుశ్శాసనునితోడఁ దొడరె రెంపు
తనవలాతని నొంచి తడయక చనుదెంచి
వడిఁ గ్రీడియొద్దకు వచ్చి చేరె
నచ్చట ద్రోణుండు మచ్చరంబున క్షత్ర
వర్మలోనుగఁగలవారిఁ ద్రుంచె
నన్నపంపున భీముండు నరుగుదెంచి,
ద్రోణుని మెఱుంగుటమ్ములఁ దూలఁబుచ్చి
యడ్డపడువారి నెల్లఁ గ్రొవ్వఱుఁగఁజేసి,
కవ్వడిని జేరఁ జనుచుండెఁ గడిమి మెఱసి. 86

మ. చనుచున్ భీముఁడు త్రోవలో బలిమిమైఁ జక్కాడె శత్రుంజయుం
డును లోనౌ ధృతరాష్ట్రపుత్త్రులను నెంతో కిన్కఁ గర్ణుండు భీ
ము నదిన్ లోఁగొని తిండిపోతనుచు నేమో యుల్లసంబాడి పు
చ్చిన వివ్వచ్చుఁడువచ్చి పోతర మడంచెం గర్ణనాలంబునన్. 87

ఇంద్రవజ్రము.

భూరిశ్రవున్మార్కొని పోరిడయ్యెన్,
ఘోరంబుగా సాత్యకిఁ గూల్చి నేలన్
దారింపఁ జేయెత్తుడు దొడ్డయమ్మున్,
సారించి వివ్వచ్చుఁడు జానుమీఱన్. 88

తే. త్రుంచె భూరిశ్రవుని చేయి త్రుళ్ళిపడఁగ,
నంతఁ గృష్ణునితమ్ముండు నంతసమున
లేచి యడిదంబుపూని చేసాఁచి యతని,
తలను దునుమాడె నెల్లరు వలదనంగ. 89

తే. మరలఁ గర్ణుండు సాత్యకి మాఱుకొంచు,
వేలుపులు మెచ్చునట్లుగఁ బెనఁగితడవు
పొలిచి యాతని దాడికి నిలువలేక,
పాఱిపోయెను బగవారు మీఱినవ్వ. 90

సీ. పదపడి సాత్యకి వడముడియును దోడ
నరుదేర నలుకమై నర్జునుండు
సైంధవుదెసకును జాఁగి వేగముపోవ
రారాజుపంపున రాధకొడుకు
కవ్వడికడ్డంబుగా వచ్చి పోరాడి
యొడలునొచ్చిన సిగ్గువిడిచి పాఱెఁ
గృపుఁడు నశ్వత్థామ వృషసేనుఁడును శల్యుఁ
డడరి పోరిరి క్రీడియాననంగ

వెన్నుఁడొనరించు చీఁకటి కన్నుఁజింగి,
క్రీడిసైంధవు తలఁద్రుంచి కీడుతలఁగఁ
బాశుపదమున నద్దానిఁ బడఁగవైచెఁ,
దండ్రితొడమీఁద నంతనీరెండవచ్చె. 91

ఉ. అప్పుడె కృష్ణుఁగూడి చని యర్జునుఁడన్నకు మ్రొక్కె సైంధవుం
డొప్పమిచేసి చూపఱుట యుబ్బునఁ జెప్పె నతండుపొంగఁ గాఁ
దప్పను ద్రోణుమీఁద నిడితాధృతరాష్ట్రినిపట్టి యచ్చటం
జెప్పెడిదేమి రేయి యనిసేయఁగఁ బంచెను మేటిజోదులన్. 92

చ. ద్రుపదునివంకవారలను ద్రుంపక మైకుఱు వూడ్వనంచు నే
నపసను ద్రోణుఁడుం బ్రతినవట్టె నటుండఁగఁ జంపె గాలిచే
లుపు కొమరుండు దుష్ప్రవాఁడు లోసగు నాధృతరాష్ట్రి బిడ్డలన్
గృపుఁడును గర్ణునిం బదరెఁ గిన్కను రజ్జులువఱ్కుచుండఁగాన్. 93

క. ఈలోనశ్వత్థామయు,
నాలములో రక్కసి దొర నంజనపర్వుం
గూలిచె నప్పుడెభీముఁడు,
వాలమ్ములు మేనఁగ్రుచ్చి బాహ్లికుఁద్రుంచెన్. 94

తే. సాత్యకియుసోమదత్తుండుచలముమీఱ,
నొండొరులతోడఁబోరాడుచుండవందు
వెన్నతమ్ముఁడుమిక్కిలి బీరమునను,
సోమదత్తునితలఁద్రుంచె సూడు మిగుల. 95

క. అదిగని యందలి ద్రోణుఁడు,
మొదలగువారలు కడంగి ముట్టుకొనంగా
నదిరించి నిలిచి రిందును,
బోదువంగల జోదులెల్లఁ బొంగెడుమదితోన్. 96

తే. అపుడు కర్ణుఁడు సహదేవు నదిమిపట్టి,
వింటికొపునఁబొడుచుచు విడిచిపుచ్చె
నెక్కుడైనట్టి పగవారి నెపుడునీవు,
తలపడకుమంచుఁదులువ మాటలనుబలికి. 97

సీ. కర్ణునివలె చెడుకటపుల సాత్యకి
నొంపఁగ దుర్యోధనుండు దలఁచి
పలువురనొక్కటఁ బయిఁబడఁగాఁ బంచెఁ
జేరి మున్నభిమన్యుఁజేసినట్ల
మఱి ఘటోత్కచుఁడప్డు మగఁటిమి నెదిరించి
చంపె నలంబసు జటునికొడుకు
నంత హాలాయుధుఁ డడరి వేఁడిమి చూప
వానినిఁ బొలియించి నాఁడిచూపి
యాహిడింబకొమరుఁ డందఱఁ గలపంగఁ,
గర్ణుఁ డపుడు వాఁగండడంచె
వేల్పుఱేఁడు తనకు వెలయ నిచ్చినయట్టి,
సత్తిచేత నెడఁదజలదరింప. 98

చ. విరటుఁడు వచ్చి తాఁకినను వీసరవోసి కడంక ద్రోణుఁడా
ల్లరుఁ గన నాతనిం దునిమి లావునఁ బైఁబడు కాలిమూఁకలన్
బారిగొనుచొక్కచో ద్రుపదుఁ బోరనరూపడఁగించె నంతటన్
విరియగఁ దామరల్ సరిగ వేఁడివెలుంగునుదోఁచెఁ దూర్పునన్. 99

వ. అప్పుడు. 100

సీ. వచ్చి యుధిష్ఠిరు వంకవారెల్లను
దనుఁదాఁక ద్రోణుండు తాల్మిచెడక
యందఱ నోనేయ నర్జునుఁ డరుదెంచి
చేవమైఁ బోరె జేజేలు మెచ్చ

నప్పుడశ్వత్థామ యనుగొఱు చచ్చుట
నెపముగా భీముండు నేర్పుమెఱయ
ద్రోణునికడ కేగి ద్రోరె నశ్వత్థామ
యనిచెప్పి వినఁడయ్యె నతనిపలుకు
లంతఁ జెప్పె యుధిష్ఠిరుఁ డళుకు దక్కె,
పోర నిప్పుడశ్వత్థామ పొలిసెననుచు
నమ్మి ద్రోణుండు తేరిపై సొమ్మసిల్లి,
విల్లునమ్ములుఁ గ్రిందను విడిచిపడియె. 101

క. పీనుఁగువలెఁ బడి యుండిన
వానిం దలద్రుంచి పైచె వాలుననలుకన్
మానక ధృష్టద్యుమ్నుఁడు
తానే యాతనిని జంపఁ దగువాఁడనుచున్. 102

సీ. ఎవరు చెప్పిన విన కేచి ధృష్టద్యుమ్నుఁ
డటు తండ్రిఁ జఱచుట యాలకించి
కినుక నశ్వత్థామ చనుదెంచి యాకూళ
నిప్పుడె కని పొలియింతు ననుచుఁ
బలుకుచు దళముల పైదూపు లడరించి
నారాయణాంబను పేరుగలుగు
ఘోరంపుటమ్మును గొబ్బున విడిచినఁ
బలువుర నది నేలపాలుచేసె
దాని వేఁడిమి కెవ్వరుఁ దాళలేక,
కలఁతనొందంగ వెన్నుండు కనికరమున
వడముడిని దేరుడిగఁబంచి యుడిపెదాని,
వాడియంతయుఁదననేర్పువన్నెకెక్కె. 103

క. అమ్ములు మఱియుం బఱపుచు
దమ్మయి యవియెల్లఁ బోవ వగఁగూరినడెం
దమ్మున నశ్వత్థామయుఁ
గ్రమ్మఱఁ జేయునది లేక గరువంబడఁగన్. 104

ఆ. అంతఁ బ్రొద్దుగ్రుంక నాలంబు చాలించి
యలరిగొంతికొడుకు లఱిగి రిండ్ల
కలుక ద్రోణుచావుఁ దలఁచి దుర్యోధనుఁ
డడలు చిల్లునేరెనపుడ వెడలి. 105

క. అమ్మఱుసటినాఁడొక్కటఁ
దమ్ములయు దొరలయు నెదుటదళవాయినిగా
నమ్మిన కర్ణుని నొనరిచి
క్రమ్మఱ దుర్యోధనుండు కలసికి వెడలెన్. 106

క. పదియాఱవనాఁ డటువలెఁ
బొదలుచు నిరువాఁగుఁ దాఁకి పోరాడంగా
సదమదముచేసె వడముడి
యుదనారసి క్షేమధూర్తి యను నెకిమీనిన్. 107

క. వడముడి యశ్వత్థామయుఁ
దడవు పెనఁగి సొమ్మసిలిరి తగ నిరువురు న
ప్పుడ కర్ణుఁడును నకులునిఁ
గడఁక యుడిపి తేరు చదిపి కాఱులుప్రేలెన్. 108

తే. దుస్ససేనుండు సహదేవుతోడఁ బెనఁగి
సొమ్మవోయెనుదనవారలుమ్మలింపఁ
గృపునిఁ దాఁకి ధృష్టద్యుమ్నుఁడపుడుపోరి
యోడిపాఱెనునవ్వంగఁదోడివారు. 109

ఆ. తోడరి జమునికొడుకు దుర్యోధనుఁడుఁ దాఁకి
పెద్దతడవుకడిమిఁ బెనఁగనందుఁ
దేరుగోలుపోయి రారాజుమైనొవ్వ
నొల్లఁబోయెఁ జెలులయుల్ల మెరియ. 110

ఉ. కవ్వడి కర్ణునిం దోడరి గాటముగా బడలించి తూపులన్
దవ్వుగఁ జోపె నాతనినిఁ దక్కినజోదులు నడ్డుసొచ్చుచుం
గ్రొవ్వడఁగించె వారి నెలగోలున నంతటఁ బ్రొద్దుగ్రుంకుటన్
జివ్వను మాని మానుగను జేరిరి యిర్వురు వీడుపట్టులన్. 111

క. మఱునాఁటిపోర శల్యుని
మఱిమఱిబతిమాలి కడకు మైకొన నతనిన్
గఱువయగు కర్ణురదము
నెఱిఁ దోలఁగఁ బంచె ఱేఁడు నేరుపుతోడన్. 112

సీ. నాగలెక్క శల్యుండు తగఁ గర్ణుఁ జేర్కొని
మది కలంగఁగ బీసమాటలాడి
కాకిమీఁదనుబెట్టి కాఱు లాతనిఁ బల్కి
కతలు పెక్కులుచెప్పి కడఁకచెఱిచె
నంతటఁ గర్ణుండు కొంతతాలిమిదాల్చి
పొంత యుధిష్ఠిరు పొంగడంచి
ద్రుపదునికొడుకులఁ దోడరి పెక్కండ్రను
వాలమ్ములడరించి నేలఁగలిపెఁ
జొచ్చి భీముఁడు కర్ణుండు చూచుచుండ
వానికొడుకును నలసత్యసేనుఁ దాఁకి
దొడ్డ నారసమునఁ దలఁదునిమివైచెఁ
బగఱమూఁకలు గుండియల్ పగిలిపఱవ. 113

క. దురమునఁ గర్ణుండు యుధి
ష్ఠిరు నొప్పించి వెఱ గండుచెడి పాఱెడు నా
దొరను వెనుదవిలి పెక్కులు
పరుసంబులు వలికి సిగ్గుపాటొనరించెన్. 114

సీ. అన్నబన్నము చూచి యలుకమైభీముండు
కర్ణుని మార్కొని కడఁకచూపి
క్రొవ్వాఁడితూపెద గుఱిచేసి యేసిన
నరచచ్చి తేరిపై నతఁడు వడియె
నప్పుడు వడముడి యతనిమీఁదికిదాఁటి
నాలుకకోయంగ వాలువెఱికి
తగవు గాదనిచెప్పి తనమామ శల్యుఁడు
మరలింప నాపని మానివచ్చె
మఱియు దుర్యోధనునితమ్ము లఱువురడర
వచ్చి శ్రుతవర్మమొదలైనవారుతన్ను
నొక్కపెట్టన తాఁకిన నుక్కుమీఱ
వారినందఱ జమునిల్లుసేరఁబనిచె. 115

స్రగ్విణి. వీఁకసంశప్తకుల్వేనవేల్కవ్వడిన్
దాఁకవాల్దూపులాతండుమైనించుచున్
మూఁకలంజావఁగామోదెదెందబులం
దేఁకువల్వీడియెందేనియుఁబాఱఁగన్. 116

తే. కృపుఁడుచంపె సుకేతునిద్రుపదుకొడుకు
నతనిమూఁకలుమ్రాన్పడివెతపడంగఁ
దివిరి దుర్యోధనునిఁ దాఁకి తేరు చదిపి
మురియడంచెధృష్టద్యుమ్నుఁడురువడించి. 117

ఆ. క్రీడిమీఁదఁ గవిసి కినుక నశ్వత్థామ
పెనఁగెఁగొంతసేపు బెట్టిదముగ
నేచి క్రీడితునిమొ నేనుంగుతోఁ గూడ
నపుడు దండధారుఁ డనెడు తేని. 118

సీ. మలయధ్వజుండన నలరారు నెకిమీఁడు
బలిమి నశ్వత్థామ పయిని గవిసి
వేల్పులు పొగడెడు వితమునఁ బోరాడి
రూపుమాసె నతని తూపుగములఁ
గర్ణుండు ద్రుపదుని గట్టి మొనలముట్టి
తల్లడిల్లగఁ జేసె నెల్లవారి
దుర్యోధనుఁడు భీముతోడను ననిఁజేసి
వెన్నిచ్చి పాఱెను వెఱపు గదిరి
క్రీడి సంశప్తకుల నోర్చి కెలసియార్చి
యెదురుకొన్న యశ్వత్థామ యేపుమాపి
వచ్చుచుయుధిష్ఠిరుఁడు చాలబన్నమొంది
కవలఁ గొనియింటికేగినకతనువినియె. 119

క. విని కర్ణుని మూర్కొనఁగాఁ
జనకయె ప్రక్కకుఁ దొలంగిచని వెన్నునితో
మనికికిఁ బోయెను మిగులఁగ
ననినొచ్చిన యన్నసేమ మారయుకొఱకున్. 120

వ. అయ్యుధిష్ఠిరుండును. 121

క. వచ్చినవారిం గనుఁగొని
చచ్చెనుగా కర్ణుఁడంచు సంతోసముతో
ముచ్చటపడి యడిగినవి
వ్వాచ్చుఁడు కలహాపు చెప్పె వనట పెరుఁగఁగన్. 122

ఆ. దాన నొడలుమండి తమ్ముఁడంచును జూడ
కాఁదగానిమాటలాడెనతనిఁ
గవ్వడియును నలిగి కరవాలు జళిపించెఁ
బట్టి తలనుగోయువాఁడనంచు. 123

వ. అప్పుడు. 124

ఉ. వెన్నుఁడు వారినిద్దఱను వేఁడిమియోవఁగ బుజ్జగించిలో
నున్న కడింది కిన్కనొక యొప్పున మాన్చి క్రీడి నప్పుడే
యన్నకు మ్రొక్కఁబంచి తనయందలి తప్పనుసైఁప వేఁడనుం
చన్నను దెల్పి తెచ్చుకొని యన్నను గవ్వడిపేఁడెనంతయున్. 125

తే. అతని వేఁడికోలున నల్ల నుపుడుకరఁగి
చెలఁగి తమ్మునిఁ గౌఁగిటఁజేర్చియొత్తి
యాలమున గెల్వదీవించి యరుగఁబంచెఁ
గర్ణుమీఁదికి జముపట్టి కత్తివపుడ. 126

క. ఈనడుమున భీముండును
మానుగఁ బోరాడి యాడి మామను శకునిన్
బీనుఁగువలెఁ బడనేసెను
మేనెఱుఁగక తేరిమీఁద మించినకడిమిన్. 127

సీ. వడమిడి లోనగువారలతోఁ బోరు
కర్ణునిఁ గవ్వడి కదియ వచ్చి
భీమునకును నన్నసేమ మెఱింగించి
గాంధారికొడుకులఁ గడఁగి తాఁకి
పదువుర నొగి నేలపాలుగఁ గావించి
వృషసేనుమీఁదికి వేగ వెడలి
తండ్రి కర్ణుఁడు చూడఁ దలఁద్రుంచి యాతనిఁ
బట్టపగటిప్రొద్దువలె వెలింగె

దుస్ససేనుని భీముండు తొడరి తాఁకి
నేలఁ బడవైచి ఱొమ్మునఁగాలు మోపి
పయిని గూరుండి పొట్టను వ్రచ్చికినుక
నెత్రు ద్రావెను నెల్లరు నిలిచిచూడ.
తే. అంత దుర్యోధనుని చెంత కరుగుదెంచి 128
హితవు గఱపె నశ్వత్థామ యెఱుక మెఱయఁ
గర్ణుఁడర్జునుఁ బరిమార్పఁ గలఁడటంట
వెఱ్ఱియని తెల్పి యిఁకఁ బొందు వేఁడుమనుచు. 129
క. దానికి నాతం డీకొన
కౌనని యా మంచిమాట లాలింపక బల్
పూనికఁ బగిఁ బురికొల్పెను
మానక మార్తురదడంబు మాఱుకొనంగన్. 130

మహాస్రగ్ధర.

ఒగి విష్వచ్ఛుండుఁ గర్ణుం డొకరినొకరి తామోర్చిమించంగ నానం
దగఁ బోరాటంబు సల్పం దఱుఁగని బలిమిం దద్దయున్మేలుచేయై
పగవాని న్నొంచిచాలం బడలుపఱచి క్రొవ్వాఁడితూపుల్మెఱుంగుల్
నిగుడంగా మేన నెల్లన్నెఱఁకులు దవులన్నేర్పుతోఁ గ్రీడినాటెన్.
క. అది గని దుర్యోధనుఁడపు
డెదిరింపఁగఁ జేయివీచె నెల్లరఁ గ్రీడిన్
సదమదము చేసెఁ బలువుర
నెదిరింపఁగఁ జన్నవారి నీసున నతఁడున్. 132
తే. వేలుపులఱేఁడు తనకియ్య వెలయుదానిఁ
బెక్కునాళులనుండియు మిక్కిలిగను
గొలుచుచుండెడుదానిఁ బెంజిలువతూపు
నర్జునుని మీఁద నాకర్ణుఁ డలుక నేసె. 133

తే. చెడియె నది శల్యుమోసంబుచేత నవలఁ
గృష్ణునేర్పుచేతను నొక్కకీడు క్రీడి
కొదవకుండంగ నేమందు నదియుఁ గ్రీడి
బొమిడికంబునుగూలిచెఁ బుడమిమీఁద. 134

ఆ. అంతఁ దనివినక యప్పాఁపతూపును
నేలనుండిలేచి నిగిడి మగుడఁ
గ్రీడివంక మరల గిటడఁచెను దాని
వెన్నుఁ డనుపఁ గ్రీడి వెరపుమీఱ. 135

క. అమ్మాడ్కిఁ బాఁపటమ్మది
వమ్మయి చనఁ గర్ణుఁడెదను వనటనుబొందెన్
బిమ్మటఁ గవ్వడి యాతని
నమ్ములసోనలను ముంచి యళుకొందించెన్. 136

మ. ఒడలెల్లం గడు నెత్తురుల్ దొరుగఁగా నుక్కెక్కి పోరాడుచోఁ
బుడమిం గ్రుంగెను దేరుదానిఁబయికిం బొల్పొందఁగా నెత్తుచోఁ
గడిమిం గర్ణుని కుత్తుకందునిమెఁ గిన్కం గ్రీడి వాల్దూపులన్
గడఁక న్వెన్నుఁడు పంపఁ బాడిఁ దలఁపంగా లేక పెంపేదఁగన్. 137

ఆ. కొడుకుచావుఁ జూచి వెడలిపోయెనొ నాఁగఁ
బ్రొద్దుజాఱెనంతఁ బొంగిమదిని
పాండుకొమరు లెల్ల నిండుల కేగిరి
వనటమొదల నెదుటివారు చనఁగ. 138

క. మలుచటినాఁడలశల్యుని
దళవాయినిగాఁగఁ జేసి దండులతోడన్
వెలువడి దుర్యోధనుఁడటఁ
బొలికలనికి నడచెఁ గడఁక పొలుపొందంగన్. 139

క. ఆరేయి కృపుఁడు హితవుగ
రారాజును జేరఁ జెప్పె రహి నిపుడైనన్
జేరి యుధిష్ఠిరు పొందును
గోరు మను చతఁ డతని పలుకులు వినఁడయ్యెన్. 140

సీ. శల్యుండు తేరెక్కి చనుదెంచి బీరంబు
రూపుదాల్చినమాడ్కి నేపుచూపి
యేనుంగులను నెల్లబీనుంగులను జేసి
వారువంబుల నేలపాలొనర్చి
యరదంబులను గరం బఱవజ లొనరించి
కాలిబంటుల జముప్రోలికంచి
పెక్కుతెఱంగుల నుక్కుచూపుచునుండ
వడముడి వడివడి వచ్చి తాఁకి
గుదియ చేకొని పెద్దయు నుదుటుమీఱఁ
బోరి యాతని క్రొవ్విడిఁ దేరిమీఁద
నొఱగఁజేసినఁ గృపుఁడప్పు డొద్దనుండి
తనదు తేరిపై నిడుకొని చనియె నతని. 141

తే. కర్ణుకొడుకుల మువ్వుర గండడంచె
నకులుఁ డప్పుడు కుత్తుకల్ నఱికివైచి
సురథుఁడనువాని మార్కొని సొంపుచెఱిచి
తలనుదునిమె నశ్వత్థామ ములికిగముల. 142

ఉ. ఆవల శల్యునిం గవిసి యార్చి యుధిష్ఠిరుఁ డేపుచూపియుం
జేవచెడం బడల్పడియుఁ జెచ్చెరఁ దేరున సోలి యంతలో
నే వడిఁ జెల్వొనొంది తనయోటును బోటును జూపి శల్యునిన్
మావులఁ జంపి తేరు నుఱుమాడి కలంచెను వాఁడితూపులన్. 143

క. కని యవు డశ్వత్థామయుఁ
దనతేరున శల్యునిచి దవ్వుగఁ గొనిపో
యెను మఱియొక యరదంబును
గొని శల్యుఁడు మరలివచ్చి ఘోరముగాఁగన్. 144

క. కయ్యంబొనరిచి క్రీడిని
డయ్యంగాఁజేసి భీము డాసి కలంచెన్
జయ్యన యుధిష్ఠిరుఁ డడరి
వెయ్యేటికి శక్తిచేత వెసఁదలఁద్రుంచెన్. 145

తే. శల్యుఁ గూలిన నెవ్వగ జాలిఁగనలి
చుట్టు ముట్టిరి యోధులు చుట్టు నెల్ల
వడముడియుఁ గ్రీడి సాత్యకి యదరి వారి
గాపుమాపిరి రారాజు గోసిచూడ. 146

ఆ. దుర్విషహుండు మొదలు దుర్యోధనుని తమ్ము
లను గడంకఁదాఁకి లావుమెఱయ
నొక్కఁడైన మిగులఁకుండంగ నందఱ
భీముఁ డపుడు వెదకి పిలుకుమార్చె. 147

క. శకునికొమారు నులూకుని
యొకమోటము లేక చంపె నొనలు దలంకన్
జికిలి మెఱుఁగు నారసమున
నొకయేటునను సహదేవుఁ డుఱుగని కడిమిన్. 148

ఆ. కొడుకుపడిన శకుని మిడుకుచు నడరించి
వాఱువములదండు బలసిరాఁగ
నకులుఁ బొదివి వాఁడినారసమ్ములు గ్రుచ్చి
తుదకుఁ దానె పెద్దనిద్దురవోయె. 149

సీ. భీష్ముఁడు లోనైన పేరెన్నికను గన్న
 మగఁటిమి గలవారు మ్రందుటయును
గర్ణుఁడు మొదలుగాఁగలుగు సంగడికాండ్రు
 పేరు లేకుండంగ బిద్దుటయును
దుస్ససేనుఁడు మొదల్ తోఁడునీడగనుండు
 తమ్ములందఱుఁ బోరనమ్మగుటయు
శల్యుఁడు మున్నుగా సాయంబుచూపిన
 దొరలెల్లనుసుఱులు తొఱఁగుటయును
జూచి దుర్యోధనుఁడు వెఱసొచ్చి నొచ్చి
బడలి ద్వైపాయనంబను మడుఁగుచొచ్చి
యెవ్వరు నెఱుంగకుండంగ నేకతంబ
నీరిలోఁ డాఁగియుండెను నిలువరముగ. 150

క. అప్పుడు పాండునికొడుకులు
తప్పక పగవారినెల్లఁ దలలుదఱిగి తా
మెప్పట్టున దొరఁ గానక
యప్పుడ వెదకంగఁ జొచ్చిరందును నిందున్. 151

తే. ఒకటఁ గృపుఁడు నశ్వత్థామయుఁ గృతవర్మ
తప్పిచని ఱేఁడు మడువులో దాగియుంట
యెఱిఁగి ముగ్గురు నచ్చోటి కేగి తమ్ముఁ
దెలిపికొని మాటలాడిరి తెలివిదప్పి. 152

క. వడముడికిని నంజుఁడు దె
చ్చెడు మొగముల వేఁటకాఁడు చెచ్చెర దానిం
బొడగని వచ్చి యుధిష్ఠిరు
కడఁ జెప్పిరి తాము విన్న కన్నవియెల్లన్. 153

సీ. తమ్ములుఁ గృష్ణుడుఁ దక్కటిదొరలును
దెగి వెంటరాఁగ యుధిష్ఠిరుండు
మడువుకడకు వచ్చి మఱిమఱి యెమ్మెలు
చిల్లులువోవంగఁ జెల్లుగాను
రోఁతమాటలు వల్క రోసంబు మదిఁబుట్టి
దుర్యోధనుఁడు తాను దోడులేక
యొంటరియై యుంటయును వారు పలువుర
తోడ్పాటుననుబల్మితోడరియుంట
చెప్పియొక్కఁడొక్కఁడెతన్నుఁజేరిపోర
నందఱనురూపుమాపెదనంచుఁబలుకఁ
దగినతేరునువాలును మొగి నొసంగి
యొక్కనినెపోరుసలుపంగనిక్కువముగ. 154

క. పనిచెద ననుచు యుధిష్ఠిరుఁ
డనఁగా నమ్మాటబలిమి నందఱు చూడం
గను మడువు వెడలివచ్చెను
దనచేతను గుదియ యొప్పఁ దగ రారాజున్. 155

క. అప్పుడు వెన్నుఁడు భీముని
నొప్పంగఁ బురికొల్పెఁ బోరి కొగి బలరాముం
డప్పుడువచ్చి పెనంగెడి
చొప్పును నిర్వైరచలంబుఁ జూడఁగ నిలిచెన్. 156

తే. అప్పుడెల్లరు మడువును నల్లవిడిచి
పాలికలని కేగుదెంచిరి పొలుపుమీఱ
గుదియలను గేల నంకించి యునుటుపాదల
గాడ్పుపట్టియు రారాజు గదిసిరంత. 157

చ. వెనుకకుఁ బోవుచు న్మగుడ వీఁక మెయిం బఱతెంచి తాఁకుచుం
గనుఁగవ నిప్పుకల్ సెదరఁ గన్గొనుచుం గుదెలొక్క పెట్టునన్
గనలునఁ ద్రిప్పి యొండొరులఁ గండలు రాలఁగఁ గొట్టుచున్ జలం
బున నడగొండలట్టు కఱుఁబోరిరి నెత్తుటఁ దొప్పఁదోఁగియున్. 158

వ. ఇట్లు మ్మొటిమగలు నిగులఁ దెగువ మెయిం బెనంగుచు గుదియలు
పూనిమేనులు సించుచు నొంచుచు నొండొరుల మించుచు నాయం
బులు పగిలి గాయంబులనుండి వెల్లుగం దొరయు క్రొన్నెత్తురుల
వెల్లువలు కొండలనుండి నెఱసిన సెలయేఱ్ల కెఱ్ఱమ్ములఁ బుర
డింప నొండొరువులకు వ్రచ్చపడక కడిమి చూపుచుండ దుర్యోధనుండు
తన నేరిమి పేరిమిని వడముడి వెడిదంపు గుదియ నెల్లం దప్పించు
కొనుచుననుచు వేడుకతోడఁ దన ప్రోడతనంబు చూపఁ గడంగిన
నెఱింగి కఱివేలుపుసంపునం గన్వెసి వడముడికి సైఁగజేసిన నాసన్న
కన్నెఱిఁగినవాఁడై యాతండు కయ్యంపుఁబాడిఁ దొఱంగి. 159

క. వెడిదంబగు గుదెపెట్టునఁ
దొడలు విఱుగఁ గొట్టిక్రిందఁదొడిఁబడఁబడమిం
బడియుండిన దుర్యోధనుఁ
గడఁకందలదన్నె నెడమకాలనలుకతోఁ. 160

ఆ. అట్లు పాడి విడిచి యాతనిఁ దన్నుట
చూచి యలుకవొడమిచూడ్కులందు
నిప్పులురుల లేచి యప్పుడ బలరాముఁ
డడరి భీముఁ జంపఁగడఁగుటయును. 161

క. వెన్నుం డడ్డముగాఁ జని
యన్నను మరలించి తెచ్చి యాతనికినుకం
దిన్ననిమాటల మానిచి
మన్ననతో నన్ననంచె మనికిం జేరఁ 162

క. తొడలు విఱిగి నేలఁ బడియుండి రారాజు
నోరి దురద దీఱఁ జీరి కృష్ణు
నల్ల వారువినఁగఁ బల్లుగఁ బెక్కులు
కానిమాట లాడె మేనువడఁక. 163

క. అంతటను వీడుపట్లకు
గొంతికొమాళ్లలఁ గృష్ణుఁ గొని చని రెలమిన్
గంతునవెన్నుఁడు కరిపురి
కెంతయు గాంధారినూఱడింపఁగఁ జనియెన్. 164

క. చని పనిదీఱిచి క్రమ్మఱఁ
జనుదెంచినఁ గృష్ణుఁడపుడ జముపట్టిని నా
తనితమ్ముల సాత్యకినిం
గొని మోఘవతియను నేటికుఱఁగటి కరిగెన్. 165

సీ. కృపుఁడు నశ్వత్థామ కృతవర్మయును గూడి
పడియున్న యెడయనిపాలికరిగి
కన్నీరు మున్నీరుగా మీఁదఁబడి యేడ్చి
యెలుఁగులు రాల్పడ నెట్టకేల
కాతని నూరార్చి రందు నశ్వత్థామ
యొకమీఁదఁ గనుఁగొని యిట్టులనియె
నీరేయి యేనేగి యెల్లైనఁ బాండుని
కొడుకులఁ జుట్టాలమడియఁజూచి
తలలు గొనివచ్చి మేలిక దగ్గఱకును
దెచ్చి చూపెద నాతండ్రిఁ దెఱఁగుమాలి
తలను గోసిన తులువను దప్పకుండఁ
జంపువాఁడ ధృష్టద్యుమ్ను జంపుమాని. 166

క. అని వీడ్కొని చని తెరువునఁ
జనువునఁ గృపుఁ డట్లుచేయఁ జనదని చెప్పన్
వినకొక్కఁడుఁ దగువెరవును
దనలోఁ దలపోయుచుండెఁ దత్క్రమానికడన్. 167

ఆ. అప్పుడు గూబయొకటి యచ్చటి కరుదెంచి
యూదమఱచి చెట్టుమీఁదఁగూర్కి
యున్న కాకిగములనొక్కటఁ బొలియించె
మెడలుగొఱికిగోళ్ళనొడలుపెఱికి. 168

క. అదియంతయుఁ గన్నులఁ గని
యిదియేతగువెరవటంచు నెంచియడిదముం
గుదురుగఁ గేలం దాల్చి
కదలెను నడిరేయి తనదు కర్జము నడుపన్. 169

చ. చని కృతవర్మనుం గృపునిఁ జక్కఁగ గుమ్మములందుఁ బెట్టి తాఁ
గనికరమేది కైదువయుఁ గ్రాల గుడారము దూఱి లోపలన్
బెనుపఱి మేనులన్మఱచి నిద్దురఁ జెందెడునట్టి జోదులం
గనుఁగొని యద్ది కానిపనిగా మది నెంచక యూసుపెంపునన్. 170

తే. తొడరి నిదురించువారి గొంతుకలుకోయఁ
దొడఁగె బాపఁడయ్యును బచ్చి తురకవోలె
నప్పు డల్ల యశ్వత్థామ యలుక యొకడె
పెద్దగాఁ జూచుకొనివాడి పేరుమఱచి. 171

క. మొదలనె దృష్టద్యుమ్నునిఁ
దుదముట్టించుటయ కాక తొరపుఁ ద్రాటన్
బ్రదికినపుడె మెడఁగోసెను
నెదమీఁదను గూరుచుండి యేమఱి కూర్కన్. 172

సీ. అత్తావు వెల్వడి యుత్తమౌజునిఁ బట్టి
యొక్కవ్రేటునవానియసువులుగొనియె
గాలిబంట్లను హత్తిగముల మావులఁ ద్రుంచి
మడువులు గట్టించె నొడలి నల్లఁ
గడచి యుచ్చోటును గని శిఖండిని దాఁకి
ద్రోవది బిడ్డలతోడ నతనిఁ
బొదివి గీటడఁగించి పిదప నేపుగఁజంపె
ద్రోవదికొడుకులఁ దూపుగముల
నంతఁ బగవారిపరిజముచెంతకరిగి
వీడు సద్దడఁగుటఁ జాల వేడ్క నొంది
కదలి మామను గృతవర్మఁగలసికొంచు
నరిగెఁ గూడియశ్వత్థామదొరనుజూడ. 173

క. కని కుట్టూపిరితోడను
గనులం దేలగిలవైచి కాటియఁబడు నా
తని చెవులవేసె నంతయు
వనటెల్లనుబాసి మేనువదలెను తేఁడున్. 174

సీ. మఱునాఁడు వేకువమూనిసియొక్కండు
రోజుచుఁ బఱతెంచి ఱొమ్ముమోఁది
కొనుచు యుధిష్ఠిరుఁ గని కాళ్ళపయివ్రాలి
యేడ్చుచు నడురేయి నిల్లుచొచ్చి
యొకఁడు నశ్వత్థామ యోర్చి దృష్టద్యుమ్నుఁ
దమ్ములఁబరిమార్చియుమ్మలింప
ద్రోవదికొడుకుల నేపురఁ బొలియించి
తక్కటివారలతలలుద్రుంచి

పోయెనని కన్నులను నీరుపొరలఁజెప్ప
సొలసి యాతఁడుడెందంబుగలఁగ వ్రాల
గ్రేవనున్నట్టివారలు లేవ నెత్తి
యూఱడింపఁగఁ దేఱి నిట్టూర్పువిడిచి. 175

క. తనతోఁ గ్రీడిని వెన్నునిఁ
గొని యశ్వత్థామనడఁప గోరి వెడలఁగా
విని యాతఁ డొడల బూడిద
ననువునఁ బూసికొని తపసియ ట్లయ్యె వెఱన్. 176

ఆ. వారలతనిఁ గదియవచ్చిన భీతున। బ్రహ్మశిరము నాఁగఁ బరఁగుతూపు
విడిచిపెట్టనదియెవివ్వచ్చుఁడును నేసె। నొకటినొకటి రెండునొనరఁ దాఁకి.

క. మింటి కెగసి రెండును బెను
మంటలు వెడలంగఁ బేర్చి మఱిమఱిజగముల్
వెంటనె కాల్పఁగఁ జొచ్చిన
దంటయగుచువ్యాసుఁడుడిపెఁదగనానెగులున్. 178

క. వ్యాసునిపంపున నిరువురు,
నీసులు విడనాడి తూపు లెవరివి వారా
వ్యాసుని యెదురని యుడిపిరి,
రోసమునం ద్రుపదుకూఁతురున్ వడముడితోన్. 179

క. అలఁతం గొడుకులకొఱకుం,
బలవించుచు ద్రోణుకొడుకుఁ బరిమార్చి మదిం
గలయుమ్మలికము వాపఁగఁ,
బలుదెఱఁగులవేఁడనతఁడు పరుగునఁజనియెన్. 180

క. మఱియీయశ్వత్థామయె,
పఱపిన యామేటితూపు పడఁతుల కడుపుల్.

పఱియలుగఁ జేయఁజొచ్చినఁ,
గఱివేల్పుత్తరకడుపును గాచెం బెరిమన్. 181

క. నిసువులు నిద్దురవోవఁగ,
నుసుఱులు గొన్నట్టి కూళ నోడించి తలన్
బసలీను మానికముఁగొని,
యొసఁగిరి భీముఁడును బ్రీతి యొగి ద్రోవదికిన్. 182

తే. దాన ద్రోవది యెంతయుఁ దనివిసనియె
నట్లు తలదాల్చు మానికమదియుఁ బోవఁ
బెంపుదఱఁగి యశ్వత్థామజంపు మాని
యపుడె కానలపాలయ్యెఁ దపసియగుచు. 183

వ. అనినవిని యవ్వాలి కత నెఱింగింపు మనుటయు. 184

క. ఎన్నికయిడ రాకుండఁగ
నన్నియొ జగములను జేసి యెంతొ నెనరుతో
నన్నింటిని గాపాడుచు
నెన్నండును మఱపులేక యేలెడుదంటా. 185

మణిగణనికరము.

తలఁచుట వలననె తగఁ బలుజగముల్
గలుగఁగ నొనరుచు కడిందియొడయఁడా
మొల పునఁ గొలఁదికి మిగులు జగములన్
నెలవుకొనబయలనిలుపు బలియుఁడా. 186

గద్య. ఇది శ్రీమదాపస్తంబసూత్ర లోహితసగోత్ర శుద్ధాంధ్రనిరోష్ఠ్య
నిర్వచన నైషధ కావ్యరచనా చాతురీధురంధర సద్యశోబంధుర
కందుకూరివంశపయఃపారావార రాకాకైరవమిత్ర సుబ్రహ్మణ్యా
మాత్యపుత్ర సకల సుజనవిధేయ వీరేశలింగనామధేయ ప్రణీతం
బైన యచ్చతెనుఁగు భారతమునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము

క. తలఁపులచేతను మఱియుం
బలుకులచే నందరానివాఁడ వయి జగ
మ్ముల నెల్లెడ లోపలను
న్వెలుపలను న్నిండియుండి వెలిఁగెదు వేల్పా. 1

వ. శౌనకుండు మొదలుగాఁగల తపసుల కాసూతుం డవ్వలికత నిట్లు
చెప్పందొడంగె. 2

సీ. కొడుకులు చుట్టముల్ పుడమియేలికలును
ప్రెగడలు మొదలుగాఁ బేరుగలుగు
వారెల్లఁగూలిన వగఁగూరి ధృతరాష్ట్రుఁ
డడలుచు సెజ్జపైఁ బడికరంబు
సొమ్మవోయియు లేచి జొటజొటఁ గన్నీరు
వఱదలుగట్టంగ వనరుచుండ
విదురుఁడు వ్యాసుండు వెనుక సంజయుఁడును
నెంజిలి దీఱిచి నెమ్మదిగను
బాలికలనిఁజూడరమ్మని పలుకుటయును
గొంతియును నాలుఁగోడండ్రుఁ గూడిరాఁగ
వచ్చెనంత యుధిష్ఠిరుఁ డచ్చెరువుగఁ
దమ్ములను దోడుకొని పెదతండ్రిఁ గదిసె. 3

ఆ. కదిసి తండ్రికెఱఁగి గాంధారికిని మ్రొక్కి
తక్కగలుగువారిఁదగఁగఁగాంచి
తియ్యమాటలాడి నెయ్యంబుఁ గడుఁజూపి
కట్టియున్నవారి కనలు మాన్చె. 4

తే. ఆఁపుకొన్ననునాఁగక యంతకంత
కడరి మదిఁబొంగి పొరలెడునలుకకతన
జమునిపట్టినిదిట్టంగఁ జలముపూని
నట్టిగాంధారి నోదార్చె వ్యాసుఁడపుడు. 5

క. వడముడియును గాంధారికిఁ
గడుఁదీపులు పుట్టునట్టుగా మఱుమాటల్
నొడివి యడంకువ నాయమ
యెడఁదం గలయట్టి కినుక నెల్లను నుడిపెన్. 6

ఉ. అత్తఱి నామెయానతిని నన్నయుఁ దమ్ములు ద్రోవదింగడుం
బత్తిని వెంటఁబెట్టుకొని పాండుకొమారులు తల్లి పాలికిం
గుత్తుకబంటి నెవ్వగలఁ గూరి చనంగఁ గొమాళ్ళనెల్లఁ దా
నెత్తికవుంగిలించుకొని యేడ్చె నొకించుక సేపు గొంతియున్. 7

క. అటుపిమ్మట నడుగులఁబడి
పొటపొటఁ గన్నీరుజాఱ బుగ్గలుతడియన్
గటకటఁబడు కోడలి మి
క్కుటముగ నూరార్చి యాపె కుందుడిగించెన్. 8

సీ. అంతవారందఱు నడలెల్ల విడనాడి
సరగ నెయ్యంపు ముచ్చటలు నెఱపి
చుట్టపక్కంబులు చుట్టును నడ క్షేర
వెసలి యందఱు నొక్క పెట్టగాఁగ
ధృతరాష్ట్రి కడఁజేరి తెఱవలు నెయ్యురు
బంటులు వెను వెంటనంటి రాఁగ
నెల్లవారును గూడి యల్లన నాలంపు
నేలకు నడిచిరి చాలఁ దాల్మి

నెదురఁ బీనుంగులయియున్న యేనుఁగులను
తఱుచు తప్పించుకొనుచును తఱినిగూలి
తిట్టలయియున్న వార్వంపు టట్టగములఁ
ద్రోచికొంచును జని రందుఁ ద్రోవఁగనక. 9

క. అప్పుడు గాంధారి యనిం
గుప్పలుగాఁ గూలిపడిన కొడుకులు మొదలౌ
గొప్పవలంతులఁ గనుఁగొని
దెప్పరముగ నిట్లుపెక్కు దెఱఁగుల నేడ్చెన్. 10

సీ. పలుమానికపుఁగోళ్ల పసిఁడి మంచము మీఁద
నంచపాన్పునఁ బవ్వళించు నీవు
కటకటా యిటువంటి కటికినేలఁ బరుండ
నోర్చితివెట్లు దుర్యోధనుండ
వేనవేలెప్పుడు వెనుకముందులఁ జేరి
కొలువుసేయుచు నుండ నలరునీవు
దాయలుబ్బఁగ నక్కటా యొంటిఁ బడియుండఁ
జాలితివెట్లు దుశ్శాసనుండ
యెండకన్నును వానకన్నెఱుఁగ కెపుడుఁ
గడమపడకుండు సుకములఁ గాంచుమీరు
వానకును నెండకును నెట్లు వరుసస్సైఁచి
కుందకున్నారు నాముద్దు కుఱ్ఱలార. 11

క. పలువురు జోదులు పయిఁబడి
కలనం దగవేది మేనఁ గఱకు ములుకులన్
జలమున నడరించి నిన్నుం
బొలియించిరె నానలేక పోరి నభిమన్యా. 12

తరల. పరఁగ నాఁడటు జూదమొక్కటి పన్ని యాడి యుధిష్ఠిరున్
పరగ లోఁగొని యన్నియుం గొనఁజాలి యక్కట యిప్పుడీ
దురపుజూదమునందు నేరుపుత్రోఁచ కూకర మోడి మ
చ్చరము హెచ్చఁగ మాద్రిపట్టి కొసంగితే శకునీ యొకల్. 13

సీ. దుస్సల సమ్మోడ్కి దొసఁగులపా ల్సేసి
చనితివే మముఁబాసి సైంధవుండ
నినునమ్మి దుర్యోధనునకుఁగా ననుజులు
తొలఁగితే ద్రోణుండ త్రోడువచ్చి
యొజ్జలంచునునైన నొక్కింతమోమోట
మెన్నక కెడపితే నిన్ను నేఁడు
మఱచెనొకో మేనమామ మనుమాటయు
శల్యుండనినుఁజంపు జమునిపట్టి
తండ్రిపోయిన బిడ్డలఁ దగఁగఁ బెంచి
చదువుసాములు చెప్పించి సాకినట్టి
నిన్నుఁబడసేయఁ జేయాడెనె యకటకట
పాండునికొమాళ్ళకోయి భీష్ముండయిట్లు. 14

వ. మఱియు నప్పొలికలనియందు. 15

సీ. మడిసినమగలపైఁ బడి సొమ్మసిలి లేచి
యార్పులు మిన్నుముట్ట నఱచువారుఁ
బొలిసిన చెలికాండ్రఁ దిలకించి క స్త్రైమెఁ
బుజమిమీఁదను బడి పొరలువారుఁ
గన్నబిడ్డలమేను గాకులు పొడువంగఁ
గనలేక యెద మోఁదుకొనెడువారుఁ
జాఁపకట్టుగఁబడ్డ సైదోడులను గాంచి
యెడఁద వ్రయ్యలువాఱ నేడ్చువారు

నగుచువగచెకు మగువల యడలు టులివు
పుడమియును నాకసంబును ముంచుకొనియొ
నేమిచెప్పను నదిగన్న నెట్టిరాతి
గుండెవాఁకి వగ పుట్టకుండ దపుడు. 16

తే. అప్పుడెంతయుగాంధారియలుకవొడమి
యిట్టికీడులుమూఁడుట కెల్లఁగుడురు
వెన్నుఁడేయని యాతని తెన్నుదిరిగి
యిట్టులనితిట్టెఁగడుఁబెద్దయెలుఁగుతోడ. 17

క. నేఁటికి ముప్పదియాఱవ। యేఁటను నొండొరులనెదిరి యీతీరునసే
యోటుపడుదు నీవారలు। గీటడఁగెడ వీవు నట్ల కీడ్పడి యొంటిన్.

ఆ. వినులారవినియువెన్నఁడాపలుకల। కించుకయుఁ దలంక కిట్టు లనియె
మునుపె తిట్టిరిట్లు కినుకను జడదారు।లిప్పుడిందుఁ గ్రొత్తయేమిగలదు.

క. ఐనను నన్నూఁదక యిటు। కానక తిట్టుటను నీదు గరితతనం బో
చాన కొఱఁతవడుఁ గాకే। మేనియు మేలొదవఁగలదె యిందున నీకున్.

క. అనినంతట ధృతరాష్ట్రుం। డనితోనం జచ్చినట్టి యలతేండ్లకు నె
ల్లను నగ్గియియ్యజముకొడు। కనుబని చినవాతఁడపుడె కొద లేకుండన్.

సీ. సొదలను బేర్పించి సొరిదినందఱ కగ్గి
యిప్పించి యామీఁద నెల్లవారుఁ
దనవెంట బారులై చనుదేర జముపట్టి
వినువాఁక కడ కేగి మునిఁగి యందు
దుర్యోధనుండును దుశ్శాసనుండును
లోనైనవారికిఁ దానుఁదండ్రి
నువ్వులు నీళ్ళును నెవ్వగ నొకచోట
వదలుచు నుండంగ వచ్చి కుంతి

కన్నుఁగవ నీరుకాఱంగఁ గదిసి యచట
నెల్లరు వినంగఁ గర్ణుండు తొల్లి తనకుఁ
బ్రాప్తవలనను గలుగుట పొసఁగఁ దెలిపి
యతనికిని నీళ్ళు విడువఁగ నతివవేఁడె. 22

ఉ. అప్పుడు గొంతిపెద్దకొడు కందఱముందఱ నన్నకై కడుం
దెప్పరమైన నెవ్వగలఁ దేలి వితాకునఁ దల్లిదూఱుచుం
జెప్పెడి దేమి కర్ణునకుఁ జేసెను నూవుల నీళ్ళపోఁతయుం
దప్పక కర్ణునిం దడవి తక్కినవారును గుంది రెంతయున్. 23

తే. పిదప మిన్నేటిగట్టునఁ బెద్దదైన
గుడ్డయిల్లొండు గట్టించి గొంతికొడుకు
బంధుగులుఁ జెలుల్ మొదలైనవారితోడ
మూఁడు నెలలందు నిలిచెను మురిపమెడలి 24

సీ. అచ్చోటి కొక్కనాఁ డయ్యుధిష్ఠిరుఁ జూడఁ
గోరి వ్యాసుండును నారదుండు
కణ్వుండు లోనుగాఁ గలిగిన జడదారు
లరుదేర నెదురుగా నరిగివారిఁ
గొనివచ్చి మరియాద లొనరించి యందఱ
నొగిఁబీఁటలను గూరుచుండఁబెట్టి
యడుగులఁబడి లేచి యందఱసేమంబు
లారసి వేర్వేఱ యపుడు జముని
పట్టిచేదోయి జోడించి యిట్టులనియె,
నేను జచ్చిన వారికి నీళ్ళువదలు
నప్పు డమ్మ కర్ణుండు నా కన్న యంచుఁ,
జెప్పె నప్పటినుండియునొప్పుదఱిఁగి. 25

క. ఉల్లం బెంతయు నడలెడుఁ
దల్లియె నాకిట్టివెతను దారిచె నకటా
బల్లిదు నన్నను జంపుక
యెల్లర మొగములను నింక నే నెటుచూతున్. 26

తే. బవరమున నాఁడు కర్ణుని బండికల్లు
పుడమిలోపలఁ గ్రుంకుట పోలఁగంటి
దానికిఁ గతంబు నారద యానతీవె
యనుడు వేలుపుఁదపసి యిట్లనుచుఁజెప్పె. 27

సీ. చిన్ననాఁ డటు తల్లిచే విడువంబడి
యడుగుఁ బుట్టువునింట నలరుచుండి
విలువిద్దె గఱచుచు వింటనమ్ములు గూర్చి
వెరవుమై నొకనాఁడు విడుచుచుండ
వాలుఁదూపొక్కటి నేలవేలుపు దూడ
కునుదాఁకి యది నేలఁ గూలుటయును
నలిగి పాఱుఁడతని యురదంబు పుడమిలో
దిగఁబడుఁగాకని తిట్టి చనియె
మఱియు బాపఁడ నని బొంకిమట్టుమీఱ
భార్గవునియొద్దవిలువిద్దెఁబడసికడకు
గాలు దొలిచిన పురుగుచేఁ గల్ల దెలిసి
తిట్టుఁబడెఁబోరునెడవిద్దె తెలివిపోవ. 28

క. అని యంతయు వాక్రుచ్చిన
విని మోమున విన్నఁదనము వ్రేలుచునుండన్
గనుఁగవ నీ రొలుకఁగఁ గ
ర్ణునిఁ దడవితడవి యుధిష్ఠిరుండును నంతన్. 29

సీ. చెప్పక కర్ణుని చొప్పును దాఁచిన
తనతల్లి నేమియు ననఁగలేక
యిఁక ముందు పుడమిలో నేకతమెప్పుడు
తలిరుఁబోఁడులవద్ద దాఁగకుండుఁ
గాకయంచును నల్క గడలుకొనఁగ దిట్టి
కాయగూరలు దించుఁ గానలందుఁ
దానుండునని లేవఁ దమ్ములు ద్రోవది
పెక్కువగలఁ దెల్ప బెడచెవులను
బెట్టి పట్టిన పట్టును విడువకుండె
నంత జడదారు లందఱు ననువుమీఱఁ
బలుదెఱంగుల నాయముల్ పలికి మదికి
హత్త నూఱిపోసినఁ గొంత మెత్తనయ్యె. 30

క. జడదారిదొరల నుడువుల
నెడఁదం గల కలఁక తొలఁగి యీకొనెఁ గడకున్
బుడమిం గైకొని యేలఁగ,
నడవుల కేఁగెడితలంపు లడుగంటంగన్. 31

చ. తపసులు చుట్టముల్ చెలులుఁ దమ్ములునుం బెదతండ్రి తోడ రా
నపుడ యుధిష్ఠిరుండు తగ నచ్చటు వెల్వడి వీడుచేర న
చ్చపుఁ దెలివిం జనెం బ్రజలు సంతసమారఁగ భీమునన్న తా
నెపు డరుదెంచు మమ్ము నెపుడేలు నటంచును గాచియుండఁగన్.

వ. మఱియు నంతకుముంగలన యయ్యూరివార లంతయువిని యంతం
తనరాని సంతసంబున. 33

సీ. కమ్మకస్తురినీటఁ గలయంపి చల్లించి
ముత్యాలముగ్గులు మొగి నమర్చి
యుపరంజికంబాల నరఁటిచెట్లను గట్టి
క్రొమ్మావిదోరణా లిమ్ముపఱిచి

కురువేళ్ల పందిళ్లు కొమరొప్ప వేయించి
సరిగంచుచందువాల్ జతనుపఱిచి
నెత్తావిగల పూవుబెత్తులు గట్టించి
యగరువత్తులతావి పొగలువెట్టి
ప్రోలు గై సేసి రంతటఁ బోలుపుమీఱ
వెన్నుడును దమ్ములిల్లాలు వెంటరాఁగఁ
బుడమివేల్పులు దీవెన లిడుచునడవ
వేడ్కతో యుధిష్ఠిరుఁ డల్లవీడు సొచ్చె. 34

క. చివురుంబోఁడులు మేడల
చివరల నందముగ నిల్చి చేతులనిండం
బువులుగురియంగ దొరయును
దవుమూడ్కని పెరువుదాఁటి దఱిసెం గొలువున్. 35

క. ముత్తైదువలు నివాళుల
నత్తఱిఁ బాటలను బాడి యలరుచు నియ్యం
జొత్తెంచెఁ గొలువుఁ గూటము
తత్తరమునఁ గొంతికొడుకు తద్దయు నెలమిన్. 36

తే. వెదకి యప్పేటిజోస్యులు వెట్టినట్టి
మంచిమూర్తంబునందును మించువేడ్క
దొరతనంబును బూనెను సరసనున్న
తపసు లొక్కటదీవింపఁదనరి తేఁడు. 37

ఉ. అమ్మొయిఁ బూనఁ దెమ్మెరలు సల్లనఁ బల్మఱు వీచె వేలుపుం
గొమ్మలు క్రుమ్మరించి రొగిఁ గ్రొన్ననమొత్తము నేలవేల్పు లొ
క్కుమ్మడి సేసఁ బ్రాలు పయి నూరక చల్లిరి కాఁపు లెల్లరున్
నెమ్మదులందు సంతసము నిల్పి రతం డటు నేలఁ దాల్చుటన్. 38

క. కాఁపుల కెల్లను సేమము
లేపట్టునఁ గొఱఁతవడక యెలమి నొసంగన్
గాపాడుచు నందఱు నొక
రూపునఁ జూచుచు యుధిష్ఠిరుం డరసెఁబజన్. 39

తే. ఇట్లు కొన్నాళ్లు నేలను నేలుచుండి
డెందమూఱటఁ జెందక కుందుచుండఁ
గలఁకవోఁ గృష్ణుఁగనిపాడిగఱపవేఁడ
నతఁడు గొనిపోయె భీష్మునియండకతని. 40

ఉ. తమ్ముల వెంటఁగొంచు చని తాతను గన్గొని జేఁడు మ్రొక్కఁగా
నమ్ములపాన్పునందు వెతలందుచు నుండియు వెన్నుమన్ననన్
నెమ్మదిఁ జెంది మన్మలకు నెట్టన దీవెనలిచ్చి యోలిమై
నిమ్ములఁ జెప్పఁబాఁడికత లిట్లని భీష్ముఁడు భీము నన్నకున్. 41

క. కాఁపుల నొప్పింపక తా
నేపట్టున రవ్వపడక యెల్లరు మెచ్చం
గాఁపులవలనను బన్నుల
నోపికతోఁ గొనఁగ వలయు నొడయం డెపుడున్. 42

క. పుడమిఁ దనకంటె బలియునిఁ
దొడరిన నెగ్గును గాన దొరయగువాఁడా
యొడయనితోడను బొందే
యొడఁగూర్పఁగవలయుఁజాల నుపమయొసంగన్. 43

క. దండుల నని లేనపుడును,
మెండుగ నుంచుకొను చెపుడు మెలఁకువతోఁ దా
నుండంగావలె నెకిమీఁ,
డొండు దొరతనంపువింత లొప్పఁగనుచున్. 44

క. ప్రముచ్చులచేత లేకుండఁగ,
నిచ్చలుఁ బరికించి యెందు నెఱి చెడకుండన్
హెచ్చఁగఁ గాఁపుల మేలును,
నచ్చుపడం బుడమియేలి కారయ వలయున్. 45

క. కలిమియుఁ జదువును జాలం,
గలిగినచో మిడిసిపడక కడు నడఁకువతో
మెలఁగం జను నెల్లరకును,
దలకూడును బేరుఁ బెంపుఁ దద్దయు దానన్. 46

క. చాలఁగఁగీ డగునపుడును, దాలిమియే పూనవలయుఁదప్పక దానన్
మేలిమి చెందును మానిసి, నేలంగలవారిలోన నెగులర యడఁగన్

క. నవ్వులకు నైననుం దగ, దెవ్వారికిని నొప్పి నించుకేనియుఁ జేయన్
గవ్వలయాటల నైనను, గ్రొవ్వున దబ్బఱలనాడఁ గూడదుసుమ్మీ.

క. కలదానిలోనె చాగము,
సలుపుచు నిచ్చలును బీదసాదల నరయన్
వలయును దనచేత నయిన,
కొలఁదిని నొరులకును మేలుగూర్పఁగ వలయున్. 49

క. ఒరు లొనరించిన మేలును,
గరువంబున మఱవరాదు కలలో నైనన్
దొరపడి చీటికిమాటికిఁ,
బొరయం దగ దలుక దానఁ బొముదును జేటుల్. 50

క. ఒరు లేవి తనకుఁజేయఁగ, నరయన్మదిఁ గోరుచుండు నయ్యవి యెన్నో తా
నొరులకుఁజేయఁగ వలయును, దిరముగఁదా మేలుసెందఁదివిరెడు నేనిన్

తే. మఱియుమిగిలిన నాయంపుఁదెఱఁగులెల్ల,
మదికినాటంగఁదెలిపెనుమనుమనికిని
భీష్ముఁ డప్పుడచ్చోటికి వేడ్కమీఱఁ,
దపసితేఁడులువచ్చి రాతనిని జూడ. 52

తరల. అచటివారలచేత గారవమంది యాజడదారులున్
ముచటదీఱఁగ నందు వెన్నుని మోముఁ గన్నులఁ జూచి వేఁ
డుచును దద్దయుఁ బ్రొద్దుపుచ్చి కడుం గడుం జముపట్టితో
నెచటనుం గనరాని నాయము లెల్లఁ జెప్పిరి కూరిమిన్. 53

తే. పిదప భీష్ముండుమనుమనివెరవుమీఱఁ,
బున్నెములజాడలను జెప్పిబుజ్జగించి
ప్రోలికంచెను వ్యాసుపంపునను నంత,
నుండి పదియేను నాళ్లతఁ డూరనుండి. 54

ఉ. ఆవలఁ దోడఁబుట్టువులు నందలిపెద్దలు నూరివాఱులున్
బావయుఁ జుట్టముల్ గొలుచువారలునుం బెదతండ్రితల్లియుం
బ్రోవులుగట్టి వెంబడిసి బోరనరాఁగ యుధిష్ఠిరుండు న
త్తావునకేగుదెంచెఁ దనతాతను గ్రమ్మఱఁ జూచువేడుకన్. 55

క. ఏతెంచి జోతచేయుడు
నాతండును మోముఁగన్ను లరతెఱచి వడిం
జేతుల నిమురుచు మనుమని
నాతతి దీవించి యిట్టులనె ధృతరాష్ట్రున్. 56

క. కొడుకులపోకకు మది వగ
గుడువకు మించుకయు నీదు కొదవల నెల్లం
గడువడి నడుపు యుధిష్ఠిరుఁ
డడలక యీతనినె నమ్ముమన్నిటికింకన్. 57

ఆ. అనుచుఁ జెప్పి పిదప నందఱి నేమంబు,
లరసి కనులు మొగిచి యబ్బురముగ
మొదలుఁదుదియులేని మొనవేల్పుమదినిల్పి,
విన్ను వాఁకకొడుకువిడిచెనుసుఱు. 58

ఉ. కొంతసేపు తాత కొలఁకును జముపట్టి, కనుల నీరు సించి కళవళించి
వెనుకఁ బెద్దవారి పనుపున నతనికి, నగ్నిపనులు దీర్చి నపలుత్రోవ. 59

మ. వెనుకన్ భీమునియన్న తాతకును దావిన్నేటితో నూవులన్
వనటంబొందుచు నీళ్లతో వదలి యానాఁడేటినిం దాఁటి త్రో
వను నన్నంత దనతాతఁ జంపుటకుఁగా వంతం గనుం బొంది కా
ననునుండం జనువాఁడనంచుఁ బలుకన్ వ్యాసుండునుం గృష్ణుఁడున్.

తే. పలువెఱంగులఁ దాల్మిమాటలనుగఱపి,
యింటికియుధిష్ఠిరుని దెచ్చి రెట్టకేల
కంతవ్యాసుండు జముపట్టి ననువుమీఱ,
వారునవుజన్న మొనరింప నేఱుపఱిచె. 61

క. పోరున దాయల నటుచలె, దోరించిన దోసమెల్లఁ దొలఁగును నీకున్
వారునవు జన్నమున నని, ప్రేరేప యుధిష్ఠిరుండు నెత దిగఁ ద్రావెన్

ననమయూరము. కవ్వడిని గుఱ్ఱమును గావఁగను బంచెన్
నెవ్వడిని జన్నమును నివ్వటిలఁ జేయున్
నవ్వుచును వెన్నునిని నాయముగ వేఁడెన్
దవ్వగనుత్రోపి వగతాలిమిని దాల్చెన్. 63

మత్తకోకిల. అన్నపంపునఁ గ్రీడి విల్లును నమ్ములుం దనరారఁగన్
దిన్నఁగా నల మావుపోయిన తెన్నునం జనుచుండఁగా
మున్నుగా నరుదెంచి జక్కువి మోఁది పట్టు త్రిగర్తులం
జిన్నపోరున గెల్చి చెచ్చెరఁ జేరె నొంపు విలోకికన్.

శా. అంతం దత్తడి పోయిపోయి గరువం బారంగఁ బ్రాగ్జ్యోతిషం
బెంతో వైళమ చేరెఁ జేరుటయు నప్డే వజ్రదంతుండు దా
నంతోసంబున వచ్చి పట్టుకొనియెం జక్కిం జలం బొప్పఁగాఁ
బొంతం గవ్వడి వచ్చి తాఁ కెనతనిం బోటొగ్గి వాగ్దాపులన్. 65

క. భగదత్తుని కొమరునితోఁ,
దగఁ బోరాటంబు సల్పి తనదుమగఁటిమిన్
బాగడఁగ జేజేల్ గన్విడి,
తెగువం గొరును నడంచి తెరలిచె నతనిన్. 66

తే. అపుడు జన్నంబు చూడరానతనిఁ బిలిచి,
వారువము వెంట నచ్చోటు వాసి క్రీడి
చేరె లాఁటివిలాటిని సింధువనెడు,
పేరఁ బరఁగెడు దాసినిఁ బెంపుమిగుల. 67

క. అయ్యెడ నచ్చటివారలు,
కయ్యమునకుఁ గ్రీడిఁ గవిసి కడుబీరమునన్
డయ్యఁగఁ బోరి తొలంగిరి,
నెయ్యురతోఁ గూడి కడకు నివ్వెఱ గదురన్. 68

క. తనతండ్రిఁ జంపినాతఁడు
చనుదెంచె ననంగ గుండె జల్లనవినిగ్ర
క్కన నుసురులు విడిచెను నిం
టనె సైంధవునికొమరుఁడు దిటం బెడలంగన్. 69

తే. అతనికొడుకును నెత్తికొం చచటి కపుడు
వచ్చి దుస్సల వివ్వచ్చు వజ్జ నిలిచి
బుడుత నాతని కాళ్లపైఁ బడఁగవైచి
కన్నులను నీరు కాల్వలుగట్ట ననియె. 70

తే. అన్న యీతఁడు నీమేనయల్లుబిడ్డఁ
డితనిఁ గనికరింపుము నెమ్మియొదఁదలిర్ప
వీనితండ్రియు నీరాక విని కలంగి
మీఁది యూపిరి మీఁదనె మిడిసి విడిచె. 71

క. అన నక్కటికంబెదలోఁ
బెనఁగొనఁ జెల్లెలిని నెత్తి బిగికవుఁగింటం
బెనఁచి కడుం గారవమునఁ
దనుపుచు నూరార్చి మంచితనమున ననియెన్. 72

క. అమ్మా నీవేమియు జెం। దమ్మన వందురక వీనిఁ దగఁ గొంచును నీ
విమ్ములనింటికి నరుగుము। కొమ్మా నేఁబోయి నత్తుఁ గొఱఁతెన్నకుమా.

క. అనివారువంబు వెంటను। జనఁగా నదియు మణలూరు చక్కికి నతనిం
గొనిపోయెఁ గ్రీడిరాకను। విని యెంతయు సంతసించి వేడుకతోడన్.

వ. కవ్వడికిం జిత్రాంగదవలనం గలిగి యెవ్వరుం దనకు సాటి రాకుండ
నిండు మగంటిమి నవ్వీడేలుచుండు బభ్రువాహనుండు. 75

తే. ఎదురుగా వచ్చి కాళ్లకు నెరఁగి లేచి
యోరనిలుచుండ నాతని దారిఁగనక
చిన్నపుచ్చిన నలుకయు సిగ్గు గదురఁ
దండ్రితో నాల మొనరింపఁ దలఁచి నిలిచి. 76

క. పన్నికొనివచ్చి దండుల। నన్నిటితోడను నెదిర్చి యాలము చేసెన్
వెన్నికబభ్రువాహనుఁ। డెన్నియొ వాలమ్ము లతనియెద నాఁటంగన్.

సీ. చెచ్చెరఁ దనమీఁదఁ జిచ్చుఱమ్మును నేయ
నీటితూపున దాని నోటువఱచి
చలము డింపక పాని మలయులుఁగును నేయ
మగఱాతి వాల్కోలమరలఁ జేసి
మానని కినుకతో మబ్బుముల్కి నిగుడ్ప
గాలితూపున దానిఁ గ్రమ్మఱించి
చిఱువిసంబును గ్రక్క చిలువకోలను దార్ప
గరుడితూపున దానిగండడంచి

వేలుపులు మెచ్చఁ బోరాడి వెనుకఁ గ్రీడి
బభ్రువాహనుచూపునఁ బడియె నేల
నంతఁ జిత్రాంగదయు వచ్చి యడలఁ దొడఁగెఁ
గొడుకు దూఱుచు మగనిపైఁ బడి కడంగి. 78

తే. క్రన్నన నులూచి పాఁపజగమ్మునుండి,
మణిఁగొని వచ్చి యిచ్చిన నందముగను
లేచి కూర్చుండెఁ గవ్వడి చూచి యెల్ల
వారు మరలఁ జచ్చినవాఁడు బ్రదికె ననుచు. 79

ఆ. తలఁచి సంతసిలిరి తర్వాతఁ గొడుకును | దండ్రి కాళ్ళఁ బ్రాలి తడవుఁ బిలిచి
తప్పు సైఁపవేఁడెఁ దటుకునఁ నక్కునఁ | గదియఁ జేర్చి పట్టి గారవించె.

చ. అటుపిదపం గొమారు నల రారఁగ వీడ్కొని యొండుచోడికిం
దటుకునఁ బోయి కానలను దత్తడితోడను జొచ్చి యేఱులన్
డిటమున దాఁటి యొండకును దిమ్మకు నోర్చుచుఁ గ్రీడి కొన్ని నా
ళ్ళటు నిటు నూరకే తిరుగులాడుచు గుఱ్ఱము వెంటఁ బిమ్మటన్. 81

క. చొచ్చి జరాసంధుని ప్రో,
లచ్చట నాతని మనుమని నాలములో వి
వ్వచ్చుఁడు లోఁగొని కానుక,
లచ్చుపడం బుచ్చుకొనియె నాతనివలనన్. 82

తే. పిదప గాంధార మను నేలఁ బేర్మి తోఁపఁ,
గ్రీడి జన్నపుగుఱ్ఱంబుతోడఁ జొచ్చి
ఘోర మగు పోర నచ్చటివారి నోర్చి,
వారికడ సొమ్ముఁగొని వెన్కవంక మరలె. 83

ఆ. అంతఁ గ్రీడిరాక నటమున్నె వెన్నుండు,
జమునిపట్టితోడ నమరఁ దెల్పె

సంతసంబు మీఱఁ జనుదెంచెఁ గ్రీడియు,
నూరుసేరఁజాల నోడమిఁ గొనుచు. 84

ఉ. తమ్మునిరాకకు న్మదిని దద్దయు సంతస మంది యక్కునన్
నెమ్మిని గారవించి తగు నేమముతోడను మావుజన్నముల్
నెమ్మదిఁ జేయఁగాఁ దివిరి నేలను గల్గిన జన్ని గట్టకున్
సొమ్మును గొల్లగా నొసఁగి చొచ్చి యుధిష్ఠిరుఁడల్ల జన్నమున్ 85

క. ఎల్లరు మెచ్చఁగ నొనరిచి, యుల్లము తల్లడము దీఱ యొజ్జల నీవిం
బెల్లగు మన్ననలఁ దనిపి, యెల్లరఁ దగవీడుకొల్పి యేలమింబొంటెన్.

తే. రహిని గాంధారికిని ధృతరాష్ట్రునకును,
బనులు సేయుచువారల బ్రాఁతిఁ బడసి
కాఁపులెల్లను దన్నెప్డుఁ గన్నతండ్రి,
వడువునను జూడ జముపట్టి పుడమి నేలె. 87

సీ. తెల్లవాఱఁదడవ యల్లనఁ బాండుకొ
మారులు సేమంబు లారయంగఁ
గొంతియుఁ గోడండ్రుఁ గూరిమితో వచ్చి
పలుమాఱు నిచ్చలుఁ బనులు సేయఁ
గొలువుడు కాండ్రెల్ల నలసట యెఱుఁగక
కెలనఁగాచుక యుండి కొలువు సేయ
నారగించిన వెన్క నరుదెంచి పాఱులు
కదలక వేడుకకతలు సెప్పఁ
గొడుకు లెల్లను బోయిన కొఱఁత యించు,
కేనిఁ గానరాకుండంగ నెసఁగుచుండె
దాను ధృతరాష్ట్రుఁడల్ల గాంధారిఁ గూడి,
జముని కొమరుండు తగినట్లు జరుపు కతన. 88

క. బీదకు సాదకు బాపల, కాదటఁ దానిచ్చుచుండు రాముడు సత్యుఁ
గాదనక కాసుపీసము, ప్రోదిగఁ గొడుకియ్యఁ బంధువులఁ బబ్బములన్.

సీ. ఈమాడ్కిఁ గొన్నియేండ్లేటను గొఱంత
లేకుండ నచట మేలిమిగనుండి
యొకనాఁడు ధృతరాష్ట్రుఁ డొంటిగ వచ్చిన
జముపట్టి నొద్దకుఁ జక్కఁ బిలిచి
యెవ్వరు వినకుంప నేకతంబునఁ జెప్పె
నాతండ్రి నీవిల్లు నడుపుచుండఁ
గొడుకులు గలనాఁటి వడువునకంటెను
జాల మేలుగఁ బ్రొద్దు జరుగు నాకు
నిచటి సుగములనెల్లను నిచ్చతీఱఁ,
గుడిచినాఁడను నేండ్లను గడచెఁ జాల
నింకఁ బెఱజగమ్మును గోరుటేతవు నాకు,
నడవికేనిబోయి యుండఁగ నానతిమ్ము. 90

తే. అనినఁ గుండెలు బ్రద్దలై యతఁడు కొంత,
వడివి తాకునఁ బెదవులు దడుపుకొనుచుఁ
బలుకఁగా లేకయెట్టకేనెలుఁగు తెచ్చు,
కొనియుధిష్ఠిరుఁ డలతండ్రికనియెనిట్లు. 91

క. మీరడవులకుం జనఁగా,
నేరను నేనుండ నిచట నేనును మీతో
గారవమున వచ్చెద నిదె,
యీరలు ననుఁ గూడఁ గొంచు నేగుఁడు వెంటన్. 92

క. పోవలదని పలుదెఱఁగులు, గా విన్నపమును నొనర్చి కాళులమీఁదన్
లేవక పడఁగా వ్యాసుఁడు, తా వచ్చి యుధిష్ఠిరుఁ గని తగనిట్లనియెన్.

తే. అరయనీతండు పెద్దవాఁడైనవాఁడు,
బలసిపుడమిపైఁ బెక్కేండ్లు బ్రతుకఁబోఁడు
కానలోనుంట యేయింకఁ గరము లెస్స,
యితనినంపుమి యొండాడకిపుడు తేఁడ. 94

క. అని యెట్లో యొప్పించిన, విని యందఱు నెఱిఁగి వచ్చి వెలవెలవోవన్
జనుదెంచి కుంతి యడవికిఁ బనివడి తా బావవెంటఁబయనంబయ్యెన్

క. మానుపఁ జాలక యామెను, గానకు గాంధారితోడఁ గలఁగక పంపం
గానోడఁబడిరి కొమాళ్ళును, మేనులు వడఁకంగనోరు మెదలుపకోర్మిన్

సీ. అప్పుడు ధృతరాష్ట్రుఁ డనిలోన మున్నట్లు
చచ్చినవారికై చాగములను
జేయంగఁ గోరినఁ జెప్ప నలవిగాని
రొక్కంబును యుధిష్ఠిరుం డొసంగ
విచ్చలవిడి నేలవేల్పులకును నిచ్చి
చెప్పి యెల్లరవద్ద సెలవువడసి
నారచీరలు గట్టి నాతిగాంధారియు
సంజయుండును గొంతి సరస విదురుఁ
డరుగుదేరంగ వెల్వడి యడవి కేగెఁ,
జాలదవ్వుగ నాతని సాగ నంపి
తానుఁ దమ్ములు వీడ్కొని తల్లి నచట,
వీడుచేరెను జముపట్టివెనుకవచ్చి. 97

మాలిని. తల్లియు నాధృతరాష్ట్రుఁడుఁ గానకుఁ దద్దయు వేడుకతోఁ జనఁగా
నుల్లముపల్లటిలఁగను గుందుచు నొక్కటనుండి యుధిష్ఠిరుఁడున్
బెల్లుగ వారలఁ జూచెడు కోరిక వేగిరపెట్టఁగఁ దమ్ములతో
సిల్లట వెల్వడి వారల రోయుచు నేగెను నందఱు నున్నెడకున్

తే. ఇట్లుఁజను దారిలోనొక్కయెడనువిదురుఁ,
డుండెవెఱ్ఱివాఁడునుబోలెనొప్పుదఱిగి
యతనిఁ గనియుదెనినుఁజూడనరుగుదెంచి,
నాఁడనంచుయుధిష్ఠిరుఁడాడునంత. 99

తే బదులు పల్కక యొకచెట్టు మొదలఁజేరి
మీఁదు చూచుచు నప్పుడు మేను విడిచె
నతనికొఱకయి కొంతసే పచట నుండి
వనట జముపట్టి చనెఁ దనవారిఁ జూడ. 100

క. చని విదురుని చావెల్లరు,
వినఁగాఁ జెప్పినను వారు వెత హెచ్చంగాఁ
బనవి రతనిని దలంచుచు,
మునుకొని జముపట్టియాత్రముం జెందంగన్. 101

తే. వగపు లుడిగినపిమ్మటఁ దగినకరణి,
దద్దయును వేడ్కతోనాఁటిప్రొద్దుగడపి
రెల్లవారలు జడదారు లేగుదెంచి
పున్నియపుఁగత లోపిక పూని చెప్ప. 102

క. ఈ కరణిని నొకనెలయట, నీకొని జముపట్టి నిలువ నెల్లరునెలమిం
జేకొని కొఱంత యేమియు, లేకుండఁగ నుండిరందులియ్యముగాఁగన్.

తే. అట్టులుండంగనొక్కనాఁడరుగుదెంచి,
వ్యాసుఁడొకరేయియచ్చటవారితోడఁ
గడపిమఱునాఁడు ప్రొద్దునఁగదియఁ బిలిచి,
చీకుఱేనికిహితవునుజెప్పిచనియె. 104

తే. సాగి వ్యాసుఁడచ్చటినుండిచనకమున్నె,
యతనియానతిఁ దలఁబూనిజతనమునను

అంత ధృతరాష్ట్రుఁ డెంతయు మంతనమునఁ
జెంతకును భీమునన్నను జేరఁ జీరి. 105

తే. పోలు తెఱఁగున నొక్కింత బుద్ధిగఱపి,
నేర్పుమాటల నాతని నేలయేల
నొయ్య వీటికిఁ బోవంగ నియ్యకొలిపి,
యంపెఁ దమ్ములతోఁ గూడ నతని మరల. 106

క. వచ్చి యుధిష్ఠిరుఁడొప్పుగ,
నిచ్చటఁ గొన్నాళ్ళు నేలయేలుచు నుండన్
వచ్చి యొకనాఁడు నారదుఁ,
డచ్చపడం జెప్పె నంగలార్చుచు నిటులన్. 107

సీ. ఒడయండ నీవట్లు నడతెంచినంతట
నీతండ్రి కుంతిని నెలఁతఁ గొనుచు
వేల్పు పేటికిఁ బొంత వెలయుకానను జేరి
యాకుటెంటను నెమ్మియలర నుండి
మఱఁదలుఁ దెఱవయు మతివెంటఁబడిరాఁగ
నడవిలో నొకయెడ నడచుచుండఁ
గాఱుచిచ్చెల్లెడఁ గ్రమ్మి మంటలు నింగి
ముట్టంగ నద్దెస లట్టెకవియ
నాఁడువారును జీకును నయినకతనఁ,
బోవఁగాలేక మువ్వురుఁ బొలిసిరందు
నేను నచ్చటివారిచే దీనివించు,
నరిగి చూచితిఁ బీనుఁగు లైనవారి. 108

తే. కాలుగలవాఁడు గావునఁ గమరిపోక
సంజయుం డొక్కకొండను సరగ నెక్కి

వేసఱిను ధృతరాష్ట్రుచే వేఁడఁబడుచు
నసుఱులను గాచుకొనియెఁ దానొక్కరుండు. 109

క. అని చెప్పుడు నేలంబడి,
కనుఁగొలఁకులనుండి నీరు కాలువపాఱం
గను నేడ్చెఁ దల్లిఁ దండ్రిని,
బెనుగొంతున, దలఁచి వేర్వేఱఁకడుక్. 110

తే. వార లిద్దఱికొఱకు గాంధారికొఱకు,
మిక్కిలిగ నుమ్మలించియమ్మేటిఱేఁడు
నారదుం డూఱడించిన గారవమున,
డెందమున నొక్కయించుకకుందువాసె. 111

క. ధృతరాష్ట్రునకును గొంతికి, వెత గాంధారికిని వేఱువేఱుగ నగ్గల్
జతనుపఱిచి నూవులతో, జతనంబున నీళ్ళు విడిచి చాగము లిచ్చెన్.

సీ. బవరంబు నడచి యిప్పటికిని బదునెన్మి
దేఁడులు గడచె నొక్కింతలోన
మఱి పదియేడేండ్లు మాఱుగ జముపట్టి
పుడమినేలెను వగ లెడఁద బలియ
ముప్పదియేనేండ్లు ముగిసిన నొకనాఁడు
వెన్నునిఁ జూచెడు వేడ్కతోడ
ద్వారక కల్లవిశ్వామిత్రుఁడును నార
దుండును గణ్వుఁడుఁ దొడఁగి వచ్చి
యూరిబయలనునడయాడుచుండఁజూచి,
దుడుకుఁదనమున వెన్నునికొడుకు లెల్ల
జాంబవతికిని బుట్టిన సాంబునకును,
నాఁడు వేసంబు నమరించి యాగడమున. 113

తే. కడుపుతో నున్నలాగునఁ గానఁబడఁగ,
బట్టములు చాలఁ బొట్టకుఁ జుట్టఁబెట్టి
పలువురును గూడిచుట్టుగుంపులుగనవ్వుచు,
నవ్వుచును వాడవాడలఁ గ్రొవ్వుమీఱి. 114

క. తిరుగుచు నా జడదారుల, సరసకుఁ గొనిపోయి వాని సాగిలఁబడఁగా
వెరవున నొసరిచి కడుఁ బో, తరమున నిట్లనిరి కన్నుఁదమ్ముల నగుచున్

మధ్యాక్కర. జడదారులార యీకొమ్మ సరిగాను దొమ్మిదినెలల
కడుపుతో నున్నది దీని కడుపునఁ గూఁతు రొదవునో
కొడుకు పుట్టునో చెప్పుఁడయ్య కోరిక లొడఁగూడ నన్న
నొడలు మిక్కిలిమండి వార లొయ్యన నిట్లని పలుక. 116

తే. మీకొలంబున కెల్లను మిత్తియైన,
పెద్దరా యొక్కఁ డీపెకు వేగఁ బుట్టుఁ
బొందు మామాట తప్పదు పొండనంగ,
వెడలి రింటికి మోములు వెల్లవాఱి. 117

క. వారందఱు వగచుచు నిలు,
సేరం జని సాంబు కట్టుచీరను విప్పం
గా రాయొక టూడిపడెన్,
వారలయుల్లంబు లెల్ల వ్రక్కలుగాఁగన్. 118

క. పొడగని దానిం గొని చని,
వడివడిఁ బొడుముగ నొనర్చి వదలక దానిం
గడలిం గలిపిరి యంతటఁ,
బొడవడఁగెడు నంచు నెంచి పూనికి మీఱన్. 119

సీ. అట్టులు వారలఁ దిట్టినతపసుల
నోరెట్టిదో కాని నునుపుమీఱి

నామఱుసటినాఁడె యాచోటనెల్లను
జెల్లుగాఁ గ్రొవ్వాఁడి జెల్లుమొలిచె
నొకనాఁడు బలరాముఁ డుద్ధవుండును బోయి
కోరిక ల్విడనాడి చేరి రడవి
వెఱ్ఱుండు మిగిలినవీటివారల నెల్ల
జాతరనేయంగ సంద్రమునకు
వెంటఁ గొనిపోయె వారిలో వేనవేలు,
కల్లుద్రావుట మైకము గప్పి మిగుల
నొడలు తెలియక తూలుచు నొకరి నొకరు,
తిట్టుకొంచునునూరక కొట్టుకొంచు. 120

ఆ. అన్నలనక తమ్ములనకుండ నొండొరుల్,
తప్పఁద్రాగి కాళ్ళఁదాఁచుకొనుచుఁ
జెంత జెల్లు పెఱికి చేతులకొలఁదిని,
గొట్టుకొనఁ దొడఁగిరి కొంద ఱందు. 121

ఉ. వారిని జూచి వారు తెగువం గలయంబడి రెండుపాయలై
నోరికొలంది నొండొరుల నూఱులు కాఱులు ప్రేలుకొంచు నె
వ్వారిని జీరికింగొనక వాఁడితనంబునఁ బోరియుద్ధునం
గోరముగాఁగ నేలపయిఁ గూలుచు నీల్గిరి జెల్లుదెబ్బలన్. 122

క. కృతవర్మయు సాత్యకియుం, బ్రతుకుల కేమియును నాసపడ కెప్పటివో
కతలపుడు ద్రవ్వుకొంచును, వితగాఁబోరాడియాడివిడిచిరి యుసుఱుల్.

క. నెఱిఁ బ్రద్యుమ్నుఁడు సాంబుఁడు,
మఱియుం గలయట్టిమేటిమగలతెగలునుం
గొఱమాలిన యాలంబునఁ,
మఱివోయిరి లేనిపోని షట్టింపులచేన్. 124

క. పోరను జావఁగ మిగిలిన,
వారువముల నేనుఁగులను వరుసను గొనుచున్
ద్వారక కేగెను వెన్నుఁడు,
దోరినవారినిఁ దలంచి క్రొక్కటపడుచున్. 125

వసంతతిలకము. వెన్నుండు చుట్టములు వేలకొలంది చావన్
గన్నారఁ గాంచి వెతఁ గవ్వడిఁ జూచుకోర్కిన్
బన్నంబు నొందియును బంచెను నాఁడెపోవం
జెన్నార దారకునిఁ జెచ్చెరఁ గ్రీడిఁ జేరన్. 126

ఆ. ఇట్టు లతనిఁ బంపి యేమియుఁ దోఁచక,
కొంతతడవు లోనఁ గుందుచుండి
కడకు నిల్లువెడలి కానల కొక్కట,
నన్నమున్న పోయినట్లు తాను. 127

కమలవిలసితము.
చని యడవులకును సరగను నన్నన్,
గనుఁగొని జరగినఁ కతఁ దెలుపంగన్
విని యతఁడు నపుడె విడిచెను మేనిన్,
వనటను మఱిమఱి పనువుమవారిన్. 128

తే. అన్నపోయినపిమ్మట వెన్నుఁడడవిఁ,
దిరుగుచెందుఁగాల్నిలువకదిగులుతోడఁ
జెట్టుమొదలికిమేనును జేరవైచి
యొడలు వడఁకంగఁ దద్దయునడలుచుండె.

తే. కాలు గదలుట దవ్వులఁ గాంచియొక్క
బోయ యది యొక్కమెకమని బుద్ధిఁదలఁచి
వింటఁ బలుతూపు గూరిచి వేసెనతనిఁ
జెల్లె వెన్నుండు నాదెబ్బచేత నపుడు. 130

సీ. వెన్నునిచే నట్లు మున్ను పంపఁగఁబడి
దారకుఁ డరుదెంచి తగినయట్లు
పాండునికొడుకుల దండకుఁ జని వారి
కందఱకును జోత లమరఁ జేసి
ద్వారకలోఁ గృష్ణు బలఁగంబు మడియుట
యెల్లను వగచుచు నెఱుకపఱచి
వెన్నుండు పరగను నిన్నుఁ జూడఁగఁ గోరి
నన్నుఁ బంచెనని యర్జునునకుఁ జెప్ప
నప్పుడ పయనమై వివ్వచ్చుఁ డన్నయొద్ద
సెలవు గైకొని ద్వారక చేరియందుఁ
గృష్ణుఁ గానక వందురి కీడుమీఁది
కీడుగా వసుదేవుఁడు కెడయఁ జూచి
యతనికిని నగ్గికర్జంబు లప్పుడ తీర్చి. 131

క. అడవులఁబడి కవ్వడి వడి,
నడలుచుఁ జెలికానికొఱకు నందును నిందుక్
దడఁబడ నడుగులు దడపుచుఁ,
బొడగనెఁ బీనుంగు జెట్టు మొదలనునొకచోన్. 132

తే. అట్లు కని మొదల్నఱికిన యరఁటివోలె,
నేలఁబడి గోలుగోలునఁ జాల నేడ్చి
తన్ను దఱివార లూరార్పఁ దాల్మిపూని,
కడకుఁ బీనుంగుపైఁబడి కౌఁగిలించి. 133

తే. లేచివెనుకటి నెయ్యముల్చెప్పికొనుచు
నడుగులొకకొన్ని వారిత్రోనడచి మ్రోలఁ
గాంచి బలరాము పీనుంగుఁ గదిసి దాని
వగపు సంద్రంబులోపల మిగులమునిఁగి. 134

తే. తాలిమియె తెప్పగా దాని దాఁటి యచట
చిఱుగు బెల్లను నేతించి సొదలుపేర్చి
పీనుఁగులరెంటి నందుంచి పెట్టి చిచ్చు
తిన్నఁగా వారి నిద్దఱ మన్నుసేసె. 135

సీ. చేసి యచ్చటనుండి చెచ్చెర వెల్వడి
మరల ద్వారకఁజేరి మఱుఁగునెట్ట
కందళితశోకుఁ గృష్ణుఁ డన్నయు సమయుట
చిన్న మొగముతోడఁ జెప్పివైచి
యూవీటఁ గలవారి నందఱఁ దోకొని
మేలిసరకు లెల్లఁ బోలఁగొనుచు
గుఱ్ఱంబులను నేనుఁగుల నావులను వెంట
నడపించుకొని క్రీడి కడలిగట్టు
చేరె నంతట నేమని చెప్పువాఁడ
నప్పు డంగద లొంటిరా వనెమనట్టి
సామెత నిజంబుగా నుప్పు సంద్రమునను,
మునిఁగిపోయెను ద్వారక మొదలుముట్టి. 136

ఉ. అక్కడనుండి క్రీడి తగనందఱిఁ దోడ్కొని వచ్చు దారిలోఁ
దెక్కలికాండ్రు బోయ లొగిఁ దెన్నున కడ్డమువచ్చి కవ్వడిం
జిక్కఁగఁజేసి కైదువులు చేకొని వెండియుఁ గూడవచ్చునా
చక్కెరబోండ్ల సొమ్ములను జాలఁగ దోఁచుకపోయి రొక్కటన్.

ఆ. మగనిచావు క్రీడి మొగమున రుక్మిణి,
మొదలుగాఁగఁ గలుగు ముద్దరాండ్రు
సొరది నాకించి సొదపేర్చుకొని చొచ్చి,
కాలి చచ్చి రొండు క్రచ్చులుడిగి. 138

తే. సత్య మొదలైన తక్కినవార లెల్ల
గోరికలఁ గోసి యడవి యాకులను మేసి
యిచటి సుగముల నెడఁబాసి యెసఁగఁదలఁచి
యపుడయ్యడవులపాలైరి యడలుతోడ. 139

క. తక్కినవారలఁ దోడ్కొని,
మిక్కిలి వెసనంబుతోడ మే నదరంగా
నెక్కుడు పయనంబులఁ దన,
యిక్కకు నరుదెంచి చేరె నెల్లరతోడన్. 140

క. అచ్చటికి వ్యాసుఁ డప్పుడు,
వచ్చినఁ గనలేక మొగము వంచుకొనుచు వి
వ్వచ్చుఁడు పలుకం జాలక,
వెచ్చన నూర్చుచును జెమట వెల్లువగట్టన్. 141

తే. కాళ్ళపయి వ్రాలి యేడ్చుచుఁగదలకున్న,
లేవఁగా నెత్తి మదిలోనఁ జేవపూన
నూఱు తెఱఁగుల నాతని నూఱడించి,
యిప్పగిదిఁగుందఁగతమేమొ చెప్పుమనియె 142

మ. అనినం గన్నుల నీరునించుచును నేయంబొప్ప నన్నెప్పుడుం
దనయుల్లే కనుఁగొంచుఁ బోరననుఁ బెద్దంజేసి తామావులం
జనఁగాఁ దోలుటకైన నొప్పుకొని సన్ సైదోడుకన్నం గడుం
బనిగాఁ బ్రోచిన కృష్ణుఁ డిప్డు మడిసెం బల్కుల్ మఱింకేటికిన్.

క. బలరాముండును దక్కం,
గల వెన్నునివంకవారుఁ గడతేఱిరి మొ
క్కలముగ నొండొరువులతోఁ,
జలమునఁ బోరాడి కల్లు చవిగొని యుంటన్. 144

తే. కడకు ద్వారక మునిఁగెను గడలిలోనఁ,
జొచ్చి నేవెన్నునిల్లాండ్రఁ దెచ్చుచుండ
బోయ లెదిరించి యాపువ్వుఁబోఁడ్ల నగలు
దోచుకొనిపోయి రంత నఱదొద్దవెట్టె. 145

తే. అనుచుఁ దెల్పిన వ్యాసుండు ననుపు మీఱ,
నిఁక మీఁద నీజగమున నీర లుంట
తగవు కాదని క్రీడితోఁ దఱిమి చెప్పి,
తానుదన దారిఁ బోయెన తపసిఱేఁడు 146

లయగ్రాహి. అంతనదియంతయును వింతగను నర్జునుఁడు
గొంతికొలిపట్టికిని జెంతఁ జని చెప్పన్
వంతమెయి నేలఁబడి కొంతవడి వందునఁగఁ
బొంతఁ దగువారతని నెంతయును దేర్పన్
దొంతరగఁ బైకుబుకు వింతవగ లెల్ల నొక
గంతునను బోనుడిపి యింతిఁ గొని వేగన్
సంతసముతోఁ దనరు పంతముగ నేవు రిఁక
రంతువడ కేగుటకు నంతటను నెంచెన్. 147

తే. అనుచుఁ దలపోసి తమ్ములనాలిఁ బిలిచి,
మనము మనువులు చాలింపమంచిదింక
నడవులకు వత్తురే యని యడుగ వారు,
మంచిదని యియ్యకొనిరి యమ్మాటలకును. 148

ఉ. అంతట నూరివారలను నందఱఁ బిల్వఁగ నంపి వారితో
నెంతయు నెమ్మిమీఱఁ దమ యిప్పటిపూనికి యెల్లఁ జెప్పి యా
వంతయు వంతనొంద కెదనాదట నుండఁగ నానతిచ్చి యొ
క్కింతయుఁ గొంకుమాలి చన నెంచిరి యేవురు నన్నదమ్ములున్.

తే. కృపుని రావించి తగఁ బరీక్షితుని నతని,
కొప్పగించి కరమ్మును గొప్పచేసి
పుడమి నేలంగ నభిమన్యుకొడుకు నిలిపి,
జన్నిగట్ల కొనర్చిరి చాగములను. 150

క. బాపండొక్కఁడు కవ్వడి, దాపునకు న్వచ్చి విల్లు తడయక నీవీ
జేపకడనే విడువు మన, నా పగిదిని గాండివంబు నతఁ డిడెఁ గడలిన్

సీ. రాచతికంబున రహిఁ బరీక్షితుఁ బెట్టి
ప్రోలివారల వీడుకోలు వడసి
చిత్రాంగదను బిడ్డ చెంతకుఁ బంపించి
వడి నులూచిని దండ్రికడకుఁ బంపి
ద్రోవదిఁ దమతోడఁ దోడ్కొని పయనమై
పొరిఁ బాండుకొమరు లేవురును గదలి
కానలఁ బడి మెల్లఁగాఁ జనుచుండంగ
వేపియొక్కటి వారివెంటఁ బడియె
నంత దగయు నాఁకలి చూడ కరుగ వారు
కాఱుకానలలోపలగంప్లుముండ్లు
గాళ్ళఁ దవులంగ బడలిక గదిరి మిగుల,
వెనుకఁబడిసోలిద్రోవదివిడిచెమేను. 152

సీ. బడలిక కడలు తోడ్పడ వెక్కరాలేక
సహదేవుఁ డొకచోటఁ జచ్చిపడియెఁ
దమ్ముఁడు చావంగఁ దడఁబడి కాళ్ళాడ
కొకచోట నకులుండు నొఱిగి కూలి
మూపురపాటును బోవుచుఁ దిలకించి
యెదవ్రయ్యఁ గవ్వడి యొకర నీల్గెఁ

దమ్ముల నాలిని దలఁచుచు దగదొట్టి
భీముండు నొకచోట బిద్దివ్రాలె
నిట్లు తమ్ములు నలువురు నిగురుఁబోఁడి
సమసి పడినను దా నేమి సరకుగొనక
పోవుచుండెనుజముపట్టిపోవదయ్యెఁ,
గుక్కయొక్కటియును వెంటఁగూడముట్టి 153

తే. కుక్క వెంబడిఁ జనుదేరఁ గొంతదవ్వు,
వెడల జముపట్టి కెదురనువేల్పుఱేఁడు
త్తేరి నొకదానిఁ గొనివచ్చి తెరువునందు,
నిలిపి యాతనితోడను బలికె నిట్లు. 154

క. ఎకిమీఁడ యిదిగో నరదము,
నొకదానిని నీకుఁగాను నోయన నిటకున్
గికురింపక కొనివచ్చితి,
సుకముగ నిదియెక్కి రమ్ము సులువుగనాతోన్. 155

వ. అనిననావేలుపుఱేని కానేలఱేఁడెంతయు నొదుంగుపాటునఁ జేతులు
జోడించి జోతచేసి యిట్లనియె. 156

తే. నన్నుఁ గనిపెట్టుకొని వచ్చుచున్న దిద్ది,
చాల దవ్వులనుండియు జాగిలంబు
దీనిఁ గూడ నాతోడ నీతేరిమీఁదఁ,
దెచ్చుటకు నానతిమ్ము నే వచ్చువాఁడ. 157

ఆ. అనిన వేల్పురాయఁ డల్లన నిట్లనెఁ,
గుక్కయేడ వేల్పుటిక్క యేడ
దీనిఁ దేరిమీఁదఁ దెచ్చుట తగ దన్న,
నింత నవ్వి యొకయఁ డిట్టులనియె. 158

సీ. తమ్ములు నిల్లాలుఁ దా రెల్లననుఁ బాయఁ
దానొక్కఁటియు వెంటఁదవిలియుండి
ననునమ్ముకొని వెంటఁ జనుదెంచినట్టియీ
వేపిని నడవిలో విడువఁ జాల
నను నెప్డుఁ గనిపెట్టుకొని యున్న వారిని
నడవుల పాల్జేసి యరిగి నేను
సుగ మొందుచుండుట తగవౌనె నేనును
దప్పక యీకానఁ దపసి నగుచు
నుండి దీనినరయుచుండు నోరెమిడుచుఁ,
బిదప నిన్ను మెప్పించి నే వెనుకవత్తు
వేల్పుటిమ్మున కిప్పుఁడో వేల్పు ఱేఁడ,
యరదమునుగొంచుఁగ్రమ్మఱనరుగుమీవు. 159

క. అని మోమోడక పలికిన,
వినియచ్చెరుపడియెఁ గరము వేలుపుఱేఁడ
ల్లన నప్పుడె జాగిలమును,
దనరూపును బాసి జమువితంబును దాల్చెన్. 160

తే. జాడ జముపట్టి తగవును జూడఁగోరి,
యట్లుచేసిన గుదెదాలు పలరె మదిని
వేల్పు ఱేఁడును నొడయుని వెంటఁగొంచు,
దేరిపై నెక్కి యప్పుడెదివికిఁజనియె 161

ఆ. ఇట్లు బొందితోడనే వేల్పుజగమున,
కేగి నారదుండు నెల్లవేల్పు
లోలసి తన్నుఁజుట్టి యుండంగనొడయుండు,
పలుకులాడుచుండిపలికెనడుమ. 162

క. నాపై దోడుల బిడ్డల,
వేసాయము చూపవచ్చి బిద్దిన దొరలన్
వాసిం గనుఁగొన నాకిపు,
డాస పొడమెఁ జూపరయ్య నందఱ నిచటన్. 163

చ. అనవుడు మంచిదంచు నపుడాతనిఁ దోడ్కొనిపోయి యొక్కచోఁ
బెనుపగు గద్దియన్ సుగము పెల్లుగఁ జెందు సుయోధనుం దగం
గనుఁగొనుమంచుఁ జూపిరది కన్గొని యాతఁడు డెందమందుఁ దాఁ
గినుకయు నీసునుం బడియెఁ గ్రేవను నారదుఁ డుండిచూడఁగన్. 164

ఉ. పుట్టిననాఁటఁగోలె నొకపున్నముఁ జేసి యెఱుంగనట్టి యీ
కట్టిఁడి యిందు హాయిఁ గనఁగాఁ గతమేమొకొ నాకు నారదా
గట్టిగ దెల్పు మం చడిగి గంపున మాకొని పోరింపోపలన్
గిట్టుటయే యటం దనివిదిం గనఁడయ్యె నతం డొకింతయున్. 165

తే. అవలఁ దమ్ముల నెయ్యుర నయినవారిఁ
జూప జము పట్టి వేఁడినఁ జూడుమంచుఁ
గరము దవ్వుగఁ గొనిపోయి కానిపించి
రొక్కచోటను నలమట నొందువారి. 166

క. అదిగని యేవయుఁ గనలును,
మదిలోఁ బొదలంగఁ జూచి మఱిమఱి పగవుం
గదురఁగఁ బొగిలెను దమ్ముల,
కదలని బెడఁదఁ దలంచి కలఁతం బడుచున్. 167

సీ. ఇటు కొంతవడిపొక్కి యిట్లని జముపట్టి
యిదియేమి నారద యింతగొర
మిట్టిదే పరికింప నీవేల్పుజగమున
జరపెడు తగవుల చంద మెల్ల

నింతవఱకుఁ జూడ కేనేమొ యనుకొంటి
తెలిసిపోయెను మీరు తెఱఁగు నేఁడు
పొడగంటి నేఁడు మా పుడమిలో నెన్నఁడు
విని కని యెఱుఁగని వింతలిచట
పున్నె మెట్టిదో యెఱుఁగని ములుచలకును
సుగముల నొసంగి యెప్పుడుఁ దగవుగలిగి
మెలఁగువారికి దొసఁగులు గలుగఁజేయుఁ
దగ వగునె యింక నో వేల్పు తపసితేఁడ. 168

క. అని వేలుపు టొడయని పైఁ,
గనలించుకవొడమి యతఁడు కావలసినవా
రిని జూపుటకయి తనతో,
బనిచినవాని మరలంగఁ బంచె వెనుకకున్. 169

తే. వాఁడు వడిఁబోయి జముపట్టి పలుకులెల్ల
వేల్పు తేనికిఁ దిన్నఁగా విన్నవించె
నపుడ పరువెత్తుకొనివచ్చి యతినిఁగాంచి
యచటఁ దెఱగంటి సామియిట్లనియె నొరకు. 170

సీ. కొలదిపున్నెము చేసికొన్నవా రదిమున్ను పొందుచునుగ మొందుచుండరిందుఁ
బదపడి యదిదీఱఁ బలువెతల్ గుడుతురట్లౌట దుర్యోధనుం డట్లు లుండెఁ
జెడ్డపనులను గొంచెముగాఁగఁ జేసిన వారు తొల్తను వెతపడుదు రిచటఁ
గావున నీతమ్ము లీవెత లందిరి ముందువీరలు సుక మొందఁ గలరు
కుంద కేమియు దీనికి డెందమందు । నీవు నొక కల్లమాటను నెపము పెట్టి
పలికి యొజ్జల ననిఁ గోలుపడితి కాన । వలసె నీకును నీవారియలఁతఁ జూడ.

ఆ. అనుచుఁ దెలియఁ జెప్పి యాయనఁగని నీవు
మొదల నేటియందు మునుఁగుమనిన
మిన్నువాఁక లోనఁ గ్రన్ననఁ గ్రుంకిడి
తనరియతఁడు వేల్పుతనము పూనె. 172

తే. అపుడెయాఁకలియునుడప్పియతని కుడిగి। వింతగానల్క ప్రేముడివిడిచిపోయె
మఱియుఁగల్గినతొల్లింటికఱత లెడలి । కలఁకలేనట్టియొకవింత తెలివియొదవె.

క. అంతటఁ దోఁ బుట్టువులును। వింతియుఁ దలియునుదంగ్రియుయెల్ల యనుఁగుల్
చెంతలఁ బొలిచిరి తమతమ । వింతగు గద్దియలమీఁద వేడుకగాఁగన్. 174

తే. వారిఁగనుఁగొంచు సంతసమారనందు । నెన్నినాళులు నెలమక్కలెసఁగుమింట
నన్నినాళ్ళను సుగముల నందుచుండు।జముని కొమరుండువేలుపుజగమునందు.

క. అని పాండుని కొడుకుల కత । కొనసుట్టఁగ నిటు శౌనకుండును మునుగాఁ
గను గల జడదారులకును । వినిపించిన పిదప ననియె వెస సూతుండున్.176

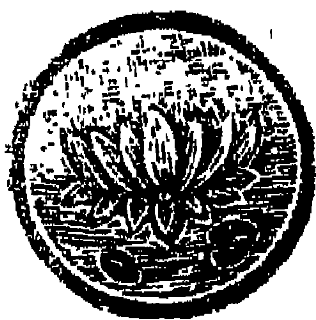
తే. దీనివ్రాసినఁ జదివినఁ దెలియవినిన । వారలెల్లను దగు నడవడిని నేర్చి
దానిచేతను సిరులనుదద్దఁదనరి । యిందు నందును బెనుసుగ మొందుచుంద్రు.

క. లెక్కకు వెక్కసమగుచును,
బిక్కటిలు జగమ్ము లెల్లఁ బెల్లుగ నీలో
నొక్కయెడ న్నెరసులవలె,
నిక్కగొని వెలుంగ నెపుడు నెసఁగెడు వేల్పా. 178

తోదకము. నేలను నింగిని నీట మెకాలన్
మేలిపులుంగుల మీాలను వర్సన్
జాల నొనర్చి యొసంగుచు నోరెం
బోలిన గాచుచు నుండెడుదంటా.

గద్య. ఇది శ్రీమదాపస్తంబసూత్రలోహితసగోత్ర శుద్ధాంధ్ర నిరోష్ఠ్య నిర్వచన నైషధకావ్యరచనాచాతురీధురంధర సద్యశోబంధుర కందుకూరివంశపయః పారావార రాకాకైరవమిత్ర సుబ్రహ్మణ్యామాత్యపుత్ర సకలసుజనవిధేయ వీరేశలింగ నామధేయ ప్రణీతంబైన యచ్చతెనుఁగు భారతమునందుఁ సర్వంబును దృతీయాశ్వాసము.

శుద్ధాంధ్రోత్తరరామాయణము.

By

K. VEERESALINGAM

శుద్ధాంధ్రోత్తరరామాయణము.

ప్రథమాశ్వాసము.

గీ. రక్కసుల ఱేని తలలెల్లఁ జక్కఁజేసి
పుడమికూఁతును గైకొని వెడలి యల్లఁ
గాలికొమరుండు లోనుగాఁ గలుగువారుఁ
దమ్ముఁడును దోడఁ జనుదేర నెమ్మిమీఱ. 1

చ. అరదము లెక్కి యక్కరణి నందఱుఁ గ్రమ్మఁగ వెంట నంటఁగా
సరగున నందినాఁ బరఁగు చల్లనిపల్లియఁ జేరు దారిలో
భరతుఁడు ముందుగా నెదురువచ్చి యడంకువఁ గాళ్ళఁ బ్రవ్రాలి తా
నరుదుగ వెంటఁబెట్టుకొని యన్నను బల్లియ కిచ్చఁ దెచ్చినన్. 2

సీ. నారచీరలువిప్పి నాడెంపువలిపెంపుఁ
బట్టుపుట్టంబులు బిట్టుకట్టి
యడవిక్రొవ్విరులూడ్చి యందంపుఁ జెందమ్మ
లరుదుఁగా నుఱిమిన వరులు దాల్చి
వెడవెడముడివడ్డ జడలు చిక్కులువాపి
సిరిమీఱు నునుజాఱుసిగ లమర్చి
యెఱమట్టి నిడుపట్టె లెడలించి నుదురులఁ
బదనుకస్తురిబొట్లు కుదురుపఱచి
మేలిరతనంపురవణముల్ గీలుకొల్పి
తారుకైసేసికొని యెల్లవారుఁ బొగడఁ
దమ్ములిల్లాలు బంటులుఁ దానుఁ దరలి
యొప్పుమీఱంగ రాముఁ డయోధ్యకరిగె. 3

ఉ. అంతకుమున్న వారలటు లచ్చటకుంజను దెంచుచున్నలా
గంతయు వేగ వేగరులె యోగిక బాగుగ విన్నవించినన్
సంతసమంది ప్రెగ్గడలు సందడిసేయుచు నూరివారలకా
గంతునఁబిల్వనంపి సరగంజని ప్రోల్గయి సేయఁ బంచినన్. 4

సీ. కమ్మకస్తురినీటఁ గలయంపి చల్లించి
జిగితేటపన్నీట జగతు లలికి
యోణిముత్యంబుల నమరించి ముగ్గులు
పందిళ్ళు కురువేళ్ళఁ బొందుపఱచి
జాళువాపనిమేలిమేలుకట్లలరించి
పచ్చలదోరణాల్ బలియఁజేసి
పసిఁడికంబముల నబ్రంపుటంటులునిల్పి
కప్రంపుఁబాగ తెల్లకసలనించి
వీడుకై సేసి తాముసు వేలకొలది
విలువసొమ్ములుదాలిచి చలువవలువ
లందఱునుగట్టియుండఁ బ్రోలంద మొంది
కరముకన్నులపండువుగాఁగనుండె. 5

వ. అంత. 6

మ. పదియాఱ్వన్నెకడాని మేడలపయిం బాలిండ్లువాంగార నె
మ్మదిలోఁ గోరికలూరఁ బ్రొమ్ముడులు పైపై జార లేజవ్వనుల్
కదియవచ్చుచు నున్న రాకొమరువంకం జూడ లోఁదాల్మియుం
జెదరం బాఱఁగ మీఁదఁజల్లి రల్లరుల్ చేఁండఁ గేలింపుచున్. 7

గీ. వేల్పులాతండు తమ దాయబింకమడఁప,
వేల్పుఁబ్రమాఁకుల నెత్తావి విరులుగోసి
యలరిపయిఁజల్లు పెల్లునసలరువాన
తెఱవలందఱందుఁగురియింపఁ దెరువుఁ దాఁటి. 8

సీ. తామెల్ల నోఁచిననోములు పండె నేఁ
టికటంచు వీటివారొకట నుబ్బ
నన్నినాళ్ళకు నిన్ను నిటుఁగంటిరా కన్న
తండ్రీయని యనుంగుఁదల్లి యలర
నేలుమెల్లపుడు నీనేల నీవేయని
వెనదీవనెలు నేలవేల్పులొసఁగఁ
బుత్తడిపళ్ళెరంబులు పూని ముత్తైదు
వలు పాటపాడి నివాళులియ్య
నిల్లుచొత్తెంచి తల్లుల కెల్ల మ్రొక్కి
తక్కుఁగలవారినందఱఁ దగినయట్లు
గారవముచేసి యతఁడెల్లవారు మేలు
మేలని పొగడఁగా నేలయేలుచుండి. 9

వ. ఒక్కనాఁడు. 10

మ. ఒకచోట న్మగతాలడాలదరి యెంతో యెండఁ గాయంగ వే
ఱొకచో ముత్యపుఁగ్గు వెన్నెలల చెల్వొప్పంగ నామీఁద నొం
డొకచోఁ గెంపులచాయతిన్నియలు వేయున్ సంజకెంజాయ పో
లికగానొక్కెడఁ గప్పుతాగమి యిరుల్నింపంగ నాకొల్వునన్. 11

సీ. చెలువంబుగా నాఁడు వెలయూండ్రబంగారు
చిఱుగజ్జియలమ్రోఁతచెవులఁదనుప
విరిబోఁడు లిరుకేవ వింజామరులువేయ
వెడలుచల్లనిగాలి విందుగొలుప
రహిమీఱఁదాల్చిన రతనంపుపనిసొంపు
తొడవులతళతళల్ కడలనిండఁ
బగడాలకంబాలపజ్జ ముద్దియనుల
కెంబట్టుపఱపులు డంబుసూపఁ

గొలువనేతెంచు వారలెల్ల గుములుగూడి
యుదవొదవుదాఁక నందంద యొదిగియుండి
యడుగుదోయికి మ్రొక్కుచు నవలనిలువఁ
బసిఁడిగద్దియఁ గొలువుండె బలియుఁడతఁడు. 12

ఉ. అప్పుడు కప్పతిప్పలుగ నాతసఁజూతమటంచు నెంచి వే
యొప్పులకుప్పలౌతపసు లొక్కన నక్కడకేఁగుదెంచినం
దప్పకచూచి లేచి తనదండను సజ్జనదారిపిండుకుం
జొప్పడు పెద్దగద్దియలు చుట్టును బెట్టఁగఁబంపి నేర్పరా. 13

గీ. ఎదురుగానేగి త్రోడ్తెచ్చి యెల్లవారిఁ,
దగినచోటులఁ గూర్చుండఁ దగవుసలిపి
రెండుచేతులుజోడించినిండుమదిని,
నెంతయుఁబొగడ్తలొసరించియిట్టులనియె. 14

క. నేమమెమిూకున్ మిూకష,
గోమునఁగలచదువులెల్లఁ గొనువడుగులకున్
నేమమె మొకములాయిడి,
మిూమిూ నెలవులను లేక మేలొదవెను నే. 15

క. ఎవ్వరుఁ జేయరుగా మిూ,
కెవ్వేతలును మంచినీటియొద్దడి యెపుడున్
రవ్వంతయు లేదుగదా,
పువ్వులుకలదగవే సతమును గొనలలోన్. 16

గీ. తెరువుగన లేక దొసఁగులఁ దేలుమాకు,
దారిచూపెడుతలఁపున దపసులార
తలవనితలంపుగా వచ్చి పొలుచుకతనఁ,
గంటిమిమ్మందఱఁ గనులకఱువుదీఱ. 17

గీ. అనినఁ దేనెమాట లానవి మెచ్చుచు,
నొండొరుల మొగంబు లొరఁగి చూచి
యొక్కమాటగాఁగ నున్న వారందఱు,
దిట్టతనము మీఱ నిట్టులనిరి. 18

గీ. అడుగవలసి యడిగి తంతియకాక నీ,
వెఱుఁగనిదియుఁ గలదె యెందు నెపుడు
నైన నిప్పుడదియె మానోటఁ బలికింప,
వేడుకయ్యె నేని వినుము తెలియ. 19

కం. మీకడకంటనె చూచినఁ,
గాకలుగున్ నేమ మిజ్జగముల ననమముం
జేకొని ప్రోచుచు నింతగ,
మాకయ్యది యడుగనేల మఱిమఱి చెపుమా. 20

క. జగముల కెల్లం దొండర,
యగు రావణుఁ డీల్గెఁగాదె యనిలో నీచే
నిఁక నెవ్వరిచేఁ దొండర,
లగుఁదగ మాబోంట్లకెల్ల నప్పటికరణిఁ. 21

సీ. ఎప్పుడుఁ గంటిపై ఱెప్పవాల్పుట లేని
జేజేల కిపుడుగా చేటుడప్పె
నయినవారిని బాసి యడవులఁ గూపెట్టు
తపసుల కిపుడుగా తాల్మిగలిగె
బిచ్చుకాని చెలిమి యచ్చుపడ్డటి జ
క్కులదొర కిపుడుగా కలిమిగలిగె
గాలిబ్రతుకుఁ జెంది కలుగులఁబడి యుండు
చిలువల కిపుడుగా తెలివిగలిగె

లేచియొకచోట నిలకడలేక తిరుగు,
చలువ తెమ్మెర కిపుడుగా బలిమిఁగలిగె
నిపుడు నీపేరు చెప్పఁగొంచెల్ల జగము,
లిట్లు మనఁగల్గె రక్కసుఁడీల్గుకతన. 22

ఉ. ఎందఱి వానిచుట్టముల నెందఱి సంగడికాండ్రఁ బోరిలో
జిందఱవందఱల్వొరపి చెండితివించుక సేపులోన వా
రందఱ నోర్వఁగాఁదరమె యానలు మోములు వేల్పుకైన నీ
వందఱ మించి తెవ్వరికి నాఁకురునీసరి ముజ్జగంబులన్. 23

శా. అవ్వారందఱు నొక్కయెత్తు సరిగా నాయింద్రజిత్తొక్కఁడుం
జివ్వ న్వేఱొకయెత్తు చూడ నతనిం జెండాడెనీతమ్ముఁడిం
కెవ్వాఁడట్టుగ నోపునమ్మగతనం బెందైన మున్నంటిమే
నవ్వాల్ గావుసుమయ్య మాపలుకులన్న న్నిమ్మదిన్నమ్ముమా. 24

వ. అనిన రాఘవుఁడిట్లనియె. 25

చ. ఎటువలె నింద్రజిత్తునకు నింతగ నెక్కుడుబల్మికల్గెఁదా
నెటువలె వేల్పుఱేని నని నెక్కటి నోరిచెఁ దండ్రికంటె మి
క్కుటముగ బీర మెట్లొదవెఁ గూరిమిమీఱఁగ నానతీయవే
తటుకున వానిపుట్టువును దండ్రికొలంబు తెఱంగురంగుగన్. 26

గీ. మొదటినుండియు రావణుపుట్టుకయును,
ముజ్జగంబులు నాతండు ప్రోడయగుచు
గెల్చిన తెఱంగుఁ దొలి వేల్పుఁ గొల్చివలయు,
మెప్పులొందినయొప్పును జెప్పవలయు. 27

గీ. అనినఁ గొలువువారి యానతిఁగైకొని,
కడఁగి వారిలో నగస్త్యుఁడంతఁ
జెలువుగులుకు కలికిపలుకులు చెవులకుఁ,
జవులు పలుమఱు వెదచల్లఁబలికె. 28

. వినవయ్య జడదారి వెలయుఁ బులస్త్యుండు
మొదటివేలుపునకు ముద్దుపట్టి
మచ్చరంబుఁ గెల్చి మరునకులోఁగాక
యీసను దిగనాడియలరువాఁడు
నిక్కంబుతప్పక యొక్కండు తెలివిని
నీరసంబెఱుఁగక యొసఁగువాఁడు
తొలివేల్పుముక్కంటి వలమురిదాల్పుల
నిచ్చలు మదిలోన నిల్పువాఁడు
వల్లమాలినపూనిక్కతో నిల్లువెడలి,
చలువగాలిపెడు వలిమలకెలన నలరు
చెలువుగులికెడు తృణబిందు నెలవుచేరి,
తపసితన మూనియున్నంతఁ దార సిల్లి. 29

చ. అలరులకొమ్మలో మరునియమ్ములొ బంగరు కీలుబొమ్మలో
వలపులదీవులో తొవలబావులొ చక్కనిగుజ్జుమావులో
తొలకరిమించులోయనఁగఁ దూకొని యచ్చరలేమలచ్చటన్
బెళుకుఁగనుంగవల్ తళుకుఁబెన్నొడలుం దగ సందడింపుచున్. 30

సీ. ఒకచోటనునుఁబాట లొకతేటగాఁ బాడు
దురు నల్ల తాలెల్లఁ గరగిపాఱ
నొకయోర వగమీఱ మొకమోరగ నొనర్తు
రలమి దట్టంపువెన్నెలలుగాయ
నొకచాయఁ గనుకాయలను డాయవత్తు రొ
య్యారంపునడకల హొవుసునిండ
నొకదండఁబిరిమండ లోడినిండఁగూర్తురు
కమ్మనితావులు గ్రమ్ముకొనఁగఁ

బిలుతూరొక చక్కి నెచ్చెలిపిండుసిక్కి,
కలికిపలుకులఁ జిలుకలుకలఁగిచూడ
నడుతుకొక క్రేవసాలపుగానడిమిత్రోవఁ,
గదియునరు దెంచియంచలుకాళ్ళఁ బెనఁగ. 31

సీ. జొనుపువురుతూపులన వాఁడిచూపులలర
మదికలంగఁగఁ గందువమాట లాడఁ
జూడ్కిమిఱుమిట్లుగొనఁ జెంతఁ జొరవమెలఁగఁ
గలయఁదిలకించి జడదారికళవళించి. 32

చ. అటునిటుమ్రోల వేల్పుజవరాండ్రు మెలంగుట లెంచిచూడఁగా
నెటులునుదాను గైకొనిన యిప్పటిపూన్కికి నడ్డువాటుగాఁ
దటుకున నుల్లమం దెఱఁగి తాళఁగఁజాలక వారినందఱిన్
దిటమునఁ జేరఁజీరి వెనుతియ్యనితియ్యని తేటమాటలన్. 33

శా. ఏలావేయును గొమ్మలార వినుఁడీ యీమీఁద నీత్రోఁటలో
వాలారుంగనుదోయివిచ్చి మరి యేవాల్గంటి నన్ జూచునో
యీ తేజవ్వని యప్పుడేయిచటఁ జూలాలౌనటం చాడినం
జాలుంజాలునటంచు నాటవలపుల్ పాలించి వారందఱున్. 34

క. వచ్చినదారినె పదరే
యిచ్చటఁ దలలెత్తిచూడ కెచ్చటికైనన్
మెచ్చఁగవలదా త్రోవనె,
వచ్చినపనియయ్యె నంచుఁ బకబకనగుచున్. 35

క. ఇంతటితో సరిపెట్టెను
గొంతతలలు తపవి చూచుకొంటిమి బళిరే
యెంతటినోములు నోఁచితి
మింతిరో మనతొంటిమేనననే యని చనుచున్. 36

చ. వడివడిఁ బాఱు తెంచి యొకపై దలి యూర్పులుపుచ్చి నవ్వినన్
బడఁతుక యోర్తు చాలిపుడె నవ్వకు మంతయు జేపెగట్టిగాఁ
గొడుకులతల్లి వోడు వొకకొంచెము నాఁటికి దాఁచుకొమ్మి నా
నుడికె నెలంతయుం గడుపులుబ్బఁగ నవ్విరి కొమ్మలందఱున్. 37

క. ఒక్కతె చనుమొనకస్తురి
నిక్కి కనఁగవచ్చుచెలికి నిలుమని మ్రొక్కన్
విక్కుచుఁ గొమరుని గనుమని
చక్కనదీవించె వీపుచఱచుచు దానిన్. 38

గీ. ఇట్లు మేలంబులాడుచు నింతులెల్ల
నెనఁగలుగఁబోయి రంతట నిచటఁ బూలు
గోయఁ దృణబిందుగారాపుఁగూఁతు రనుఁగుఁ
జెలియత్తోఁగూడి పూఁదోఁట మెలఁగుచుండి. 39

క. మునుపటు బెట్టిదముగ నా,
యన వాక్రుచ్చుటలు విన్నమదిగాదటుగా
వున వెఱపన్నది యెఱుఁగక,
వెనుకయు ముందుం దెలియక విచ్చలవిడిగన్. 40

సీ. వేనలిసంపంగివిరుల నత్తావికిఁ
దెమ్మరల్ దరిచేరఁ దేంట్లుపాఱఁ
జక్కనినెమ్మోముజాబిల్లి జిగికిని
నెలఱాల్గరంగఁ గల్వలు చెలంగఁ
దనమేనిజవ్వాజితావికిఁ బునుఁగుపి
ల్లులు డాయరాచిల్క లులికికూయ
నలువైనక్రొవ్వాద నల్లమబ్బునకును
నెగసియంచలువీడ నెమ్మిలాడ

విరులుఁద్రుంచుచుఁ దీవియల్ వెదకికొనుచుఁ
బండ్లు రాల్చుచుఁ గెందమ్మితూండ్లుగొనుచుఁ
జాన సింగారములతోఁటలోనఁ దోడి
చెలియ నెడఁబాసి యొకకొంతసేపుతిరిగె. 41

క బోటింగానక యావిరి,
దోఁటం దిరిగితిరిగి యెటుఁదోచక యొంటిన్
మాటికెలుఁగెత్తి చీరుచు,
మేటితపసిఁగాంచె నొక్కమిట్టను నెదురన్. 42

ఉ. చెక్కులు తెల్లవాఱఁ గడుచిన్నయొయారపుఁగొను మీఱఁ జ
న్మొక్కల నల్పుసేరె జిగిపూఁపనిగారపుఁ జన్నుదోయి పెం
పెక్కువతేరె దట్టమయి యంతయు నారలరారె నూరువుల్
మిక్కిలి యూరె నత్తపసిమిన్నఁ గనుంగొనినంత నింతికన్. 43

గీ. అక్కరణిఁదానుజాలింతరాలితనము,
పూనుటకుఁజాలమదిలోనఁబొగిలిముగుద
దానికిఁ గతంబుపరికించికాన లేక,
యచటిమందులనయ్యెఁగాకంచు నెంచి. 44

గీ. ఇంక నేమందు నట్టివానింటఁ బుట్టి,
నేఁడు పేరు పెద్దఱికంబు నీటఁగలిపి
వట్టికట్టులుపడ నొడికట్టుకొంటిఁ,
గటకటా యిదినావంటిఁ గన్నకగునె. 45

క. మిక్కిలి కటికితనంబున,
నక్కటికము లేక నుదుట నాకట్టెఁడివే
ల్పిక్కరణి మూడుబంతుల,
నక్కట నావంటిదానికా వ్రాయుట తాన్. 46

క. ఇది విన్నయమ్మలక్కలు,
మొదలంగా నిత్తురె యిఁకమీఁదఁట నన్నున్
మది నేర మెంచుఁ దండ్రియుఁ,
బదుగురిలో వట్టిరవ్వపాలైతిఁగదా. 47

క. చెలులున్ బుగ్గలు పొడుతురు,
నలుగురిలో నవ్వుఁబాట్లు నాకని మఱియుం
దలివొంది తండ్రికడకా
చెలువ తుదకు గుండెఱాయి చేసికొని చనెన్. 48

క. అటువంచినతల యెత్తక,
బొటబొటఁ గన్నీరు గాఱ బొటవ్రేళ్నేలం
జిటుకున వ్రాయుచు మేనొ
క్కటగసగడవడఁకఁ దండ్రికడనిలుచున్నన్. 49

గీ. కొంతవడికిని దలయెత్తి కూఁతు నెదుటఁ,
జిన్నవోయినమోముతో నున్నదాని
నట్టె తిలకించి యుల్లమిట్టట్టులూఁగ,
డెందమున నింతసందియం బంది పలికె. 50

క. పువ్వుంబోఁడిరో యెవ్వని,
కవ్వల నే యెగ్గొనర్చి తందఱిలోనన్
రవ్వగ నోర్వం జాలక,
యెవ్వఁడు ని న్నిట్టు తిట్టె నించుకలోనన్. 51

క. నాముందఱ నీ కీవెఱ,
పేమీ నన్నుఁగన్నతల్లి యిప్పు డిచట నీ
వేమియుఁ గొఱంత వెట్టక,
చామా యిఁకఁ జెప్పవమ్మ జరిగినదెల్లన్. 52

గీ. బ్రతికినంతతడవు పరు వన్నదియె లేక,
దల్లిదండ్రు లెపుడుఁ దలఁచువంపఁ
బుట్టరాని యాఁడుపుట్టువుఁ బుట్టియుఁ
గానిచేఁత కేల కడఁగితమ్మ. 53

క. మునుపటి తెలివెల్లను జ,
వ్వానిరో యిపుడెందుఁ బోయె వగచెదనిన్నే
మన నెన్నటికిం దఱుఁగని,
పెనురట్టసి మాకుఁ దెచ్చిపెట్టితి వనిసన్. 54

చ. వెలవెలఁబోయి యచ్చెలువ వేమఱు వెల్వడి జాలువాఱుక
న్గలువలవేఁడినీటఁ గనుకందిన కాళ్ళకు సేదదీర్చుచుం
బలుకులవిన్నఁబాటొదవ పైఁ జెమరింప నెలుంగు రాల్పడం
బలికెఁ దమంత రాచిఱుకబారులు చేరువఁ బాఱుతేరఁగన్. 55

శా. తండ్రీ కొండొకదోస మే నెఱుఁగఁజూ తప్పెన్న మీరాయాన పె
క్కండ్రం డ్రీత్రోవను బాలు గోసిగోసి యేగం జూచి దొందంబులో
వేండ్రంబౌతమి పెల్లిదం బడఁప కే వే పోయి యాతోఁట ని
ల్లాండ్రం దెల్లను వాసిగన్న చెలితో సందంద నేఁ గుమ్మరన్. 56

గీ. ఏకతంబునఁ జెరలాడ నేకతంబొ,
కాని యట నాకుఁ జెలి చెంత లేనితఱిసి
నిట్టిచూ తెవ్వయెఁగాని యింతకన్న,
వే తెఱుంగను మీరాన వేయునేల. 57

గీ. అనిన లోపలి చూపున నరసి నిజము,
కన్నుఁగవ బ్రామోలఁ గట్టినకరణిఁదోఁపఁ
జానయొడఁ దప్పులేమికి సంతసించి,
కూఁతుఁ గనిపల్కెఁ గూరిమికొనలుసాఁగ. 58

క. అమ్మా యూరక నీపై,
నిమ్మాడ్కిన్ లేనిపోనియీనేరము నేఁ
జిమ్మట తప్పఁగఁ బట్టక,
యుమ్మలికము పూని యుండు మూల్లములోనన్. 59

క. తనుఁ గనుదానికిఁ గడుపా,
ననుచుఁ బులస్త్యుండు పలికె నది యింత కెఱుం
గనికతమున నీ వాతనిఁ,
గనుఁగొంటివి గానఁ జూలు గలిగె న్నీకున్. 60

క. ఇంతటిపని కేఁ గలుగఁగ,
వంతలఁదలకంగ నేల వలవదు నీ కా
వంతయుఁ గొఱంత లే దిఁకఁ,
జెంతకు రమ్మంచుఁ గూఁతుఁ జేరఁగఁబిలిచెన్. 61

గీ. పిలిచి తొడమీఁదఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొనియు,
తండు బుగ్గలుముద్దిడినిండుతమిని
గొప్ప దువ్వుచుఁ బయిచీరకొంగు తీసి,
కనులనీ రొత్తి తడవుగఁ గౌఁగిలించి. 62

చ. చనవున లేవ నెత్తి యొలజవ్వనికే లొకచేతఁ బూని గొ
బ్బునఁ దనవెంటఁ బెట్టుకొని పోయి పులస్త్యునిఁ గాంచి మ్రొక్కి యా
యనకు వెలందిఁ జూపి తగ నప్పటికట్టిడి నింతి చూలుదా
ల్చిన దగు పేర్పడం బలికి చేతులు రెండునుఁ జేర్చి యిట్లనున్. 63

గీ. తపసియై యున్నముక్కంటి కపుడు కొలువు,
గట్టురాకన్నె చేసినకరణినిపుడు
తపసియై యున్నయిమ్మునీతలిరుఁబోఁడి,
నమ్మికొలుచును బెండిలికమ్మదీని. 64

క. ఎండల బడలినయప్పుడు,
మెండాఁకలి గొన్నయపుడు మిాకొకత్రాపై
యుండి తనయండ నిడుకొని,
వండు లోసంగులతకూనబడలికలడఁగన్. 65

గీ. అనుచుఁ జేతిలోఁ జెయివెట్టి యప్పగించి,
యతఁడు గైకొన్నపిమ్మటఁ బిల్లనొద్ద
సెలవు గైకొని కూఁతునునిలువఁబనిచి,
లేచితనయింట కేగెనా రాచతపసి. 66

క. అది మొదలుగ నాకన్నియ,
పదిలముగా మగనికూర్మి పడయంగఁ దలం
పెదలోఁ బొదలఁగ నాతని,
మదిలోపలమెలఁగుచుండెమఱిపెఱుఁగనిదై. 67

సీ. ఎపుడుఁ బ్రొద్దున లేచి యేట మునిఁగి యింటి
కేతెంచునంతలో నెదురువచ్చి
యడుగుఁగెందమ్ములు కడుగుకొనఁ బసిండి
చెంబున నీ రంది చెంతనునిచి
పఱుగునఁ దనను పైటచెఱంగున
నడుగులతడి యొత్తి యంతలోన
నుతికిన తెల్లదోవతులు పింజెలు వెట్టి
చని చేతి కందిచ్చి సరస నొక్క
పీఁట వెట్టి కూర్చున్నచోఁ బెరట నున్న
పువ్వు లొకపళ్ళెరంబునఁ బోసి యొసఁగి
వార్చి యాతండు లోనికి వచ్చునంత
పిండివంటలతోఁగూడ వండి పెట్టు. 68

సీ. ఆరగించెనుతఱి నొకయోర నిలిచి,
విసరు వీవన చేఁబూని వెనుకఁబూల
పాను పొక్కిటి సవరించి పవ్వళింపఁ,
దొడలపై నిడుకొని మెల్లనడుగులొత్తు. 69

క. నడిరేయియైనఁ బలువురు,
బడిబడి నడతెంచి రేని వారికి సరిగాఁ
గుడువంగఁ బెట్టు నప్పుడ,
మడికట్టుచు వంటచేసి మరియాదమెయిన్. 70

గీ. అదనుతప్ప కుండఁగ నోరె మమరుచుటకు
నింటితీర్పనఁ దను మఱపించుటకును
దపసియంతవాఁడును జొక్కిఁ దలిరుఁబోండ్ల
యిచ్చకంబులఁ బడనివా రెవ్వ రింక. 71

వ. అట్లు. 72

గీ. కూర్మి మగఁడు కన్నులఁ గప్పుకొనఁగనుండి
యంతకంతకు వేవిళ్ళువింతమీఱఁ
జాలఁ గసిగాటులుగఁ దిండిసలుపఁజాగె
నెలలునిండె నీళ్ళాటప్రొద్దులును డాసె. 73

క. ముగుద యొక మంచినాఁటను
మగవానిం గనియె మగఁడు మదినుప్పొంగన్
మగవానిఁ గన్నతండ్రియు,
మగువం గన్నట్టితల్లి మక్కువపడరే. 74

సీ. ఏతొందరయులేక యెలమిత్రోఁ జుట్టముల్
నిండు వేడుకఁ జెంద రెండుతలలు
కుదురుగా నేర్పడి పదినాఁడులును జన్న
మఱునాఁడు పురిటినీళ్ళరసిపోసి

యిరువదొక్కటవనాఁ డెదఁ దలపోసి
పెద్దలు పెట్టినయొకముహూర్తంబునందు
నరుదెంచి తపసియు విరిబోఁడియును జార
పాలపీటలమీఁద సంతసమునఁ.
గూరుచుండఁ దండ్రి కొమరున కప్పుడు,
విశ్రవసుఁ డనంగఁ బేరు వెట్టి
నాఱవనెల నోరె మసరంగ ముట్టించి
వడుగు నేఁడులేడు గడవఁ జేసె. 75

చ. పితరునిమాడ్కి విశ్రవుఁడు పిన్నటనుండియు మెండుదండియై
జతనము హెచ్చ మచ్చరముఁ జంపి వడిం జడదారిదారిఁ దా
నతివల మాని మాని తను నందఱు నందరుదందిచూడఁగా
సతమును గానలోన రెయిసైతము నీతమునిండ నుండఁగన్. 76

క. పుడమి భరద్వాజుం డను
జడదారి యొకండు తనదు చక్కనికూఁతున్
వడి దేవవర్ణి యనియెడు
పడఁతుకఁ దోడుకొని వచ్చిపలికెం బెరిమన్. 77

సీ. చెలువకన్నులడాలు చెంగల్వవిరిచాలు
నినుమడింపఁగఁజాలు నింపునింపుఁ
గొమ్మపొక్కిలి పెంపుకమ్మతావులనింపు
పొన్నక్రొన్ననసొంపు పొలుపుఁదెలుపు
మగువపన్నులతీరు మల్లెమొగ్గలపేరు
లోనఁగూర్పఁగను గోరునొరపునెఱపుఁ
జానచక్కనిముక్కు సంపంగిపువు వెక్కు
దాపునఁ జెయిచిక్కు నేపుఁజూపు

నువిదచేతులుపూదండలొసఁగుచుండు
నింతినెమ్మోమువిరిదమ్మినెలమిఁగూర్పఁ
బూజనల్పెడుతఱియందుఁబూనిమీఁకు
గట్టిగాననఁబోఁడిఁ జేపట్టవలయు. 8

మ. అన నెమ్మోమునఁ జిన్నినవ్వొలయ నొయ్యారంబుగా లేచి యా
యన వెంటంగొని తల్లిదండ్రులను డాయంబోయి కాన్పించి వ
చ్చినకర్జంబు కరంబు వీనులలరం జెల్వంబుగా విన్నపం
బొనరింపన్మది నుబ్బి మైకొనిరి వారొండొండఁగా లాఁతులే. 79

ఉ. అంత నొకింత మంతనమునందుఁ గొమారు తలంపెఱింగి వా
రెంతయు సంతసంబడర నింతిఁగొనం దమడెందమందు నొ
క్కంతయు నష్టులేమి యెఱిఁగించిన మేలనివారు, దారునుఁ
వింతగ వియ్యమొందఁ గనువిందుగ నందఱు నందుఁ బొందుగన్. 80

సీ. తమ్ములమ్ములనంది తరువాత నిరువురు
బట్టలొండొరులకుఁ గట్టఁబెట్టి
పెండ్లిపనులుచేసి పెద్దలరావించి
తమవారితోఁగూడి తరలివెళ్ళి
వియ్యపువా రిడ్డవిడిదిలోపల దిగి
నాల్గు నాఁడులతంతు నడపి మఱియు
నలుకపానుపు మొదలైనవేడుకలెల్ల
జరగవలసినట్లు జరగ నలరి
నాగవల్లియైన నాఁటిరేయూరేగి
యొప్పగింతలైన యుప్పుడగవు
తగవు లరణములును దగినయట్టులొసంగి
పెండ్లికూఁతువారు బిడ్డనిచ్చి. 81

గీ. అంపకముసేయఁ బైనమైయపుడకదలి
పెండ్లికూఁతుఁతోఁగూడ నాపెండ్లికొమరు
నొక్కపాలకి నెక్కించియుబ్బుమీఱ
నింటికేతెంచెనుబులస్త్యుఁడింపుమెఱసి. 82

క. పిల్లదిపెద్దదియైనం
దల్లియుఁ దండ్రియును వచ్చి తమముచ్చట పెం
పెల్లను దీఱఁగఁగొమరెఱుఁ
గొల్లగ సొమ్ములిడి కోర్కి కొనసాఁగంగన్. 83

క. పెనిమిటిపెండ్లాముల మం
తనమున నొకటిగ నొనర్చి తలిదండ్రులు వే
డ్కను దమయింటికిఁ బోయిన
వెనుకంజూలేరుపడియె వెలఁదికినిచటన్. 84

క. అన్ననబోఁడికడుపునం
బున్నమచందురునివంటి బుడుతఁడు పొడమెన్
గ్రొన్నెల దాలుపునాలికి
మున్నలకొమరుండు నెమ్మిఁబుట్టిన పగిదిన్. 85

ఉ. ముద్దులమూటగట్టునలబొట్టియపుట్టుకయప్డు వేలుపుం
బెద్ద పులుంగుతత్తడిని వేడుకమీఱఁగ నెక్కివచ్చి వీఁ
డద్దెసవేలు నేలికలయం దొకఁడై మఱి రొక్కపుందొరా
నద్దిర వీనిపున్నెమని యానతి యిచ్చి చనెం దనంతటన్. 86

చ. వడుగొనరించి యామొదలు ప్రాఁజదువుల్ చదివించి తండ్రి నే
ర్పడరఁ దనంతవానిగను నన్నిట దిద్దిన నాఁటితేటుటన్
విడువనిపూన్కిఁ గాలిబొటవ్రేలొకయించుక నేలమోపి న
ట్టడివిని నొంటిమైఁ దపసియై యతఁడుండెను దండ్రిపోలికన్. 87

క. వేసోఁడులు నీరానియు
వేయోఁడులు గాలిఁగ్రోలి విడువకయాపై
వేయేండ్లోగిర మొల్లక
యాయడవిని దమ్మిచూలి నతఁడు తలంపగ్. 88

ఉ. నిద్దపుఁబండువెన్నెలల నింపెడుసొంపగు ఱెక్కప్రక్కలన్
ముద్దునెఱుంగుఁదీవియలఁ బోలినబంగరు రంగుచాఱలం
దద్దయుమించుసంచపయిఁ దామరచూలి కరంబుడంబుగా
నొద్దకువచ్చి యచ్చెరువునొంది కనుంగొని నింగి నిల్లునన్. 89

క. ఎమ్ములుదక్కఁగ నొక్కటి
నెమ్మేనం గానరాదు నిలువెల్ల జెడల్
గ్రమ్మను మెచ్చితిఁ బాల్మికిఁ
గొమ్మాయిదె కోర్కులిత్తుఁ గూరిమికుఱ్ఱా. 90

క. అని తనకమండలంబున
నునిచిన తెలినీరు మీఁద నొకయించుక చ
ల్లిన నెప్పటిమెఱిగిత్రోఁ
గనుపట్టెయుచటు వెలువడి కడునర్మిలితోఁగ్. 91

మ. పెనులిబ్బిం గనుఁగొన్న పేదపగిదిం బెల్లుబ్బి కేల్దోయి మో
డ్చినిరాబారి కడానిబొజ్జగల జేజేమిన్న నగ్గించి యి
ట్లనియెం గూరిమిమీఱ నియ్యఁగదవయ్యా వేఁడెదన్నిమ్ముఁ జి
క్కనిబల్మిగ్ దెస నేలుమేలుఁ బెనురొక్కంబుండుబండారమున్. 92

చ. పనిగ సతమ్ము మిమ్మొక నెపమ్మున నెమ్మది నెమ్మి నమ్మినం
గనికరమూని వాని ముడికానిని నైనను గాతురన్న ము
మ్మనుమని నన్ను మిన్నకయ మన్ననఁ దిన్నఁగఁజేయు టబ్బమే
యనవుడు నన్ని నీవడిగినట్లు లొసంగితినంచు వెండియుగ్. 93

క. మెండుపరికించి నేర్చిన
దండిమగని వల్లెత్రాడు తాల్చరినిజమున్
గొండలపిండులజెక్కులు
చెండంగలవేల్పుఁజేనిఁ జేవదలిర్పన్. 94

క. పొడమించి వారిపరుసగఁ
బడమరదక్కినము తూర్పువై పులకు న్మ
న్నొడయలనుగాఁగఁ జేసియుఁ
గడమకడనిఁ కెవ్వఁడేలఁగలఁడనియుండన్. 95

గీ. తగినవాఁడవు దొరకితి తలఁపనేఁడు
నాదుమదినంత యంతయునడఁచెనిపుడు
గట్టువిల్కానితోఁ జెల్మికదలకుండు
పుష్పకంబనుతేరిది పుచ్చుకొమ్మ. 96

చ. చలువయు వెట్టయున్ వలయుచందముల న్నమకూర్చు ముజ్జగం
బులు దిరుగంగ నింగివయిఁ బోవఁగవచ్చును దీనినెక్కి య
క్కొలఁదులు తెల్పఁదెల్ప మఱిక్రొత్త లొసంగితి నీకు నింక జ
క్కులు కొలువంగ నీకొలువుకూటములోఁ గడుఁబేర్మిఁగాంచుమా.

వ. అని యొసంగి మఱియును. 98

క. కనికరమున్ గనికరమును
మనుమని మనుమని యటు పలుమాఱును దీవిం
చినలువ యిచ్చను జనియెం
దనమనికికిసార మంచితనమని పొడగన్. 99

ఉ. అంచవహాయిమాయిజోదు చనినంతటఁ దండ్రిని జేరఁబోయి లో
నుంచినకూర్మి ముక్కలిడి యుబ్బుచు లిబ్బులఱేఁడు కాంచి దీ
వించినతండ్రిఁజూచి తమరిచ్చిన యానతి నల్వఁ గొల్చి మీ
పంచినమెప్పులం బడసివచ్చియు నొక్కటి వేఁడ నోడితిన్. 100

క. పెఱవారెవ్వారలకుం
దఱియంగాఁ దరముకానితా వొక్కటి నే
నెఱి నుండుటకున్ వేఁడఁగఁ
మఱచితిఁ జోటొండుచూపి మన్నింపఁగదే. 101

క. అన ననుఁగుఁబట్టి మొగము
ల్లనఁగని కడుబుజ్జగించి లలినాతఁడెదం
గనికర మిగురొత్తంగా
వినిపించెద నిలువనెలవు వినుమని పలికెన్. 102

గీ. ఉప్పరం బంటుతరఁగలయొప్పుతోడ
విలువరతనంపుగుంపుల పెంపుతోడ
జడుపెఱుంగని గొప్పమొసళ్లతోడ
నుప్పునీటిసంద్రము కరంబొప్పునందు. 103

ఉ. జాలులయందు నందములచాలగువేలుపుటేటి దీటునం
గ్రాలెడుతావిప్రోవులను గమ్మనికస్తురి తావికైవడిన్
జేలలలోనఁ జీనిపనిచీరతెఱంగునఁ బూల జాపిపూ
పోలిక లంక పొంకమునకుఁ బొల్పగుదీవుల మేలుబంతియై. 104

సీ. పలుకోలకొమ్మల మలఁచినసింగముల్
దెసయేనుఁగులనెల్ల దిగులుపఱుప
నగరియుప్పరిగలమగజాలజగడాలు
విన్నేటిసీటిత్రో వియ్యమంద
వీటనీటుగఁ గ్రాలువెలిడాలుగమిగాలి
వేల్పు జంటలకును వేడ్కలొసఁగ
విరిదోఁట నెత్తావి విన్నంటివేల్పు మ్రాఁ
కులకెల్ల గొల్లగా వలపులియ్య

గలికిపడగంపుసోరణగంబ్లు రేలు
తోవలవిందున కేగంగఁ ద్రోవనూప
వీడు తొలివేల్పుగములకై విశ్వకర్మ
లంకయనుపేరఁ జేసె నాలంకయందు. 105

క. వెన్నునికి వెఱచి పాఱిరి
మున్నట నున్నట్టివారు మొన్నను నిపుడా
సన్నయఱింగితి గావున
నన్నా నీవేగియుండు మచ్చట నెమ్మిన్. 106

క. క్రిందిజగమ్మునఁ నిలిచిరి
యందలి రేద్రిమ్మరిండ్లు నచ్చట నీ కే
త్రొందరయుఁ గలుగనేరదు
పందడిచూపంగ లేరు జంకక పగరున్. 107

చ. అని సెలవియ్య నప్పలుకు లాదలఁ దాల్చికుబేరుఁ డప్పుడే
చనిచని లంకఁ జేరి పలుచందములం దను గారవంబుతో
ననయము వేల్పుపిందు గొనియాడఁగ నేలుచునుండ పుష్పకం
బొనరఁగ నెక్కివచ్చి కనుచుండును నిచ్చలుఁ దల్లిదండ్రులన్. 108

క. అని రారాజు తెఱంగిటు
వినిపింపఁగ రాముఁడలరి వింతగ మదిఁ దోఁ
చిననచ్చెరువంది యగ
స్త్యునిఁగని యిట్లనియె వేడ్క దుడుకొనరింపన్. 109

ఉ. ఓజడదారిరాయ యిపుడుల్లము పెల్లుడుకం దొడంగె రా
రాజుకు మున్నులంకను దిరంబుగఁ గైకొని సోఁకుమూఁక లెం
తేజిగిమీఱి నేలునటులీ రిటుపల్కుట విన్ననుండి, సే
నీజగమందు రక్కసులనెల్ల బులస్త్యకొలంబు వారిఁగన్. 110

ఉ. సింధునదమందు, వెండి యొకవింతగ రావణుకన్న మున్ను లం
కందగఁ జెక్కరక్కసులు గ్రాలిరంటిరి వారిపేళ్ళు నా
యందఱివంగడంబు మును పాకటివేల్పున కోడి డాఁగుటల్
సందియమూఱఁ జెల్వఁగదె పాఁగిలి మ్రొక్కెదసేకు నావ్రడున్. 111

పంచచామరము.

అగస్త్యుఁడంత జెల్వుగుల్క నందమొల్క పల్కులం
బొగడ్తఁజేసి వాసి రామునామోము గోము మీఱఁగా
జగానిగార పోరచూపు జాలువాఱఁ జూచి డం
బుగా నెలుంగు కంగుమంచు మ్రోఁగ వేగనిట్లనున్. 112

మ. తొలుత న్వెన్నునిబొడ్డుదమ్మి నెలమిం దోర్వేల్పు తాఁబుట్టియు
వ్వల మున్నీరొనరించి దానిఁ గొని కాపాడంగ మేదాల్పులం
గలిగింపం దరువాత వారలతనిం సంతోస మారంగ మా
వలనం గల్గిరకర్జ మేమి వినిపింపంజెల్లు నా నాతఁడున్. 113

క. మిమ్మిందఱఁ గలిగించితి
నిమ్మల నిన్నీరుప్రోవ నిప్పుడ చని మీ
నెమ్మనులమమ్మ దలఁపుచు
నెమ్మెయిఁ గాచెదరొ చూతమిందఱిబలముల్. 114

క. అనిపనిచిన వల్లెయని
పనివిని మున్నీరు గాచుపని పూని కడుం
గనుకలిగియుండి యాఁకలి
గొనిడప్పికి నిలువలేక క్రోలుద మనుచున్. 115

క. తలపోసి యంతఁబొంతను
నలుమోములవేల్పుఁ గాంచి నక్కుచుఁ దమలో
వెలవెలఁబాఱుచు మిక్కిలి
యలసియు నీరానఁగొంకి యడఁకువతోఁపన్. 116

క. సాకెదమని యొకకొందఱు
మైకొనిరిఁక మెక్కెదమని మఱికొందఱు వె
ల్లాఁకలి గోర్వకపలికిరి
యూకొని నత్తమ్మిచూలి యుల్లంబలరన్. 117

క. మెక్కెదమనువారందఱు
జక్కులును బరాకులేక సాకెదమనువా
రక్కజముగ సోఁకుడులును
నిక్కముగా నౌదురంచు నెట్టనఁబలికెన్. 118

గీ. పెక్కురమ్మాడ్కి జక్కులురక్కసులును
బొడమిపుడమినిబాగడికవడసిరడరి
వారిలోపలనెంతయు వాసిగనిరి
హేతియుఁబ్రహేతియు ననంగ నిరువురందు. 119

క. నెమ్మదిఁబ్రహేతిముద్దుల
గుమ్మలకూటములు రోసి కోర్కుల నెల్లం
గ్రమ్మ తెగఁగోసి మిక్కిలి
ముమ్మర మగునీసు వాసి పొలుపుగనుండెన్. 120

ఉ. రెండవనిబ్బరంపురెయిఁదిమ్మరి తేఁ డలహేతి దండియై
పెండిలి యయ్యె నొయ్య భయపేరిటిముద్దులగుమ్మఁ గొమ్మరే
యొండను నవ్వు నవ్వు పసనింపగు దానిని నల్వయూనతిన్
వెండియు డెందమందు మగబిడ్డలకై గలకూర్మి పేరిమిన్. 121

క. ఆయిరువురకుం బుట్టెను
దీయనివిల్కానితోడ దీటై యని వెన్
దీయని విద్యుత్కేశుఁడు
సోయగమున కింతు లెల్ల, సొగయుచునుండన్. 122

గీ. తల్లిదండ్రులకన్నులు చల్లఁబడఁగ
విద్దెములు చేసె కొన్నాళ్ళు వెనుకవెనుకఁ
దప్పటడుగులు పెట్టుచుఁ దడవు నడచెఁ
బిదప జిలిబిలిపలుకులఁ బిలువనేర్చె. 123

క. అట్లుముద్దులు గురియుచు నలరఁ జిన్ని
తనము మెల్లనజాఱిజవ్వనము మొలిచెఁ
జిన్నిపాయంపుమేనికి వన్నెయొసఁగి
కుందనంబును నెత్తావిపొందినట్లు. 124

గీ. వెడఁదఱొమ్మున నొకవింతవీఁకయొదవె
నగుమొగంబున నొకవింతజిగిదొలంకె
మీసకట్టున నొకవింతమిసిమిత్రోఁచె
హేతిపట్టికి జవ్వనమింపుమెఱయ. 125

క. అప్పగిదిముద్దుకొమరుని
యొప్పునకుం దగినయట్టియొయ్యారిని దాఁ
దప్పక పెండిలిసేయఁగ
నప్పుడుతలపోసి హేతియందఱు మెచ్చన్. 126

సీ. కవజక్కవలఁబోలి తోవపెక్కువలనేలి
చన్నులు కన్నులుచెన్నుమీఱ
జిగిపొన్నవలెమించి తగమిన్నఁదులకించి
మేనును గోనును జానుమీఱ
నిరులసొంపునుమీఱి తరగగుంపును దూఱి
కురులును దరులును గొమరుమీఱ
నరఁటాకుఁగని నవ్వి మరుబాకులను రువ్వి
వీపునుజూపును వింతమీఱఁ

బలుకఁ బలుకులు, జెలువంబు గులుకు చెవులుఁ
సళుకుతొడలును నొయ్యార మొలుకు నడలు
మొలకనగవును జిగిమోవి గలిగి యలరు
వెలఁది సంధ్యకూఁతును దెచ్చి పెండ్లిచేసె. 127

శా. ఆవాల్గంటియు మున్ను విన్నసిగదయ్యంబు న్మది న్నిత్యముల్
దై వారన్ వినువారికె పెండ్లియగుచుండానందగం బెండ్లియై
వేవేగం బొలిచూలు దాల్చి కొమరున్ వేఁబొందుచోఁ గాంచి యా
గ్రేవం గవ్వపుఁగొండపదండ నిడి యేగెం బెన్మిటిం గూడగన్. 128

గీ. తగుదు రెంతటిపనికైన సందగవుఁదలఁప
రించుకయు బొంకఁ గొంకరు మంచివాని
దలఁపుపడిరేని యేమైనఁ గలయఁజూతు
రహహ యెంతటి జెంతలియ్యాఁడువారు. 129

క. పసిపాపఁ డేడ్వఁ జొచ్చెను
దెస లెల్లను మాఱుమ్రోయ దిగ్గన మెకముల్
వెసను లికి లేచి వెఱపున
మసలకనలు దెసలఁ బాఱ మఱిమఱియుచటన్. 130

వ. అప్పుడు. 131

సీ. మొనలకైదువుతోడ మురిపంపుటిరిగుంపు
మఱపింపు కత్తుకయొఱపుతోడ
తలవాఁక జిగితోడఁ దెలిమబ్బు వెలిద్రొబ్బు
తెలిగిబ్బతత్తడిపాలుపుతోడ
పాపపేరులతోడఁ బగడాలజగడాలు
నగఁజాలు జడల సోయగముతోడ
పునుకపళ్ళెముతోడ మినుముట్టఁ గనుపట్టు
పెనుగట్టు వింటియొప్పిదముతోడ

చిన్నిక్రొన్నెలవెన్నెల చెన్నుతోడఁ
బేసికన్నులచిన్నెలవాసితోడ
గట్టుదొరపట్టితోఁ గూడి గట్టువిల్తుఁ
డపుడు తఱిగట్టుదరికి వయ్యాళివెడలె. 132

గీ. మింట విచ్చేసి యచ్చేసికంటి వేల్పు
చెంత నొకవింతరొదయింతచెవులుసోఁక
నిలిచి యాలించి గాలించి నిసువునొకని
మ్రోలఁదిలకించిపరికించిజాలిగాంచి. 133

మ. కదియంబోవుచు నున్నవేళ మలరాగారాబపుంబట్టి ప
య్యెదకొంగించుక యోరజాఱ వలచే నిట్టట్టుగా నొత్తుచున్
మదిలో నక్కటికంబు పిక్కటిలఁ గానన్వచ్చి యాబిడ్డయం
గడ మాన్పందగు నంచుఁ బల్కుటయు నాక్రాల్గంటిపైఁ గూరిమిన్.

క. జవరాలిజాలిమాటలు
జవదాఁటక చావులేక చనుబ్రతుకు దెసల్
బవరముల గెల్చుబలిమియు
దిశఁద్రిమ్మరువీడుఁ దల్లిదిను సగునీడున్. 135

గీ. ఒసఁగి యేనుమోములసామి యూరకున్నఁ
గాంచిరాణియు నెనలేనికనికరమున
జవ్వనంబును బీరంబుఁజక్కఁదనముఁ
గలిగియప్పుడమొప్పఁగ గారవించె. 136

క. దేవరయును దేవేరియుఁ
గావలసినకోర్కులెల్ల గారాబముతో
దీవించి వేఁడలేఁడని
వేవేగ నొసంగబిడ్డ వేడుకఁ జెందెన్. 137

గీ. అడవిఁగని పాఱవైచినదైన బ్రతుకుఁ
దల్లికడుపుచల్వయొకింత తగ్గదేని
యింటబంగరుకొల్లలో నిడినదైనఁ
జచ్చుఁదల్లికడుపుచల్వ చాలదేని. 138

గీ. అట్లు పసిపాప యప్పుడే యబ్బురముగ
నింపుపరువంబుఁ గైకొని నిలిచి కెలనఁ
జూపనెలదాల్పుఁ గని కూర్మి మ్రొక్కి యతని
చెలువకుజొహారు లొనరించి చేరికొలిచి. 139

ఉ. వారలయానతి న్మిగులవన్నెయు వాసియుఁ గాంచిఁ వారికై
వారము చేసి వీడుకొని వా రొనరించి యొసంగినట్టియా
యూరను రక్కసుండు గడునుక్కునఁ గాపుర ముండి తద్దయున్
బీరముతో సుకేశుఁ డనుపేరను గారవ మందె నంతులన్. 140

క. ఆతనిసోయగముం గని
చేతులగరువంబుఁ జూచి చెలఁగుచు నిటకన్
వే తగగ్రామణి యనువే
ల్పేతెంచి సుకేశుఁ గాంచి యెంతయు వేడ్కన్. 141

సీ. అందంపునును జెక్కు లద్దంపుమించులు
మించులు నిద్దంపుమేనిజిగులు
కాటుక పెన్నెరుల్ తేఁటిమొత్తమ్ములు
తమ్ములు తెలివాలుతళుకుఁగనులు
నిండైనచిఱునవ్వు పండువెన్నెలనిగ్గు
నెలనిగ్గుచక్కని నెమ్మొగంబు
వన్నెబంగరుగిండ్లు వలిగబ్బిగుబ్బలు
గుబ్బలుల్ పిఱుఁదులగొనబుహొయలు

చెప్పనొప్పని యప్పొల్తియొప్పిదంబు
పట్టి తనకూఁతుఁ జిన్నప్రాయంపుదాని
నందములకెల్ల నందమై యలరుదానిఁ
దేవవతి నాఁగఁ జనుదానిఁ దెచ్చి యిచ్చె. 142

క. అరమరలు లేనికూర్ములఁ
గరమరుదుగఁ గలసి మెలసి కలికియు మగఁడున్
సిరివిరిబోఁడిని వెన్నునిఁ
బురుడింపుచు నరిదినెయ్యమునఁ బెనఁగొనుచున్. 143

గీ. కొన్నియేఁడులు పోఁడిమినున్న పిదప,
మాల్యవంతుఁడును సుమాలిమాలియనఁగ
బలిమియునులావు బీరంబుఁగలకొడుకులు
మువ్వురవ్విరిబోఁడికిఁ బుట్టిరెలమి. 144

క. ఆమువ్వురుఁ దండ్రినవలెం
దామును బెనుమెప్పులందఁ దబుసొనరింపం
గామదిఁదలఁచి యిలువెడలి
యాముగవిసి మంచుకొండయండకుఁ గడిమిన్. 145

చ. చనిదిటమారఁ జెట్లనునుచాయల డాయక బట్టబైల నె
క్కొనువడగాలిఁ గ్రోలి మదిఁ గొంకక యొంటికాలునం
బనుపడ నిల్చిపొల్చి నలువం దమయందపు డెందమందు వే
డ్కనుదలపోయుచుందబుసు గాసిలిచేసిరి వారు మువ్వురున్. 146

క. జగములను దబుసువేఁడిమిఁ
బొగలెగసెను మింటమంట మొత్తము పర్వెన్
వగలంబొగిలిరి వేల్పులు
బెగడొందెను జాలవేల్పుఁబెద్దయు మదిలోన్. 147

ఉ. దానికిఁ దాళఁజాలక నెతందెఱగంటులు దద్దరిల్లి లో
నూనినని వ్వెఱఁగఁదలి యుండనిబాడిరి తమ్మిమాలికం
బానలు దీఱ రక్కసులు ప్రల్లదనంబులు విన్నవింపఁగాఁ
బూని కనుంకి దోఁప నటునున్న యతంనును నిండువేడుకన్. 148

ఉ. అంచపాలుమాయి నెక్కి తెలియందపు టెక్కలడాలు నల్లడల్
ముంచుకొనంగఁ గెంపుజిగి ముక్కుమెఱుంగులు కిల్లించి సొ
ల్గాంచిన జాళువాబొమిడికంబులడంబగు మానికంపుఁగ్రొ
మ్మించులతోడ మాల్మిలియు పంటమునచ్చెను నాగ్గనన్. 149

క. విచ్చేసి వారిమేనులు
మచ్చికతోఁ గేలనిమిరి మది తాల్మికి లో
నచ్చెరువందుచు దీవన
లిచ్చి కనికరంబు దోఁపనిట్లని పలికెన్. 150

ఉ. రక్కసులార చేరువకు రండిదె వచ్చితి మిమ్ముఁ జేరఁగా
నిక్కరణి న్వేతల్ గుడువ నేటికి మీకిఁక లెండు తాల్మికి
న్నిక్కముగాఁగ డెంకమున నేఁగడు మెచ్చితి మీపయిం గరం
బక్కటికంబు పుట్టె నిపు డారసి కోరుఁడు కోర్కు లిచ్చెదన్. 151

క. అని పలుకుల వెలఁదుక చ
క్కని మేలిమియుం దెరవళిఁ గ్గొనని యెలుం
గున దొలివేల్పువతి యి
చ్చిన విని వడి లేచి వచ్చి చిడిముడితోడన్. 152

చ. అలవల కేల నల్వ యొడ లంటిన వెంటనె యట్టె గొంటె పా
యలసట వాసివాసిగని యారెయిద్రిమ్మరు లొక్కయుమ్మడిం
బలుకులఁ దేనియల్ దొలుకఁ బాఱఁగఁ గ్రేల్లవ దోయిలించి యి
చ్చలఁదొలివేలుపుం బొగడఁజాఁగిరి కన్నులు విచ్చి యచ్చటన్. 153

క. జగములఁ బుట్టించనుమతి
నెగడింపను గినుకఁబూని నిల్గింపను మే
లుగఁ దగునెఱప్రోవఁపు నీ
నెగడా నత్తమ్మిచూలి వేలుపుఁబెద్దా. 154

క. జతలేనిసిరులఁ దగి నీ
మతకము తెలియంగ లేక మైదాల్పు లోడల్
సతమని నమ్మి కరమ్మును
వెతలం బడి పొరలు చుండ్రు వెఱ్ఱులవగిదిన్. 155

శా. ఎందు న్నీసరి పొల్పఁగాఁ దగినవే ల్పెన్నంగ నొండొక్కఁడే
యుండం బైనజగంబులోపలఁ గలండా పేర్కొన న్నిమ్మి మి
మ్ముం గోరంబుగ నమ్మి వేఁడుకొనుటల్ మున్గొంగుబంగారుగా
ముందు న్వింటిమి నేఁడు మా కది నిజంబుం జేసి తీ వియ్యెడన్.

క. మాపైఁ గనికర మొలయఁగ
మాప్రార్థనకి మెచ్చి మమ్ము మన్నింపంగా
నోపెదవేసి న్వేఁడెద
మాపయి మామేలును దమయక్కటికంబున్. 157

క. కడదొరలను బవరంబుల
నొడువం గలబల్మి మాకు నొండొరులపయిన్
విడువనికూర్మియు సిరులును
నెడపక వేలుపులవేల్ప యిప్పింపగదే. 158

గీ. అనుచుఁ గొనియాడితను వేఁడఁ గనికరమునఁ
గోరికలనిచ్చిలలి మెచ్చికూర్మి పేర్మిఁ

దడవు దీవించి మించినెత్తమ్మిచూలి
కదలివినుదారిఁ దనవారిఁగలసిచనియె. 159

వ. అంత. 160

ఉ. వేలుపుఁబెద్ద తా నిడిసవిప్పగు మెప్పులనొప్పుమీఱి త్రో
ప్వేలుపుఁబెద్ద లొక్కఁ మొగి నిక్కుచు నిక్కుచుఁ గండక్రొవ్వునన్
వేలుపుఁబెద్దలం గెలిచి వీరిని వారినిఁబోలె వారలన్
గేలి యొనర్చి పేర్చి వెనుకిన్కఁ గొంయుం జెఱఁ బట్టి రింతులన్. 161

క. పొడిచిరి పెక్కుర జక్కుల,
జడదారులఁ గాళ్ళు రాచి చమరిరి నేలన్
గడతేర్చిరి చిలువల నొక,
కడకుం దెచ్చి పొగ రెచ్చి కలఁచిరి జగముల్.

గీ. వారు పెట్టెడిరట్టడిఁ బడఁగ లేక
యిండ్లు వాంకిడ్లు విడనాడి యెదల నోడి
కన్నకన్నవారల నెల్లఁ గాళ్ళు వట్టి
వట్టియనదలై వేల్పులు కట్టువడిరి. 163

సీ. ఒకవాడ మొకమోడకొక వేల్పుఁ గొట్టింతు
రొకవంకజము లెంకనొడిసి చఱతు
రొకచక్కిపొగరెక్కి యొడయండ్లఁ బట్టింతు
రొకచాయఁదొగదాయనొదుగనడఁతు
రొకదారిజడదారి నొలుపులఁ బెట్టింతు
రొకచెంతనెలనింతయుక్కడంతు
రొకమేల వినుచూలి నూరక కట్టింతు
రొకదండ జము నుండ నోలిఁ బంతు

రొక్కయిక్కను జక్కుల యుద్బంతు
గొక్కెగీమునఁ బాముల నుక్కు మిగులఁ
బెక్కులాగుల నేగులఁ బెట్టుచుండ్రు
రక్కసులు ముప్పురను గ్రొవ్వ పిక్కటిలఁగ. 164

సీ. నీళ్ళ దిగాననఁగఁజొంగె నెటివాలి నెల దాల్చు
కనుమూయుటుండిగె వేగనుల వేల్పు
బిచ్చకాని జేరె నచ్చు జక్కంచెందు
పిచ్చుకంటు పోయె బెగడి జముండు
వెలుఁ బ్రిమ్మరుణుండెఁ దూరిరక్కసుఁ డెప్పు
వంటయుండ్లె నడంగె వచ్చిచిచ్చు
వంకల కిరవయ్యె వలగొని నీటిజేఁ
డోకనుగాలఁ బడియుండె నొకఁడు గాలి
తక్కఁగల వేల్పు లెల్లను డల్లడమున
బయలు వట్టి తూరుగునట్టి బ్రతుకు గనుచు
కాక నోరి కోరె మొక్కెత లేక మనిరి
యాకట చెప్పంగ జేమి యాయాగడంబు. 165

క. ఇక్కరణి న్మువ్వురు నా
రక్కసులుం గండకావరంబున నేరిన్
లెక్క సెునర్పక యుండిరి
యొక్కడఁ గనుఁగొన్నను దమకె యగుచుఁ గడిమిన్. 166

గీ. అంత నొకనాఁడు వేడుక లనఁగి పెనఁగఁ
బెద్దకొలువుండి ముప్పురుఁ బెం పెసంగ
వేల్పుటగసాలిఁ బిలిపించి వెరవుమీఱ
వలయుమరిమాద లొనరించి వాని కనిరి. 167

క. ఓయీ వేల్పుల కందఱు,
కాయకొలఁదుల నెదఱెంగియందపు నెలవుల్
చేయుటవలనను నీవే,
రేయెడలను వన్నె కెక్కి యెంతయు నలమెన్. 168

ఉ. కావున మాకునుం బసిఁడిగట్టున నైనను వెండికొండపై
నావల నైన మంచుమల నైనను గవ్వపుఁగొండ నైననున్
నీవెర వంతయు న్నెఱపి నిక్కపుఁజక్కనిమానికంబులన్
దీవి యెలర్పఁ గూర్చి యిపుడే యొడగూర్పుము పైఁడి మేడలన్.

క. అనినన్ జేతులు మోడిచి
యను వొప్పఁగ వారిమోములందునె చూడ్కుల్
పెనఁచి యడంకువతో నిటు
పని తెఱఁ గెఱిగించె నతఁడు వారలతోడన్ 170

గీ. జమునికడయంకుఁ బాలుపొందు సంద్రమందు
నెసఁగు నొకదీవి పెనుఠీవి యెల్ల మెఱసి
పుడమియందును నెందును బుట్టరాని
మానికమ్ముల నిమ్ముల మలఁచి తెచ్చి. 171

ఉ. వేలుపుజేనియానతిని వింతగఁ జేసితి వీఁడొకండు
ల్వేలుపులార మున్ను గడువేడ్కఁ ద్రికూటముఁ నాఁగఁ బేరునన్
గ్రాలెడుకొండకొమ్మునను నా తెలివెల్లను వెల్లడింపఁగా
నేలినవారి కయ్యదియె యిమ్మగు నిమ్మని నాకుఁ దోఁచెడున్. 172

సీ. ఏవీటికిని నాల్గు క్రేవలందును జుట్టి
సంద్ర మగడ్తయై చవులు నింపు
నేయూరిపెనుకోటఁ బాయక బురుజుల
నేపున వేల్పులు కాపు గాతు

రేప్రోల వరువాత నెల్లరనిద్దుర
మిన్నేటియలుకుడు మేలుకొలుపు
నెందలిరతనాలు చింది పడఁ గడలి
తావలంబయ్యె రతనములకును
నెచటిమెలఁదోఁటగమి తావి యొసఁగి మింట
వేల్పుటాండ్రకు మగలకు వేడ్క లొసఁగు
నెచటిపయ్యెర లడతేరి యెల్లయప్పుడు
చెల్వలయుఁ జెల్వలయు సెజ్జ చెమటలార్చు 173

వ. అట్టిసింగారంబులకుం బుట్టినిల్లును గలుములకాఁటపట్టును బీదసాదల కుంబసిండి కొటారును బెద్దలకుం బట్టుగొమ్మయు నయి లంకచెన్నలరుచున్నది. 174

ఉ. లంకను జేరి మార్తుర నలంతులఁ బాఱఁగఁదోలి నెయ్యురం
బొంకముగాఁగఁ గల్మొ లిడి ప్రోచుచు మీసరిసాటివారిలో
నంకిలిలేఁగొప్పతన మందఁగలారని వేల్పువ్రడవాఁ
డింకను గొన్నిపల్కు లెద కింపుగ మంతనమందుఁ బల్కెనన్. 175

ఉ. సంతస మంది ముందఱను సామి హసాదని పెద్దయెల్గునన్
వింతగఁ బల్కుచుం బసిఁడిబెత్తములెత్తి యదల్చి మూఁక నం
తంతఁ దొలంగఁదోలి పణిహారులు సూకెల దారి చేయఁగాఁ
జెంతలఁ జేరి యొండొరులఁ జీకుచు దంపులు వెంబడింపఁగన్. 176

గీ. కదలి పోలదిండ్లయార్పు లాకసము ముట్ట
లంకఁ జేరిరి ముగురుఁ గలంకఁదేఱి
యంత వారలబీరంబు నలవు బలిమి
యరసి నర్మదయనెడునచ్చర నెలంత. 177

క. పువ్విలుతుని వాలాడుం
గ్రొవ్విరితూపులొ యనంగఁ గొమరారెడు నా
జవ్వనులం దనకూఁతుల
ముువ్వురఁ గొనివచ్చి యిచ్చె మునిపతి కెలమిన్. 178

వ. అంత మాల్యవంతుండు సుందరి యనుతన వెలందియందు వజ్రముష్టియు విరూపాక్షుండును దుర్ముఖుండును సుప్తఘ్నుండును యజ్ఞకోపుండును మత్తుండును నున్మత్తుండును నను నేడుగురు కొడుకులను నల యనుకూఁతునుం గనియె సుమాలికిఁ గేతుమతి యను ప్రోయాలి యందుఁ బ్రహస్తుండును నకంపనుండును వికటుండును గాలకాముకుండును ధూమ్రాక్షుండును దండుండును సుపార్శ్వుండును సంహ్రాదియుఁ బ్రఘసుండును భాసకర్ణుండును నను పదుగురుకొడుకులును రాకయుఁ బుష్పోత్కటయుఁ గైకసియుఁ గుంభీనసియు నను నలువురు కూఁతులునుం గలిగిరి మాలివసుధ యనువాల్గంటియందు ననలుండును ననిలుండును హరుండును సంపాతియు నను నలుగురు కొమాళ్ళ గాంచె వారె విభీషణునకుం బ్రెగ్గడలై వెగ్గలంపు టగ్గలికలం జెన్నుమీఱిరి.

గీ. ఇల్లు తామరతంపరై యొప్పుఁ జెంది
జగములం దెందు నెవ్వారి సరకు గొనక
విఱ్ఱవీఁగుచుఁ గొడుకుల వెంటఁ గొనుచు
ముజ్జగంబులుఁ గలఁచి రాపొలసుదిండ్లు. 180

ఉ. వారలరాయిడి న్నొగిలి వాంచినవెల్లలనిమ్మోముఁదమ్ములం
గూరిన నెవ్వగం గదలి కోరిక లీరిక లెత్త వేల్పులె
వ్వారలఁ జేరువార మిఁక నాసిగ నుండఁగ నెద్దిత్రోవఁ కె
వ్వారికి విన్నవింపుదుము వారలరాయిడి యంచు నెంచుచున్. 181

క. ఆరసి కర్జముఁ గని యి
బ్బారిని నలమలవిలుగలవాఁడడఁపంగా
నేరుచు నని పొంగి వడిం
జేరి రొకట వెండికొండచెంగటి కెలమిన్. 182

వ. అటువలె వెండికొండఁ దఱియం జని మేలిమిగద్దెమీఁదన
చ్చోటఁ గొలువుండి వేడుకలఁజొక్కెడు మిక్కిలికంటిదేవరం
బాటపాటఁ గన్నులం దొరఁగి ముమ్మరమైచను నీటిజాలుతో
నటమటమారఁ గాంచి మది నళ్కుచు నెయ్యమునం బునంగొనన్.

సీ. ఒదుఁగువాటున నిలుచుండి యొక్క పెట్టఁ
జేతులు మొగిడ్చి జోహారుఁ జేసి నిలిచి
నేల్పు లెకిమీఁడు మున్నుగా వేల్పులెల్ల
నెలుఁగు కుత్తుకఁ దగులంగ నిట్టు లనిరి. 184

సీ. ఏనుమోములవేలుపా యిదె జోహారు
ఇవముగుబ్బలియల్లుఁడ యిదె జోహారు
ఇంచువిలుకానిపగవాఁడ యిదె జోహారు
ఎక్కుడుకనులదేవరా యిదె జోహారు. 185

చ. ఉడుగనికిన్కతోఁ గడలి యొక్కట నెక్కడ గన్నఁ దానయై
కడఁకఁ సుకేశుబిడ్డలు జగంబుల నేఁపఁగఁ దల్లడిల్లి యి
య్యెడలను ముజ్జగంబులను నేలెడుదేవర వీవటంచు నీ
యడుగులు పట్ట వచ్చితిమి యారసి మా మొఱలాలకింపవే. 186

క. కాల్చిరి జన్నపుసాలలు
కూల్చిరి దేవళము లెల్లగోడలతోడన్
బీల్చిరి మానిసినెత్తురు
రాల్చిరి మేలికలతలలు రవణంబులతోడన్. 187

ఉ. ఏమనిచెప్పువార మలయార స మప్పాలదిండ్ల బారిచే
నేమును బోవఁగా నెఱతు మెప్పుడు జన్నపుఁబొల్లు గైకొనం
దామును గుట్టుమీఱి జడదాయలు వాపిరిముక్కువట్టఁగన్
బ్రేముడి బొట్టియల్ పిడిచిపెట్టిరి యొజ్జలమోము చూడఁగన్. 188

క. మేమే జేజేదొరలము,
మేమే జగములనునెల్ల నిన్నల మనుచున్
బాము లిడం దొరఁకొని రా,
బాములు కడతేర్చి మమ్ముఁబ్రతికింపఁగదే. 189

క. అని మ్రొక్కి తన్ను వేఁడిన
వినుసిగరాయండు వారి విన్నప మెల్లన్
విని కనికర మెదఁ బొదలఁగఁ
గనుఁగొనలం బిన్ననవ్వు గదురఁగఁ బలికెన్. 190

క. మీముందటు నిజ మాడెద
మోమోటలు కట్టిపెట్టి మొఱకుల వారిన్
నే మడఁపనోప వెన్నని
సేమంబునఁ గానఁబొందుఁ జేకుఱుఁ గోర్కుల్. 191

క. వెన్నుఁడు దక్కఁగ నొండొకఁ
డెన్నఁడు గెడపంగఁజాలఁ డీరక్కసులం
దిన్నఁగ మీ రిపు డాతం
డున్నడ కరుగుండు నెమ్మి యుల్లము గదురన్. 192

క. ఆకైవడి మలవిల్లుతుఁడు
మూఁకగఁ దను వేఁడు వేలుపులతో ననఁగా
నేకడఁ గొలిచెడివారలఁ
జేకొని కాపాడ మీకె చెల్లు నటంచున్. 193

క. ముక్కంటి న్వీడొక్కని వా
గొక్కట వెలికొండ వెనలి యొండొరుఁ గనుచున్
మిక్కిలి పొంగి చెలంగెడి
యక్కడిపాల్కడలిఁ గాంచి యం దొకదీవిన్. 194

క. కడలికిఁ దోడవనఁగాఁ గడు
బెడఁగగునొకవీడు చూచి పెంపుగ దానిన్
దడ పబ్బురపడి చూచుచు
నెడనెడఁ గలవింత లెల్ల నేర్పడఁ దమలోన్. 195

గీ. చెప్పి మెచ్చుచు నొక్కింతసేపు మనలి
యొక్కచక్కని జక్కనిచెక్కడంపుఁ
బనులఁ జెలువొందుపొగడొందుపసిఁడికోటఁ
గనులవిందుగఁ బొడగాంచి కనఁ దలంచి. 196

గీ. చొచ్చి యచ్చంపుఁబచ్చలమెచ్చు హెచ్చు
కట్టడపుఁద్రోవ క్రేవల బిట్టు నడిచి
యవల మగరాలజిగి చాల నలము నలరు
తళుకు లీనెడు వెన్నుని నెలవుచేరి. 197

సీ. పొంగారుబంగారురంగుకంబంబులఁ
జలువచప్పరములు చెలువునింప
సరిమించుసిరిగంచు వరిగంచుటందంపుఁ
జందువామినమిసల్ చొకళింప
వగఁగ్రాలుపగడాలమొగరాలగుంపుల
కెంపులు క్రేవలఁ గ్రేళ్ళుదాఁట
మెఱుఁగూని దొరలేసి నెఱమానికపుఁబెద్ద
గద్దెలనిగ్గులు గండుమిగుల

యెంచ నదియెంత మా కని యించుకైన
లెక్కసేయరు మాటలు పెక్కులేల. 206

గీ. ఏమిచెప్పుకొనుదుము మాసామి నీకు
వారు పట్టిచెముచో ఱువుల వసరునప్పు
డెంతయు దోసంబుచేయువా రిట్టివేల్పు
బ్రదుకఁ జెందుదురనియెంతుమొదలలోన. 207

గీ. ఇచ్చు మానుసులను జూడ మచ్చటగును,
జావుగలిగినవారలచంద మరసి
నేలలోన తాను గలిగింపఁ జాలఁడయ్యెఁ
జావు మాకని నలువపై నేవవాడము. 208

సీ. బెడిదంబుదగాఁ గేల నడిదంబు పూసిన
మేటిరక్కసులదుఁ జేటు పుట్టఁజు
బిగివింటి నాగినంటి తెగనిండఁ దీసిన
బిరుసుదండుల కేల్లు వేయు నిండుఁ
బులుఁగుతత్తడి నెక్కి పొలికలనికి నేగ
నొప్పనివారలయసులు లేదు
నెదలోనఁ గన లూని యించుకచూచినఁ
గానివారలపిండు గండడంగు
బటువుకైదువు తనరార దిటముమీఱ,
వంటులను గాచుపని పూని వచ్చితేని
తలఁక కెవ్వాఁడు చివ్వకు నిలుచువాఁడు
జాలమేలను గైగొమ్ము సగముమ్ము. 209

క. అని విన్నఁదనము త్రోఁపఁగ,
మనవి యొనర్పంగ వారి మన్ననతోడం
గనుఁగొని వెన్నుం డిట్లని,
కనికరమున నానతిచ్చెఁ గరఁగినమదితోన్. 210

చ. ఎఱుఁగుఁడు రక్కసు ల్బలువయిచ్చినమెప్పుల నొప్పుమీఱి పల్
తెఱఁగుల మిమ్ము నొంచుటయుఁ దీఱినయాఱడి క్రొవ్వశేక యం
దఱు మలకిల్తుఁ గొల్చుటయు నన్నన నాతఁడు మిమ్ముఁ బుచ్చె వే
నెఱుఁగుడు వేల్పులార చనుఁ డిండ్లకు వారలరూపు మాపెదన్.

క. అమ్ములవానలు గురియుచు,
నెమ్ములు విఱుగంగ మొత్తియెవ రడ్డయినన్
నమ్మఁడు జముకడ కనిచెద.
నిమ్ములనుండుండు మీర లెల్లరునింకన్. 212

గీ. అట్టికరమును గనికరముట్టిపడెను,
వెన్నుపలుకులు వీనులవిందుగొలుప
నెదలఁ బాదలెడునుదిలల వదలికదలి,
యిమ్ములకు నేగి రిమ్ముల నెల్లవారు. 213

గీ. అట్లుజేజేలు తమయిండ్లకరిగినంత,
నంతయును వేగరులు తెల్ప నాలకించి
మాల్యవంతుఁడుతమ్ములమంతనమునఁ,
బిలువగానంపియొరులకుఁదెలియకుండ. 214

గీ. తగవుదోఁపంగ నిట్లనెఁదమ్ములార,
వినరుగా నేటిప్రొద్దొక వింతవింటి
వెఱచి మొన్న నీనడుమను వేల్పులేమొ,
గట్టువిల్కానిమొద్దకు నట్టెపోఁగి. 215

క. కని వేనవేల తెఱఁగులఁ,
గనికం మొదఁబుట్టి నోటికసితీఱంగా
మనయాగడంబు లెల్లను,
నునవి మొనర్చుచు నటుపయి మముమిాఁబంట్లన్. 216

క. నిలువంగనీయ రెందును,
బలియురు రక్కసులు వారిబారికి మనుష్యుం
డోలఁగించి యేలకుండినఁ,
గల రేయెండైన మూకు గానిపించుట్లల్. 217

చ. అని మొఱవెట్టఁ జొచ్చిరట యూపయి నొదలంటాచి సాంతఁ నుక
గని కర ముప్పతిల్ల గడకంటనుగన్గొని వారిఁ జూల్పఁగా
వినుఁడిదె యున్న పాపు వినిపించెద నోపను నేను నెన్నునిం
గనుఁడతఁ డయ్యోనేసి మిముఁగావఁగ జాలినవాఁడు పోడిమన్. 218

గీ. అనుచు నానతియిడెనఁట యూపలుకులు,
చెవిని నేసికొని పసిండిచేలవానిఁ
గానఁగాబోయి మ్రొక్కులు వేనవేలు,
పఱపి విన్నవించిరఁట పై చందమున నె. 219

మత్తకోకిల. అంతటం గరివేల్పు వారలయందుఁ బ్రేముడి మిాఱఁగా
నెంతకై నను నేను గల్గఁగ నేల నొవ్వఁగ మిాక్కిలన్
ద్రుంతు రక్కసితేండ్ల ముచ్చగదొడ్డపూవుల వ్రేల్మిడిన్
వంత లేటికిఁ బొండు గీములవంక నందఱు నెమ్మితోన్. 220

క. అనివీడుకొల్ప వెల్వడి,
కనుసైగలు చేసికొంచుఁ గైదండలతోఁ
బెనుసందడి సేయుచు వే,
చనిరఁట యావేల్పులెదల సంతసమారన్. 221

ఉ. వేల్పులపాలివాఁడు కటి వేల్పతఁ డిచ్చినబాస తప్పునే
తెల్పెద నెట్టులైన నసిదీఱుచు వారలఫూత్కృయొల్లఁ దో
త్వేల్పులమంచు నెవ్వరినివిక్కుచు తెక్కయొనర్ప కక్కటా
సల్పితిమట్టివాని కెకసక్కెము గ్రొవ్వినఁ జేటుమూఁడదే. 222

క. తనబలిమి యొదిరిబలిమియుఁ
గనుఁగొనఁగాలేక త్రుళ్ళి గావరమున నొ
ప్పని కెరము పూనితిమిటు,
మనపొగరులె యింతచేసె మఱియేమిటికిన్. 223